

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
(MBA EXECUTIVE)

Διπλωματική Εργασία

**«Ο Ρόλος των Διεθνών Οικονομικών Οργανισμών για την Οικονομική Ανάπτυξη
των Αναπτυσσόμενων Χωρών»**

ΜΑΡΙΑ Α. ΦΛΩΡΙΝΗ

Επιβλέπων Καθηγητής: Ιωάννης Χατζηδημητρίου, Καθηγητής, Πρύτανης
Εξεταστής: Ιωάννης Μουρμούρας, Καθηγητής

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2011

Για την ολοκλήρωση της προσπάθειας που απαιτούσε η εκπόνηση της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας, θέλω ιδιαίτερα να ευχαριστήσω όλα τα μέλη της οικογένειάς μου, τους φίλους και συναδέλφους μου για την υπομονή τους και τη συνεχή συμπαράστασή τους, και τους καθηγητές μου για την ενθάρρυνση και πολύτιμη συνδρομή τους.

ΣΥΝΟΨΗ

Στην παρούσα διπλωματική εργασία επιχειρείται μια προσέγγιση του τομέα των Πολυμερών Αναπτυξιακών Τραπεζών (ΠΑΤς), οι οποίες ανήκουν στην ευρύτερη οικογένεια των Διεθνών Οικονομικών Οργανισμών (ΔΟΟ).

Στο πρώτο σύντομο εισαγωγικό κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην έννοια, καταγωγή και ιστορική εξέλιξη τόσο των απλών όσο και των οικονομικών διεθνών οργανισμών. Τέλος μέσα από την περίπτωση του Οργανισμού για την Οικονομική Συνεργασία του Ευξείνου Πόντου (Black Sea Economic Cooperation (BSEC)) και της Τράπεζας Εμπορίου και Ανάπτυξης Ευξείνου Πόντου (Black Sea Trade and Development Bank (BSTDB)) γίνεται μια πρώτη αναφορά στις ΠΑΤς.

Οι ΠΑΤς αποτελούν σημαντική κατηγορία ΔΟΟ. Αρχικά ως χρηματοδότες κυρίως δημοσίων επιχειρήσεων και προγραμμάτων των κρατών – μελών τους και στη συνέχεια – ακολουθώντας τις διεθνείς οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις – ως χρηματοδότες ιδιωτικών έργων και επιχειρήσεων, αποτελούν ιδιαίτερα σημαντικό παράγοντα στην αγορά κεφαλαίων. Στο δεύτερο κεφάλαιο, μέσα από το συνδυασμό διαφόρων μελετών του Οίκου Αξιολόγησης Fitch, επιχειρείται μια δομημένη παρουσίαση των ΠΑΤς.

Στη συνέχεια, βάσει στοιχείων που έχουν συλλεχθεί από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) καθώς επίσης και δύο μελετών του Κέντρου Παγκόσμιας Ανάπτυξης (ΚΠΑ), επιχειρείται στο τρίτο και τέταρτο κεφάλαιο αντιστοίχως, μια προσέγγιση της «αναπτυξιακής βοήθειας» και της πραγματικής της επίδρασης στην «ανάπτυξη». Ένας άλλος τρόπος συμβολής στην ανάπτυξη των αναδυόμενων χωρών είναι η παροχή αναπτυξιακής βοήθειας η πιο θεσμοθετημένη μορφή της οποίας είναι γνωστή ως Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια (ΕΑΒ) της Επιτροπής Αναπτυξιακής Βοήθειας του ΟΟΣΑ. Βάσει στοιχείων του ΟΟΣΑ και του ΚΠΑ παρέχονται αναλυτικές πληροφορίες για το είδος και τους πάροχους της βοήθειας αυτής από το 1970 έως σήμερα.

Η ανίχνευση των τρόπων λειτουργίας των ΔΟΟ και του ρόλου τους στην ανάπτυξη των χωρών επιχειρείται στο πέμπτο κεφάλαιο με την παρουσίαση των λειτουργιών της Παγκόσμιας Τράπεζας (ΠΤ) και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), μέσω εκτενών αναφορών στη μελέτη της Anne Krueger που εκπονήθηκε το 1997.

Στο έκτο και τελευταίο κεφάλαιο γίνεται μια σύντομη ανασκόπηση των όσων παρουσιάστηκαν και μια παρουσίαση μερικών τελικών παρατηρήσεων.

Τέλος διευκρινίζεται ότι οι πίνακες έχουν εισαχθεί σε αυτούσια μορφή γιατί δεν θεωρήθηκε δεοντολογικά ορθή οποιαδήποτε παρέμβαση.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι: ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ - ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	2
1.1 Η ΈΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ	2
1.2 ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	2
1.3 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	2
1.4 Η ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	3
1.5 ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	3
1.6 Η ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΙΣΜΟΥ	3
1.7 Η ΘΕΜΕΛΙΩΔΗΣ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΘΕΣΜΩΝ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ: ΟΙ ΠΟΛΥΜΕΡΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ (ΠΑΤς)	8
2.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΠΑΤς	8
2.2 ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΑΤς	11
2.3 Η ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΤς	13
2.4 ΟΙ ΠΑΤς ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	15
2.5 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ	17
2.6 ΔΑΝΕΙΑ ΜΕ ΕΥΝΟΪΚΟΥΣ ΟΡΟΥΣ	18
2.7 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΠΑΤς ΣΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	19
2.8 ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΕΙΔΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΤς	19
2.9 ΟΙ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΡΟΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΣΤΙΣ ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ	20
2.10 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΑΤς	24
2.11 Η ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΠΟΥ ΚΑΤΑΒΑΛΛΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΕΣ ΠΑΤς	25
2.12 ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΚΕΡΔΟΦΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΤς	26
2.13 ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ: ΕΠΙΣΗΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	34
3.1 Η ΈΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΗΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ	34

3.2	ΕΠΙΣΗΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ 1970-2005.....	35
3.3	Η ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΡΙΣΙΟΥ	41
3.4	Η ΕΠΙΣΗΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΕ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΥΨΗΛΑ ΕΠΙΠΕΔΑ ΤΟ 2010..	
3.4.1	Η ΕΠΙΔΟΣΗ ΤΩΝ ΧΟΡΗΓΩΝ	45
3.4.2	ΟΟΣΑ - ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ.....	49
3.5	Ο ΔΕΙΚΤΗΣ ΔΕΣΜΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΔΔΑ)	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ .		59
4.1	ΟΙ ΔΙΑΜΑΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ .	59
4.2	ΤΡΕΙΣ ΕΠΙΚΡΑΤΟΥΣΕΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	60
4.3	ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΔΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΒΟΗΘΕΙΑΣ	63
4.4	ΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΠΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΆΜΕΣΟΥ	
	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	65
4.5	ΣΥΝΟΠΤΙΚΕΣ ΔΙΑΠΣΤΩΣΕΙΣ	67
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V: Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ .		70
5.1	ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΎΠΑΡΞΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΑΙ	
	ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ	70
5.2	Ο ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	73
5.3	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ	75
5.4	ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΑΣΚΟΥΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΤΑΜΕΙΟ	76
5.5	ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΡΟΛΟΙ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ	79
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI: ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....		84
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ		87
ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑΤΑ.....		94

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί - Θεωρητικό Υπόβαθρο

Στο πρώτο σύντομο εισαγωγικό κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην έννοια, καταγωγή και ιστορική εξέλιξη τόσο των απλών όσο και των οικονομικών διεθνών οργανισμών. Τέλος μέσα από την περίπτωση του Οργανισμού για την Οικονομική Συνεργασία του Εύξεινου Πόντου (Black Sea Economic Cooperation (BSEC)) και της Τράπεζας Εμπορίου και Ανάπτυξης Ευξείνου Πόντου (Black Sea Trade and Development Bank (BSTDB)) γίνεται μια πρώτη αναφορά στις Πολυμερείς Αναπτυξιακές Τράπεζες που αποτελούν μεγάλη και σημαντική κατηγορία των Διεθνών Οικονομικών Οργανισμών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι: Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί- Θεωρητικό Υπόβαθρο

1.1 Η Έννοια του Διεθνούς Οργανισμού

Από ποικίλους ορισμούς που αναφέρονται στο περιεχόμενο και τη λειτουργία των Διεθνών Οργανισμών επιλέγεται ως πιο συνοπτικός αλλά και σαφής ο εξής: με τον όρο Διεθνής Οργανισμός ορίζεται «ένα σύνολο κρατών που συνενώνονται με μόνιμους νομικούς δεσμούς σε ένα εννιαίο νομικό πρόσωπο το οποίο έχει δικές του επιδιώξεις, δική του βούληση και δικά του όργανα» (Ζαχαριάδης- Σούρας 2004).

1.2 Καταγωγή των Διεθνών Οργανισμών και ειδικότερα των Διεθνών Οικονομικών Οργανισμών

Αφετηρία της δημιουργίας και της εξέλιξης των Διεθνών Οργανισμών αποτελούν οι Διεθνείς Σχέσεις με το διφυή τους χαρακτήρα: αντιπαλότητα από τη μία μεριά και συνεννόηση - συνεργασία από την άλλη. Συνεργασία που πάντοτε αφορούσε και συνεχίζει να αφορά όχι μόνο σε πολιτικά, ιστορικά, κοινωνικά, θρησκευτικά, πολιτιστικά ζητήματα αλλά και σε οικονομικές αναγκαιότητες.

Οι Διεθνείς Σχέσεις εμπεριέχουν - όταν δεν προκείπτον από αυτές - τις Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις οι οποίες συνεπάγονται «Συνδιασκέψεις», «Συμφωνίες» που, με τη σειρά τους, οδηγούν σε Διεθνείς Οργανισμούς και, ειδικότερα, σε Διεθνείς Οικονομικούς Οργανισμούς.

1.3 Ιστορική Εξέλιξη των Διεθνών Οργανισμών

Η πιο διαδεδομένη προσέγγιση στο οδοιπορικό της διεθνούς κοινότητας προς τη δημιουργία και ανάπτυξη των διεθνών οργανισμών, όπως τους γνωρίζουμε σήμερα, είναι αυτή που ξεκινά το 1815 με το Συνέδριο της Βιέννης και φθάνει στα χρόνια μας χωρίζοντας μια περίοδο 200 περίπου ετών σε τρεις υποπεριόδους: i) Από το Συνέδριο της Βιέννης (1815) μέχρι το τέλος του Α' Παγκόσμιου Πολέμου (1918), ii) Από την Κοινωνία των Εθνών (1919) μέχρι το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου (1945), iii) Από τον ΟΗΕ (1945) μέχρι την Εποχή μας. Δεν είναι, βέβαια, τυχαίο πως και οι τρεις πιο πάνω χρονιές (1815, 1919 και 1945) σηματοδοτούν συναντήσεις και συνδιασκέψεις της διεθνούς κοινότητας αμέσως μετά το τέλος καταστρεπτικών διεθνών συγκρούσεων με ανυπολόγιστες ζημιές τόσο σε ανθρώπινο δυναμικό όσο και σε υλικό πλούτο των εθνών. Για το λόγο αυτό πολλοί μελετητές αντιμετωπίζουν τους διεθνείς οργανισμούς ως αποτέλεσμα εσπευσμένων μάλλον αναγκών της διεθνούς κοινότητας και όχι ενσυνείδητη

και μακροχρόνια κοινή αντίληψη των λαών της γης για την ανάγκη της συνεννόησης και της συμπόρευσης προς κοινούς και αμοιβαία επωφελείς στόχους.

1.4 Η Ταξινόμηση των Διεθνών Οργανισμών

Περισσότερο για λόγους εποπτικών παρά επειδή οι κατηγορίες των διεθνών οργανισμών είναι απόλυτα στεγανοποιημένες μεταξύ τους, συνηθίζεται αυτοί να ταξινομούνται σε μεγάλες ομάδες που, με κάποια κριτήρια, παρουσιάζουν μερικά κοινά χαρακτηριστικά. Τα κριτήρια αυτής της ταξινόμησης είναι i) η ευρύτητα ή η στενότητα του αντικειμένου του διεθνούς οργανισμού, ii) η γεωγραφική έκταση που αυτός καλύπτει και iii) το μέγεθος ή και το «είδος» της εξουσίας που ασκεί ή δεν ασκεί ο διεθνής οργανισμός:

- i) Ταξινόμηση βάσει του Αντικειμένου
- ii) Ταξινόμηση βάσει της Γεωγραφικής Έκτασης
- iii) Ταξινόμηση βάσει του Μεγέθους και του «Είδους» της Ασκούμενης Εξουσίας

1.5 Το Ζήτημα της Ταξινόμησης των Διεθνών Οικονομικών Οργανισμών

Οι Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί αποτελούν μια μεγάλη υποκατηγορία των Ειδικών Διεθνών Οργανισμών και έχουν ως γενικό αντικείμενο ειδικότερα ή ευρύτερα ζητήματα των διεθνών οικονομικών σχέσεων που δεν καλύπτονται από τις διμερείς οικονομικές σχέσεις των κρατών (Ζαχαριάδης- Σούρας 2004).

1.6 Η θεωρητική θεμελίωση του περιφερισμού

Παράλληλα με την ίδρυση παγκοσμίου εμβέλειας και οικουμενικής συμμετοχής διεθνών θεσμών, αναπτύχθηκε και η τάση δημιουργίας οντοτήτων, μονάδων δηλαδή με κύριο χαρακτηριστικό την περιφερειακή διάσταση και τη συμμετοχή περιορισμένου αριθμού κρατών. Το φαινόμενο της σύστασης των θεσμών αυτών, γνωστό ως «περιφερισμός» (regionalism), έχει ως στόχο, όπως και το φαινόμενο της ίδρυσης παγκοσμίου διάστασης οργανισμών (universalism), να προαγάγει τη σταθερότητα του παγκόσμιου συστήματος μέσω της διακρατικής συνεργασίας και της υποχώρησης του πρωταρχικού ρόλου του κράτους, ως αυτοτελούς πολιτικής μονάδας (Σπηλιόπουλος 2004).

Η τάση προς την περιφερειακή διάσταση των διεθνών σχέσεων τον «περιφερισμό» ή «ρεξιοναλισμό», χαρακτηρίζεται ως «φυσική» (Χριστοδουλίδης Θ., ό.π., σ.48) δεδομένου ότι αυτός «*αρείδεται στην ομογένεια συμφερόντων, παραδόσεων και αξιών που συνδέουν μικρές ομάδες γειτονικών χωρών*» (Idem, σ. 48).

Τα επιχειρήματα υπέρ της περιφερειακής οργάνωσης είναι ισχυρά:

- § Το περιορισμένο γεωγραφικό πλαίσιο σε σχέση με το οικουμενικό είναι προσφορότερο για την προώθηση της συνεργασίας και ολοκλήρωσης στο πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό πεδίο.
- § Η διασφάλιση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας μπορεί να επιτευχθεί στο πλαίσιο της ίδρυσης περιφερειακής διάστασης οντοτήτων. Όπως σημειώνει ο Χριστοδουλίδης, «οι απειλές κατά της ειρήνης αντιμετωπίζονται με μεγαλύτερη προθυμία και ταχύτητα από τα κράτη χωρίς ιδιαίτερο συμφέρον, λόγω της μεγάλης απόστασης που τα χωρίζει από τη σκηνή της σύγκρουσης» (σ. 48).
- § Η συνεργασία μεταξύ των κρατών που συμμετέχουν στους περιφερειακούς θεσμούς μπορεί να λειτουργήσει ως στάδιο απόκτησης εμπειρίας ως προς τη διαδικασία της ολοκλήρωσης (συσσωμάτωσης).

1.7 Η θεμελιώδης διάκριση των περιφερειακών οικονομικών θεσμών

Οι θεσμοί περιφερειακής διάστασης/ περιορισμένης συμμετοχής διακρίνονται σε:

- θεσμούς οικονομικής συνεργασίας
- θεσμούς οικονομικής ολοκλήρωσης

Στην πρώτη κατηγορία κατατάσσονται οι θεσμοί που επιδιώκουν να προωθήσουν τη συνεργασία μεταξύ των κρατών - μελών τους μέσω της εναρμόνισης των πολιτικών και των συμπεριφορών τους, η οποία μπορεί να λάβει τη μορφή της διοργάνωσης κοινών δραστηριοτήτων.

Στη δεύτερη κατηγορία κατατάσσονται εκείνοι που επιδιώκουν να προωθήσουν τη συνεργασία μεταξύ των μελών τους μέσω της άσκησης από τα όργανά τους εξουσιών και αρμοδιοτήτων που ασκούντο πριν από τα κράτη - μέλη τους.

Αυτή η διάκριση μπορεί να γίνει ευκολότερα κατανοητή με την αναφορά της περίπτωσης του *Οργανισμού για την Οικονομική Συνεργασία του Εύξεινου Πόντου*¹ (ΟΣΕΠ) και της *Τράπεζας Εμπορίου και Ανάπτυξης Ευξεινου Πόντου*² (TEAEP). Πρώτα δημιουργήθηκε ο ΟΣΕΠ και έπειτα από μερικά χρόνια λειτουργίας του διαπιστώθηκε η ανάγκη δημιουργίας ενός «θεσμού οικονομικής ολοκλήρωσης» και έτσι προέκυψε η TEAEP.

Ο ΟΣΕΠ ξεκίνησε το 1992 ως άτυπη Διακυβερνητική «Οικονομική Συνεργασία του Ευξεινου Πόντου» και μετετράπη σε διεθνή οικονομικό οργανισμό την 1.5.1999,

¹ Black Sea Economic Cooperation (BSEC) www.bsec-organization.org

² Black Sea Trade and Development Bank (BSTDB) www.bstdb.org

ημερομηνία κατά την οποία ετέθη σε ισχύ ο Χάρτης του Οργανισμού, που είχε υπογραφεί τον Ιούνιο 1998 στη Γιάλτα. Στον Οργανισμό, έδρα του οποίου είναι η Κωνσταντινούπολη, μετέχουν σήμερα δώδεκα κράτη (Αλβανία, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Βουλγαρία, Γεωργία, Ελλάδα, Μολδαβία, Ρουμανία, Ρωσική Ομοσπονδία, Σερβία, Τουρκία και Ουκρανία). Έντεκα από τα ανωτέρω Κράτη-Μέλη είναι ιδρυτικά, ενώ μεταγενέστερα, το Συμβούλιο Υπουργών Εξωτερικών κρατών – μελών του ΟΣΕΠ (σύνοδος Ερεβάν, 18.4.2003), αποφάσισε τη διεύρυνση του Οργανισμού, ώστε να περιληφθούν η Σερβία και το Μαυροβούνιο, καθώς και η ΠΓΔΜ. Η Κρατική Ένωση της Σερβίας και του Μαυροβουνίου προσεχώρησε, την 14.4.2004, στον Οργανισμό. Σήμερα, μετέχει μόνο η Σερβία, ως διάδοχο κράτος της προαναφερθείσας Κρατικής Ένωσης. Σε ό,τι αφορά την ΠΓΔΜ, σε εκτέλεση των συμφωνηθέντων στο Συμβούλιο Υπουργών Εξωτερικών (σύνοδος Ερεβάν, 18.04.2003), απεστάλη πρόσκληση για την ολοκλήρωση της διαδικασίας προσχώρησής της με τη διεθνώς αναγνωρισμένη ονομασία, στην οποία η ΠΓΔΜ δεν έχει μέχρι στιγμής ανταποκριθεί.

Καθεστώς παρατηρητού διαθέτουν οι εξής χώρες: Αυστρία, Γαλλία, Γερμανία, ΗΠΑ, Ισραήλ, Ιταλία, Κροατία, Λευκορωσία, Πολωνία, Σλοβακία, Τσεχική Δημοκρατία και Τυνησία, καθώς επίσης και οι εξής διεθνείς οργανισμοί ή θεσμοί: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Commission on the Protection of the Black Sea Against Pollution, Energy Charter Secretariat και International Black Sea Club (μη διακυβερνητικός)³.

Η ΤΕΑΕΠ είναι μία Πολυμερής Αναπτυξιακή Τράπεζα (βλ. Κεφάλαιο II) η οποία ιδρύθηκε το 1998 από τις χώρες - μέλη του ΟΣΕΠ, λειτουργεί επίσημα από την 1^η Ιουνίου του 1999 και χορηγεί αναπτυξιακά δάνεια στις χώρες - μέλη. Εδρεύει στη Θεσσαλονίκη. Οι τρεις μεγαλύτεροι μέτοχοι είναι η Ελλάδα, η Ρωσία και η Τουρκία με ποσοστό 16,5% στο μετοχικό κεφάλαιο. Τα μέλη της ΤΕΑΕΠ είναι οι χώρες της ευρύτερης περιοχής του Ευξείνου Πόντου, δηλαδή η Ελλάδα, η Ρωσία, η Τουρκία, η Αλβανία, η Γεωργία, το Αζερμπαϊτζάν, η Αρμενία, η Ουκρανία, η Μολδαβία, η Βουλγαρία και η Ρουμανία. Ο σκοπός της ίδρυσης και της λειτουργίας της ΤΕΑΕΠ ή Παρευξείνιας Τράπεζας, όπως είναι περισσότερο γνωστή στην Ελλάδα, είναι η επιτάχυνση της οικονομικής ανάπτυξης των χωρών μελών και η ώθηση της οικονομικής συνεργασίας μεταξύ των χωρών – μελών (Χατζηδημητρίου 2003).

³ Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών www.mfa.gr

Με κεφάλαιο της τάξης των 3 δις SDR (4,8 δις USD)⁴, η Τράπεζα στηρίζει την οικονομική ανάπτυξη και την περιφερειακή συνεργασία των χωρών μελών, χορηγώντας δάνεια, πιστώσεις, τίτλους και εγγυήσεις για προγράμματα στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Από το 1999 έως σήμερα, έχουν πραγματοποιηθεί 220 δανειακά προγράμματα ύψους άνω των 2,8 δις Δολ ΗΠΑ.

Η ΤΕΑΕΠ συμμετέχει στη χρηματοδότηση προγραμμάτων οικοδόμησης σε διάφορους τομείς:

- Μεταφορές
- Τηλεπικοινωνίες
- Βιομηχανία
- Οικοδομές
- Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες
- Ενέργεια
- Αέριο και πετρέλαιο
- Τουρισμός
- Τρόφιμα

⁴ Ιστοσελίδα ΤΕΑΠ www.bstdb.org

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Π

Οι Πολυμερείς Αναπτυξιακές Τράπεζες (ΠΑΤς)

Οι Πολυμερείς Αναπτυξιακές Τράπεζες (ΠΑΤς) αποτελούν σημαντική κατηγορία Διεθνών Οικονομικών Οργανισμών (ΔΟΟ). Αρχικά ως χρηματοδότες κυρίως δημοσίων επιχειρήσεων και προγραμμάτων των κρατών – μελών τους και στη συνέχεια – ακολουθώντας τις διεθνείς οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις – ως χρηματοδότες ιδιωτικών έργων και επιχειρήσεων, αποτελούν ιδιαίτερα σημαντικό παράγοντα στην αγορά κεφαλαίων. Στο παρόν κεφάλαιο, μέσα από το συνδυασμό διαφόρων μελετών του Οίκου Αξιολόγησης Fitch, επιχειρείται μια δομημένη παρουσίαση των ΠΑΤς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ: Οι Πολυμερείς Αναπτυξιακές Τράπεζες (ΠΑΤς)

Οι Πολυμερείς Αναπτυξιακές Τράπεζες (ΠΑΤς) είναι υπερεθνικά όργανα που δημιουργούνται από τα κυρίαρχα κράτη, τα οποία είναι οι μέτοχοί τους. Οι αποστολές τους αντικατροπίζουν τις πολιτικές αναπτυξιακής ενίσχυσης και συνεργασίας που καθιερώνονται από αυτά τα κράτη. Έχουν ως κοινό στόχο την οικονομική και κοινωνική πρόοδο στις αναπτυσσόμενες χώρες με τη χρηματοδότηση προγραμμάτων, την υποστήριξη επενδύσεων και την παραγωγή κεφαλαίου.

Οι ΠΑΤς διαδραματίζουν επίσης ένα σημαντικό ρόλο στις διεθνείς αγορές κεφαλαίου καθώς αυξάνουν ετησίως το μεγάλο όγκο των κεφαλαίων που απαιτούνται για τη χρηματοδότηση των δανείων τους.

2.1 Ανάλυση των ΠΑΤς

Οι Υπερεθνικοί Οργανισμοί ως κατηγορία, περιλαμβάνουν οποιοδήποτε θεσμό ή οργανισμό που χαίρει ειδικών καταστατικών τα οποία τους παρέχουν κάποια στοιχεία κυρίαρχης δύναμης, και τους τοποθετούν εκτός αρμοδιότητας οποιουδήποτε κυρίαρχου κράτους. Η σημαντικότερη κατηγορία των Υπερεθνικών Οργανισμών είναι οι Πολυμερείς Αναπτυξιακές Τράπεζες (ΠΑΤς), οι οποίες είναι οικονομικά θεσμικά όργανα που ελέγχονται από διάφορους κυρίαρχους μετόχους. Η κύρια αποστολή τους είναι να συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη των συγκεκριμένων χωρών και στη χρηματοδότηση προγραμμάτων κοινωνικής φύσης. Η χρηματοδότηση λαμβάνει τη μορφή δανείων που παρέχονται άμεσα στα κράτη, τις τοπικές αρχές ή τα δημόσια όργανα, όπως και σε ιδιωτικές επιχειρήσεις και επενδυτικά προγράμματα. Μερικές ΠΑΤς παρέχουν δάνεια σε οικονομικούς οργανισμούς οι οποίοι με τη σειρά τους αναλαμβάνουν να διανείμουν αυτούς τους πόρους στην τοπική οικονομία. Δάνεια από ΠΑΤς μπορούν επίσης να αποτελέσουν μέρος πολύπλευρων πακέτων βοήθειας που χορηγούνται σε μια χώρα που βρίσκεται αντιμέτωπη με οικονομικές δυσκολίες. Σε αυτή την περίπτωση, εξαρτώνται συχνά από την εφαρμογή των οικονομικών πολιτικών που συστήνει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Οι ΠΑΤς επιτρέπουν στις χώρες που είναι λιγότερο ανεπτυγμένες ή που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες την πρόσβαση σε πόρους ξένου νομίσματος με πιο συμφέροντες όρους από αυτούς που θα τους παρείχε η διεθνής πιστοληπτική τους ικανότητα. Λόγω του σημαντικού ποσοστού κεφαλαίων που προσυπογράφονται από τα κράτη - μέλη, οι

ΠΑΤς συγκεντρώνουν κεφάλαια με πολύ ευνοϊκούς όρους.

Οι Οδηγίες της ΕΕ σχετικά με κανόνες προληπτικής εποπτείας παρέχουν έναν επίσημο κατάλογο των ΠΑΤς⁵:

- Αφρικανική Τράπεζα Ανάπτυξης (African Development Bank (AfDB))
- Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης (Asian Development Bank (AsDB))
- Τράπεζα Ανάπτυξης της Καραϊβικής (Caribbean Development Bank (CDB))
- Τράπεζα Ανάπτυξης του Συμβουλίου της Ευρώπης πρώην Ταμείο Κοινωνικής Ανάπτυξης του Συμβουλίου της Ευρώπης (Council of Europe Social Development Fund (CEF) (Council of Europe Development Bank))
- Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και Ανάπτυξη της Ευρώπης (European Bank for Reconstruction and Development (EBRD))
- Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (European Investment Bank (EIB))
- Διεθνής Εταιρεία Χρηματοδότησης (International Finance Corporation (IFC))
- Παγκόσμια Τράπεζα (International Bank for Reconstruction and Development (IBRD))
- Δια-Αμερικανική Τράπεζα Ανάπτυξης (Inter-American Development Bank (IADB))
- Βόρεια Επενδυτική Τράπεζα (Nordic Investment Bank (NIB))

Αυτός ο κατάλογος λαμβάνει υπόψη μόνο εκείνες τις ΠΑΤς που περιέχουν μεταξύ των μετόχων τους τις μεγάλες βιομηχανικές χώρες, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Ιαπωνία ή χώρες της Δυτικής Ευρώπης. Κάποιες ΠΑΤς έχουν ένα πιο τοπικό χαρακτήρα, δεδομένου ότι και το ιδιοκτησιακό τους καθεστώς και το πεδίο δράσης τους περιορίζονται σε χώρες που βρίσκονται σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή. Στους ιδιοκτήτες τους δεν περιλαμβάνονται οι βιομηχανικές χώρες. Κάποιες άλλες έχουν ένα ευρύτερο πεδίο δράσης από τις παγκόσμιες ΠΑΤς και χορηγούν δάνεια σε ιδιωτικές επιχειρήσεις. Σε αυτές τις ΠΑΤς περιλαμβάνονται:

- Λατινο-Αμερικανική Τράπεζα Εξαγωγών (Banco Latino-Americano de Exportaciones (BLADEX))
- Corporacion Andina de Fomento (CAF)

⁵ Ιστοσελίδα της ΕΕ www.europa.eu

- Κεντρική Αφρικανική Τράπεζα Ανάπτυξης (Central African Development Bank (CADF))
- Κεντρική Αμερικανική Τράπεζα για την Οικονομική Ενσωμάτωση (Central American Bank for Economic Integration (CABEI))
- Ανατολική Αφρικανική Τράπεζα Ανάπτυξης (Eastern African Development Bank (EADB))
- Ανατολική και Νότια Αφρικανική Τράπεζα Εμπορίου και Ανάπτυξης (Eastern and Southern African Trade and Development Bank (ESATD))
- Διεθνής Ισλαμική Τράπεζα Επενδύσεων και Ανάπτυξης (International Islamic Investment and Development Bank (IIIDB))
- Τράπεζα Εμπορίου και Ανάπτυξης Ευξύνου Πόντου (Black Sea Trade and Development Bank (BSTDB))

Πίνακας 1: Σημαντικότερες Πολυμερείς Αναπτυξιακές Τράπεζες

Table 1: Major Multilateral Development Banks

Name	Total assets (USDm)	Head office	Type of bank
European Investment Bank (EIB)	338,841	Luxembourg	European
International Bank for Reconstruction and Development (IBRD)	210,560	Washington	Global
Inter-American Development Bank (IADB)	65,012	Washington	Regional
Asian Development Bank (AsDB)	51,198	Manila	Regional
International Finance Corporation (IFC)	38,420	Washington	Global
European Bank for Reconstruction & Development (EBRD)	33,435	London	European
Nordic Investment Bank (NIB)	21,383	Helsinki	European
Council of Europe Development Bank (CEB)	20,851	Paris	European
African Development Bank (AfDB)	16,544	Abidjan ^a	Regional
Corporacion Andina de Fomento (CAF)	9,541	Caracas	Sub-Regional
Islamic Development Bank (IDB)	8,415	Jeddah	Sub-Regional
Central American Bank for Economic Integration (CABEI)	3,783	Tegucigalpa	Sub-Regional
Banco Latinoamericano de Exportaciones (BLADEX)	3,048	Panama City	Private sector
Fondo Latinoamericano de Reservas (FLAR)	2,012	Bogota	Sub-Regional
Banque Ouest Africaine de Développement (BOAD)	1,852	Lome	Sub-Regional
Caribbean Development Bank (CDB)	945	Bridgetown	Sub-Regional
European Investment Fund (EIF)	796	Luxembourg	European
African Export-Import Bank (Afreximbank)	578	Cairo	Private-sector
Black Sea Trade & Development Bank (BSTDB)	500	Thessaloniki	Sub-Regional
North American Development Bank (NADB)	383	San Antonio	Sub-Regional
International Bank for Economic Co-operation (IBEC)	344	Moscow	Sub-regional
Eastern and Southern African Trade and Development Bank (PTA Bank)	284	Nairobi	Sub-regional
East African Development Bank (EADB)	226	Kampala	Sub-regional
Banque de Développement des Etats de l'Afrique Centrale (BDEAC)	88	Brazzaville	Sub-regional
Eurasian Development Bank ^b	–	Almaty	Sub-regional

^a Temporarily relocated in Tunis

^b Started its operations in the second half of 2006

Other than the European Investment Fund, this list does not include MDBs' subsidiaries and funds managed by MDBs. IBRD and IFC figures are from the financial year ending on 30 June 2006. IDB figures are from the financial year 1426H ending on 30 January 2006. NADB figures are from the financial year ending on 31 March 2005. All other banks' financial years end on 31 December 2005. Source: Banks' financial statements

(Πηγή: Πολυμερείς Αναπτυξιακές Τράπεζες - Ενασχόληση με Λογιστικές Αλλαγές και Μειωμένη Ζήτηση Δανείων, Fitch Μάιος 2007)

2.2 Κύρια χαρακτηριστικά των ΠΑΤς

Γενικά οι ΠΑΤς έχουν υψηλότερο καλυφθέν από καταβεβλημένο κεφάλαιο. Το προς καταβολή κεφάλαιο (callable) από χώρες - μέλη υψηλής πιστοληπτικής ικανότητας ως μια μορφή εγγύησης εκ μέρους των μετόχων, αποτελεί βασικό παράγοντα για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των ΠΑΤς, ειδικά όσων χορηγούν δάνεια σε αναπτυσσόμενες χώρες.

Αντίθετα από τις εμπορικές τράπεζες, οι ΠΑΤς δεν συμμετέχουν στην αναδιάρθρωση χρεών κρατών (αν και περιστασιακά ο νέος δανεισμός έχει διατεθεί για να βοηθήσει ένα κράτος να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του). Επίσης απολαμβάνουν ουσιαστικό όφελος από το καθεστώς προνομιούχου πιστωτή (preferred creditor status). Σε περίπτωση μη πληρωμής από ένα κράτος-οφειλέτη, η αποζημίωση του αρχικού κεφαλαίου και των τόκων προς τις ΠΑΤς προηγείται των οφειλών προς άλλα οικονομικά όργανα. Εντούτοις, αυτή η προνομιακή θέση δεν έχει επιπτώσεις στη στάση τους όσον αφορά τους μη-κρατικούς οφειλέτες, οι οποίοι αποτελούν ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό των χαρτοφυλακίων δανείου κάποιων ΠΑΤς. Η τρέχουσα πρωτοβουλία να διαγραφούν τα χρέη που οφείλονται από τις ιδιαίτερα χρεωμένες φτωχές χώρες (HIPC) δεν θα έχει γενικότερες ουσιαστικότερες επιπτώσεις στις ΠΑΤς, αλλά θα ληφθεί υπόψη εάν έχει επιπτώσεις στα περουνιστικά τους στοιχεία.

Το οικονομικό όφελος δεν είναι κύρια προτεραιότητα των ΠΑΤς. Εντούτοις, πρέπει να επιτύχουν ικανοποιητικά κέρδη, προκειμένου να δημιουργήσουν επαρκή αποθέματα. Συνεπώς, η διάθεση των δανείων, πρέπει να γίνεται συνεχώς υπό τον συμβιβασμό μεταξύ της αποστολής τους για να βοηθήσουν όσους έχουν μεγαλύτερη ανάγκη - και ως εκ τούτου ελλοχεύουν τους μεγαλύτερους κινδύνους - και της ανάγκης να παραμείνουν κερδοφόρες.

Οι ΠΑΤς δεν δέχονται καταθέσεις. Για τη χρηματοδότησή τους, στηρίζονται κυρίως στο κεφάλαιο που παρέχεται από τα κράτη - μέλη ή σε κεφάλαια που συλλέγονται στις παγκόσμιες αγορές. Οι πόροι ανακατανέμονται υπό μορφή μακροπρόθεσμων, χαμηλού επιτοκίου δανείων. Οι όροι με τους οποίους χορηγούνται τα δάνεια είναι ανεξάρτητοι από την πιστοληπτική ικανότητα των οφειλετών. Οι ΠΑΤς εντούτοις, τείνουν να

αποφεύγουν τις χώρες με σοβαρές δυσκολίες πληρωμής. Ορισμένες ΠΑΤς συλλέγουν τους εκχωρηθέντες πόρους υπό μορφή επιχορηγήσεων που παρέχονται από τις βιομηχανικές χώρες. Αυτά τα ποσά επενδύονται σε Ταμεία (Funds) που ελέγχονται από τις ΠΑΤς, όπως η Διεθνής Ένωση Ανάπτυξης - IDA (διοικούμενη από την IBRD) ή το Αφρικανικό Αναπτυξιακό Ταμείο (διοικούμενο από την AfDB) και χρησιμοποιούνται για την παροχή επιδοτούμενων δανείων σε χώρες που δεν έχουν τις προδιαγραφές για τα τυποποιημένα δάνεια τραπεζών.

Οι ΠΑΤς δεν υπόκεινται σε εθνικούς τραπεζικούς κανονισμούς και δεν εποπτεύονται από οποιαδήποτε ρυθμιστική αρχή. Οι κανόνες προληπτικής εποπτείας τους οποίους ακολουθούν οι ΠΑΤς αποφασίζονται από τα διοικητικά τους συμβούλια. Η παρουσίαση των ετήσιων αποτελεσμάτων τους γίνεται σύμφωνα με τα ευρέως αποδεκτά διεθνή πρότυπα και ελέγχεται από ορκωτούς λογιστές. Βέβαια, και σε αυτήν την περίπτωση δεν υποχρεούνται να συμμορφωθούν με κανόνες λογιστικής που εφαρμόζονται στους εθνικούς τραπεζικούς τομείς. Οι ΠΑΤς έχουν το καθεστώς των υπερεθνικών οργανισμών. Συνεπώς δεν υπόκεινται στα φορολογικά συστήματα που εφαρμόζονται στις χώρες όπου δραστηριοποιούνται και απαλλάσσονται της φορολογίας.

Οι ΠΑΤς μπορούν να χωριστούν σε πέντε κατηγορίες: Οι Παγκόσμιες, οι Περιφερειακές και οι υπο-περιφερειακές ΠΑΤς διανέμουν τη χρηματοδότηση κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, ενώ οι ευρωπαϊκές ΠΑΤς επικεντρώνονται στην ενσωμάτωση των ευρωπαϊκών χωρών. Μερικές ΠΑΤς συνδυάζουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των εμπορικών τραπεζών, καθώς απευθύνονται κυρίως στον ιδιωτικό τομέα και ένα μέρος των μετόχων τους είναι ιδιωτικές οντότητες.

Η υψηλή πιστοληπτική ικανότητα στηρίζεται στην ισχυρή υποστήριξη από τις χώρες-μέλη και την υψηλή κεφαλαιοποίηση. Η πιστοληπτική ικανότητα επηρεάζεται επίσης από το μερίδιο των δανείων που χορηγούνται σε κρατικές οντότητες, δεδομένου ότι αυτά ωφελούνται από την προστασία του καθεστώτος προνομιούχου πιστωτή - όπου η αποπληρωμή των δανείων προς τις ΠΑΤς προηγείται από εκείνη προς άλλους πιστωτές. Αυτό επίσης σημαίνει ότι οι ΠΑΤς δεν αναδιάρθρουν ούτε διαγράφουν δάνεια και, πιο συγκεκριμένα δεν συμμετέχουν στη Λέσχη του Παρισιού για την αναδιάρθρωση κρατικών δανείων. Οι Οίκοι Αξιολόγησης δίνουν ιδιαίτερη σημασία στα συγκεντρωτικά περιουσιακά στοιχεία καθώς οι περισσότερες ΠΑΤς - ιδιαίτερα εκείνες που χρηματοδοτούν αναπτυσσόμενες χώρες - έχουν ιδιαίτερα υψηλή έκθεση σ'έναν μόνον

οφειλέτη.

2.3 Η Ταξινόμηση των ΠΑΤς

Ταυτοποιούνται πέντε κατηγορίες ΠΑΤς⁶:

i) Παγκόσμιες ΠΑΤς

Αυτές παρέχουν χρηματοδότηση σε όλους όσοι αναπτύσσονται παγκοσμίως. Η δομή ιδιοκτησίας τους περιλαμβάνει τα δανειζόμενα μέλη - κυρίως αναπτυσσόμενες χώρες - και τα μη-δανειζόμενα μέλη συνήθως βιομηχανικές χώρες - και παρέχουν δάνεια σε όλες τις χώρες παγκοσμίως. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει δύο όργανα: την IBRD, που χορηγεί δάνεια μόνο στο δημόσιο τομέα, και την IFC, η οποία ειδικεύεται στη χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα. Και οι δύο αποτελούν μέρη της Παγκόσμιας Τράπεζας. Το κεφάλαιο της Παγκόσμιας Τράπεζας μοιράζεται μεταξύ των δανειζόμενων, αναπτυσσόμενων χωρών και των μη-δανειζόμενων βιομηχανικών χωρών - μελών. Ο δανεισμός της IBRD απευθύνεται αποκλειστικά στο δημόσιο τομέα και λαμβάνει τη μορφή δημοσιονομικής ενίσχυσης στα κράτη (γενικά συνδυάζεται με τα πακέτα βοήθειας του ΔΝΤ) ή τη χρηματοδότηση των κυβερνητικά χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων (για τις υποδομές, τη βιομηχανία ή τα προγράμματα κοινωνικής φύσης).

ii) Περιφερειακές ΠΑΤς

Όπως οι παγκόσμιες ΠΑΤς, αυτές ανήκουν σε αναπτυσσόμενες χώρες που είναι τα δανειζόμενα μέλη και σε πλούσιες χώρες, τα μη-δανειζόμενα μέλη. Εντούτοις, αντίθετα με τις παγκόσμιες ΠΑΤς, το φάσμα δραστηριοτήτων τους περιορίζεται σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει την AfDB (Αφρική), την AsDB (Ασία) και την IADB (Λατινική Αμερική). Όπως συμβαίνει με τις παγκόσμιες ΠΑΤς, δάνεια δίδονται κυρίως στο δημόσιο τομέα.

iii) Ευρωπαϊκές ΠΑΤς

Αυτή η ομάδα περιλαμβάνει το COE, CEB, την EBRD, την EIB και NIB. Ανήκουν σε ευρωπαϊκές χώρες και προσφέρουν χρηματοδότηση σε χώρες που είτε είναι ήδη αναπτυγμένες, είτε βρίσκονται στη μετάβαση να γίνουν οικονομίες αγοράς. Αντίθετα από άλλες ΠΑΤς, οι οφειλέτες τους δεν είναι κυρίως κρατικές οντότητες, αν και ένα μεγάλο μερίδιο των δανείων τους χορηγείται ή εγγυάται από τα δημόσια όργανα όπως

⁶ Fitch: Multilateral Development Banks: Rating Criteria and Industry Review. 15 June 2005 Special Report

κρατικά ελεγχόμενες επιχειρήσεις και τοπικές αρχές. Εκτός από την περίπτωση των χωρών της EBRD (Χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης), του CEB, που έχουν μια μεγάλη έκθεση στην Τουρκία και αναπτύσσουν δραστηριότητες στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, ο δανεισμός στις αναπτυσσόμενες χώρες είναι οριακός. Εντούτοις, ένα μεγάλο μερίδιο των δραστηριοτήτων του CEB⁷ περιλαμβάνει τη χρηματοδότηση στα οικονομικά όργανα της ΕΕ.

iv) Υπό- περιφερειακές ΠΑΤς

Τα δανειζόμενα μέλη κατέχουν μεγάλο μερίδιο του κεφαλαίου. Εντούτοις, στους ιδιοκτήτες μπορεί να περιλαμβάνονται μερικά μη-δανειζόμενα μέλη με περιορισμένο μερίδιο κεφαλαίου. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει τις τράπεζες που δημιουργούνται και ανήκουν σε αναπτυσσόμενες χώρες της ίδιας γεωγραφικής ζώνης. Ο σκοπός των υπο-περιφερειακών τραπεζών είναι να προωθήσουν τη διαδικασία ενσωμάτωσης και να επιτρέψουν σε χώρες μέλη να δανειστούν σε σκληρό νόμισμα με πολύ πιο συμφέροντες όρους από αυτούς που θα ελάμβαναν από μόνες τους, ώστε να ανακαταλείμουν αυτά τα δάνεια στις οικονομίες χωρίς τους περιοριστικούς όρους που θα επέβαλλαν οι παγκόσμιες ή περιφερειακές τράπεζες. Αυτές οι ΠΑΤς περιλαμβάνουν τις: BSTDB, CABEI, CAF, FLAR, CDB, EADB, IDB, την τράπεζα PTA και την WADB (West African Development Bank). Οι αναπτυσσόμενες χώρες - μέλη είναι ταυτόχρονα οι κύριοι μέτοχοι και οι κύριοι οφειλέτες, αν και μερικές πλούσιες χώρες μπορεί να κατέχουν ένα περιορισμένο μερίδιο του κεφαλαίου (π.χ. Η Ισπανία έχει ένα μερίδιο και της CAF και της CABEI). Οι περισσότεροι από αυτούς τους οργανισμούς παρέχουν ένα σημαντικό μερίδιο χρηματοδότησης σε οφειλέτες ιδιώτες.

v) ΠΑΤς που ανήκουν σε ιδιώτες και άλλες ΠΑΤς

Κάποιες υπο-περιφερειακές τράπεζες η Αφρικανική Τράπεζα Εξαγωγών και Εισαγωγών (Afreximbank) και η Banco Latinoamericano de Exportaciones (Bladex) ελέγχονται ταυτόχρονα από κρατικούς και ιδιωτικούς οικονομικούς φορείς. Τα δάνειά τους παρέχονται κυρίως στον ιδιωτικό τομέα, ιδίως για χρηματοδοτήσεις τραπεζών. Από πολλές απόψεις, αυτές οι ΠΑΤς έχουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά με τις εμπορικές τράπεζες.

⁷ Council of Europe Development Bank <http://www.coebank.org>

2.4 Οι ΠΑΤς και οι νέες τάσεις στη χρηματοδότηση ανάπτυξης

Τα τελευταία χρόνια, οι ΠΑΤς έπρεπε να προσαρμοστούν στις νέες τάσεις στη χρηματοδότηση ανάπτυξης⁸. Οι επίσημες παροχές χρηματοδότησης στις αναδυόμενες χώρες έχουν μειωθεί και αντικατασταθεί σταδιακά από τις ιδιωτικές πηγές χρηματοδοτήσεων, δεδομένου ότι οι αναδυόμενες χώρες έχουν αποκτήσει καλύτερη πρόσβαση στις αγορές κεφαλαίου. Επιπλέον, η επίσημη χρηματοδότηση λαμβάνει όλο και περισσότερο τη μορφή επιχορηγήσεων και διαγραφών δανείου. Αυτή η τάση έχει επιταχυνθεί δεδομένου ότι διάφορες αναδυόμενες χώρες έχουν αποπληρώσει τα δάνειά τους στις ΠΑΤς, οδηγώντας σε μια σημαντική πτώση στον καθαρό δανεισμό από παγκόσμιες και περιφερειακές ΠΑΤς στα έτη 2003-2004. Η ίδια τάση συνεχίστηκε το 2005 και το 2006 εξ αιτίας της εφαρμογής των νέων πρωτοβουλιών ανακούφισης χρέους. Σε αντίθεση, η δανειστική δραστηριότητα των Ευρωπαϊκών ΠΑΤς αυξάνει και λόγω της συνεχούς πιστωτικής απαίτησης από τα νέα μέλη της ΕΕ και λόγω της βελτίωσης της πιστοληπτικής ικανότητας των Ανατολικο-Ευρωπαϊκών χωρών. Ο όγκος των δανείων τους πρόκειται να συνεχίσει να αυξάνεται στο κοντινό μέλλον.

Για να αντισταθμίσουν την πτώση του δημόσιου δανεισμού, οι παγκόσμιες, οι περιφερειακές και οι υποπεριφερειακές ΠΑΤς αναπτύσσουν τις δραστηριότητες τους προς τον ιδιωτικό τομέα, γεγονός που μπορεί να τις οδηγήσει στην ανάλυση υψηλότερου κινδύνου. Εντούτοις, η ποιότητα των περιουσιακών στοιχείων τους έχει βελτιωθεί αρκετά από τις πρόσφατες πρωτοβουλίες ελάφρυνσης χρέους, οι οποίες μεταφράζονται ως μια σημαντική μείωση των καθυστερούμενων οφειλών.

⁸ Fitch: Multilateral Development Banks Facing New Trends in Development Finance, 31 March 2006.

Πίνακας 2 Δανεισμός των ΠΑΤς προς τον Ιδιωτικό Τομέα

MDBs' Exposure to the Private Sector

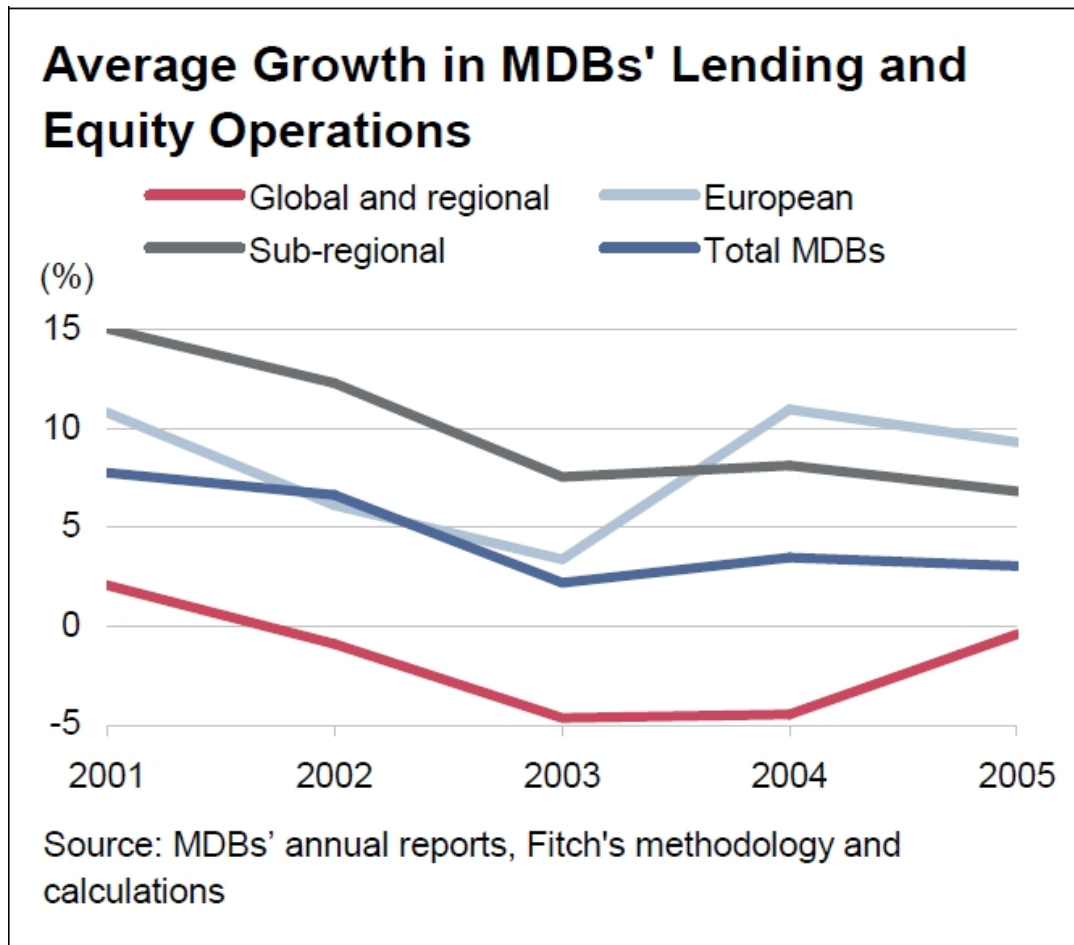
Private Loans and Equity Stakes to Total Loans and Equity Stakes

(%)	2005	2004
AfDB	7.8	7.3
AsDB	4.5	3.3
IADB	2.4	2.5
IBRD	0.0	0.0
Global & regional MDBs	3.7	3.3
CEB	55.2	56.0
EBRD	82.9	82.4
EIB	42.1	41.6
European MDBs	60.1	60.0
CABEI	40.6	39.5
CAF	12.6	11.1
EADB	100.0	100.0
IDB	24.2	20.6
Sub-regional MDBs	44.4	42.8
Average all MDBs	33.8	33.1

IBRD figures are from the financial years ending on 30 June 2005 and 30 June 2006. IDB figures are from the financial year 1425H ending on 9 February 2005 and from the financial year 1426H ending on 30 January 2006. All other banks' financial years end on 31 December 2004 and 31 December 2005.

Source: MDBs' annual reports, Fitch's methodology and calculations

(Πηγή: Ετήσιες Αναφορές των ΠΑΤς. Μεθοδολογία και υπολογισμοί του οίκου Fitch)

Διάγραμμα 1 Μέση Ανάπτυξη των Δανείων που παρέχουν οι ΠΑΤς και των Προγραμμάτων Μετοχικής Συμμετοχής

(Πηγή: Ετήσιες Αναφορές των ΠΑΤς. Μεθοδολογία και υπολογισμοί του οίκου Fitch)

2.5 Δραστηριότητα στον Ιδιωτικό Τομέα

Αν και οι ΠΑΤς στο σύνολό τους εξειδικεύονται στο δανεισμό κρατών, παράλληλα όλο και περισσότερο απευθύνονται στον ιδιωτικό τομέα. Η χρηματοδότηση προς τον ιδιωτικό τομέα λαμβάνει τη μορφή δανείων, μετοχικής συμμετοχής (equity stakes) ή εγγυήσεων. Η χρήση των εγγυήσεων, αν και ακόμα περιορισμένη σε γενικές γραμμές, αυξάνεται σταθερά.

Τα δάνεια στο δημόσιο τομέα χορηγούνται γενικά από τις ΠΑΤς με συμφέροντες όρους. Ένα ενιαίο ποσοστό επιτοκίου εφαρμόζεται σε όλους τους οφειλέτες, ανεξάρτητα από το βαθμό επικινδυνότητάς τους. Στις περισσότερες περιπτώσεις τα δάνεια είναι μακροπρόθεσμα, με επιτόκιο που καθορίζεται από τους προκαθορισμένους όρους που θέτουν οι ΠΑΤς σύμφωνα με την πιστοληπτική ικανότητα των οφειλετών, ενώ τα

«spreads» είναι κατά πολύ υψηλότερα απ'ό, τι για τους οφειλέτες δημόσιου τομέα.

Το μερίδιο χρηματοδότησης προς τον ιδιωτικό τομέα από τις ΠΑΤς περιφερειακά και υπο-περιφερειακά παρουσιάζει αυξητική τάση την τελευταία δεκαετία. Κάποιες ΠΑΤς όπως η IFC, το EADB, το Bladex και το Afreximbank, δουλεύουν αποκλειστικά με τον ιδιωτικό τομέα ή σε ορισμένες περιπτώσεις, με εν μέρει κρατικές επιχειρήσεις. Οι Ευρωπαϊκές ΠΑΤς διαθέτουν ένα μεγάλο μερίδιο της χρηματοδότησής τους στον ιδιωτικό τομέα. Δεδομένου ότι οι ΠΑΤς δεν έχουν δίκτυα παραρτημάτων διαθέτουν τα δάνειά τους σε μεγάλες εταιρείες ή στις εμπορικές τράπεζες, οι οποίες τα ανακατανέμουν στις τοπικές επιχειρήσεις. Κάποιες ΠΑΤς αγοράζουν επίσης μερίδια ιδίων κεφαλαίων από τα ίδια κεφάλαια ιδιωτικών εταιρειών. Ορισμένες ΠΑΤς δημιούργησαν χωριστές θυγατρικές που αφιερώνονται στην επένδυση στον ιδιωτικό τομέα. Αυτή είναι η περίπτωση της Διαμερικανικής Τράπεζας Ανάπτυξης (IADB) η οποία δημιούργησε τη Διαμερικανική Εταιρεία Επένδυσης (IDB) που δημιούργησε το EFS και το ICD και της ETE (EIB) που δημιούργησε το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (EIF) (που ειδικεύεται στη χρηματοδότηση επιχειρηματικών κεφαλαίων).

Δεδομένου ότι οι βιομηχανικές χώρες έχουν ενθαρρύνει τη χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα ως «αντίβαρο» στην παροχή βοήθειας στο δημόσιο τομέα, η αύξηση της χρηματοδότησης στον ιδιωτικό τομέα αναμένεται να συνεχιστεί. Αυτή η τάση δημιούργησε την αλλαγή στο ρόλο των ΠΑΤς οι οποίες βαθμιαία απομακρύνονται από την παροχή δανείων στο δημόσιο τομέα προς όφελος του ιδιωτικού τομέα. Αυτό θα έχει μια αρνητική επίπτωση στην ποιότητα των περυσιακών στοιχείων των ΠΑΤς που δανείζουν σε ευρωπαϊούς δανειολήπτες, οι οποίοι ωφελούνται από τη βαθμιαία βελτίωση στην πιστοληπτική ικανότητα των οφειλετών ιδιωτικού και δημόσιου τομέα στην ΕΕ.

2.6 Δάνεια με Ευνοϊκούς Όρους

Οι παγκόσμιες και περιφερειακές ΠΑΤς δεν χορηγούν άμεσα δάνεια στις φτωχότερες χώρες. Οι συνθήκες στην αγορά δανεισμού περιορίζουν αυστηρά τις χώρες που θεωρούνται κατάλληλες με βάση την ικανότητά τους να ανταποκριθούν στο χρέος τους. Εντούτοις, οι μη - κατάλληλες χώρες μπορούν να έχουν πρόσβαση στην αναπτυξιακή βοήθεια είτε μέσω περιφερειακών ΠΑΤς, είτε μέσω των Αναπτυξιακών Ταμείων που δικοικούνται από παγκόσμιες ΠΑΤς και χρηματοδοτούνται από εισφορές των χορηγών. Αυτά τα Ταμεία, που είναι οικονομικά ανεξάρτητα από τις ΠΑΤς, διανέμουν παραχωρητικά δάνεια (με μια ωριμότητα 20 έως 40 ετών και επιτόκια κάτω από το

κόστος χρήματος) σε χώρες μη - κατάλληλες για άμεσα δάνεια.

2.7 Ο Ρόλος των ΠΑΤς στη Χρηματοδότηση της Ανάπτυξης

Οι ΠΑΤς παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο παρέχοντας επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια σε αναπτυσσόμενες χώρες. Χάρι στην υποστήριξη των πλούσιων χωρών μέσω του μηχανισμού καταβολής κεφαλαίου, οι ΠΑΤς μπορεί να διεισδύσουν στην αγορά ομολόγων και να διοχετεύσουν οικονομικούς πόρους στις αναδυόμενες χώρες με εξαιρετικά χαμηλότερο κόστος.

2.8 Διαφορετικά Είδη Χρηματοδοτήσεις από τις ΠΑΤς

Είναι σημαντικό να γίνει διάκριση μεταξύ των δανείων που χορηγούν οι ΠΑΤς και των χρηματοδοτήσεων που διανέμονται από τα Αναπτυξιακά Ταμεία, αρκετά από τα οποία διοικούνται από τις ΠΑΤς⁹.

Οι ΠΑΤς συλλέγουν τα κεφάλαια στις χρηματοπιστωτικές αγορές με επιτόκια της αγοράς και τα διανέμουν στους οφειλέτες μέσω δανείων με επιτόκιο που στοχεύει στην κάλυψη του κόστους των κεφαλαίων, των διοικητικών εξόδων και του κόστους του κινδύνου. Σε αντίθεση, τα Αναπτυξιακά Ταμεία δημιουργούνται για να παρέχουν στις φτωχότερες χώρες χρηματοδότηση με χαμηλότερα επιτόκια από εκείνα της αγοράς και με μακροχρόνιες ωριμότητες (20 έως 40 έτη), τα οποία καλούνται «παραχωρητική» χρηματοδότηση. Χρηματοδοτούνται από συνεισφορές χορηγών και διοικούνται από τις ΠΑΤς, αλλά είναι οικονομικά αυτόνομα. Το μεγαλύτερο ταμείο παραχωρητικής χρηματοδότησης είναι η Διεθνής Ένωση Ανάπτυξης (IDA)¹⁰, η οποία διοικείται από την IBRD, ακολουθούν το Ασιατικό Αναπτυξιακό Ταμείο (διοικούμενο από την AsDB), το Αφρικανικό Αναπτυξιακό Ταμείο (διοικούμενο από την AfDB) και το Ταμείο Ειδικών Προγραμμάτων (διοικούμενο από την IADB). Οι χώρες του Περσικού Κόλπου έχουν επίσης δημιουργήσει διάφορα τέτοια Ταμεία (το Αραβικό Ταμείο Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης, την Αραβική Τράπεζα για την Οικονομική Ανάπτυξη στην Αφρική και το Ταμείο του Κουβέιτ για την Αραβική Οικονομική Ανάπτυξη) που χρησιμοποιούνται για να χρηματοδοτήσουν την ανάπτυξη στις φτωχότερες αραβικές ή αφρικανικές χώρες. Ένα άλλο Ταμείο, το Διεθνές Ταμείο για τη Γεωργική Ανάπτυξη, έχει ιδρυθεί από τις βιομηχανικές χώρες για να χρηματοδοτήσει την ανάπτυξη της γεωργίας στις φτωχές χώρες. Μόνο οι φτωχότερες χώρες δικαιούνται παραχωρητικά

⁹ Fitch: Multilateral Development Banks: Facing New Trends in Development Finance: March 2006

¹⁰ Χατζηδημητρίου Ι. Σελ 278, Διεθνείς Επιχειρηματικές Δραστηριότητες

δάνεια, τα οποία θεωρούνται επίσημη βοήθεια για την ανάπτυξη (Official Development Assistance (ODA)), μαζί με τις επιχορηγήσεις και τις συνεισφορές από τους χορηγούς.

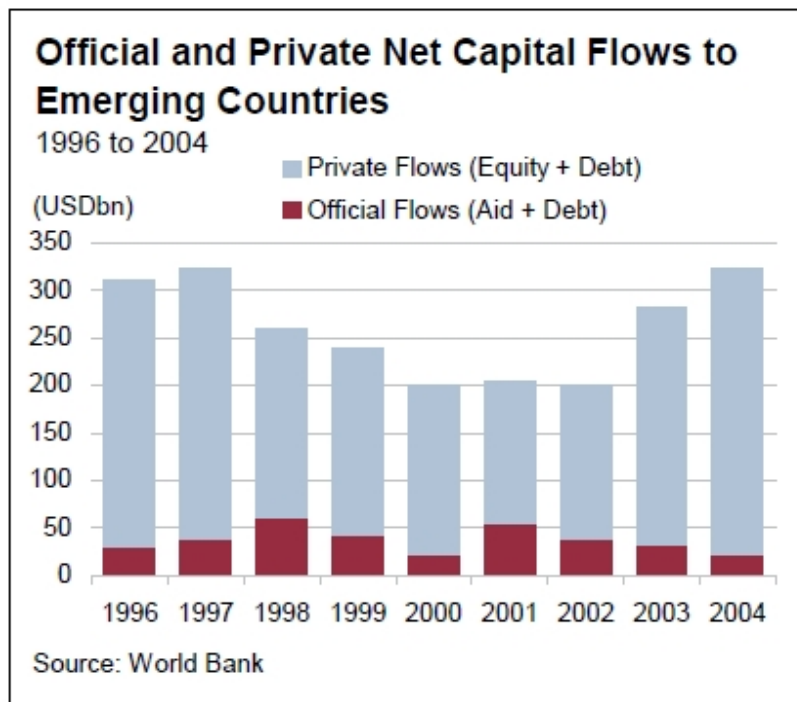
Τα δάνεια με μη-παραχωρητικούς όρους που διανέμονται από τις ΠΑΤs περιλαμβάνουν διάφορους τύπους χρηματοδότησης:

- **Δάνεια χρηματοδότησης προγράμματος:** Αυτά προορίζονται για ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα στο οποίο γενικώς συμμετέχουν και άλλοι δανειστές από τον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα (άλλες ΠΑΤs ή διμερή αναπτυξιακά όργανα όπως η Γαλλική Υπηρεσία Ανάπτυξης). Τα δάνεια καταβάλλονται σε διάφορες δόσεις των οποίων οι όροι πληρωμής εξαρτώνται από την πρόοδο του προγράμματος.
- **Δάνεια διαρθρωτικής προσαρμογής:** Αυτά είναι δάνεια που διατίθενται άμεσα στις κυβερνήσεις, γενικά στα πλαίσια των προγραμμάτων ΔΝΤ.
- **Η μη-παραχωρητική χρηματοδότηση** μπορεί να λάβει τη μορφή εγγυήσεων ή δανείων στον ιδιωτικό τομέα, ή μετοχική συμμετοχή. Πάλι σε τέτοιες περιπτώσεις οι ΠΑΤs δεν συμμετέχουν μόνες τους αλλά σε συνεργασία με άλλα ιδιωτικά ή δημόσια όργανα. Πράγματι, η παρουσία των ΠΑΤs στα ιδιωτικά προγράμματα βοηθάει στη συγκέντρωση άλλων πηγών χρηματοδότησης.

2.9 Οι Τάσεις στις Ροές Κεφαλαίων στις Αναδυόμενες Οικονομίες

Οι ροές χρηματοδότησης στις αναδυόμενες χώρες από τις επίσημες πηγές έχουν μειωθεί κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας. Η επίσημη χρηματοδότηση περιλαμβάνει την Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια (EAB)¹¹, δηλαδή παραχωρητικά δάνεια συν επιχορηγήσεις και ανακούφιση χρέους, καθώς επίσης και τα δάνεια που χορηγούνται με όρους αγοράς. Σύμφωνα με στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας, από το 2002 έως το 2004, η πτώση στην επίσημη χρηματοδότηση έχει συμπίσει με την αύξηση των ιδιωτικών ροών κεφαλαίων.

¹¹ Official Development Assistance (ODA)

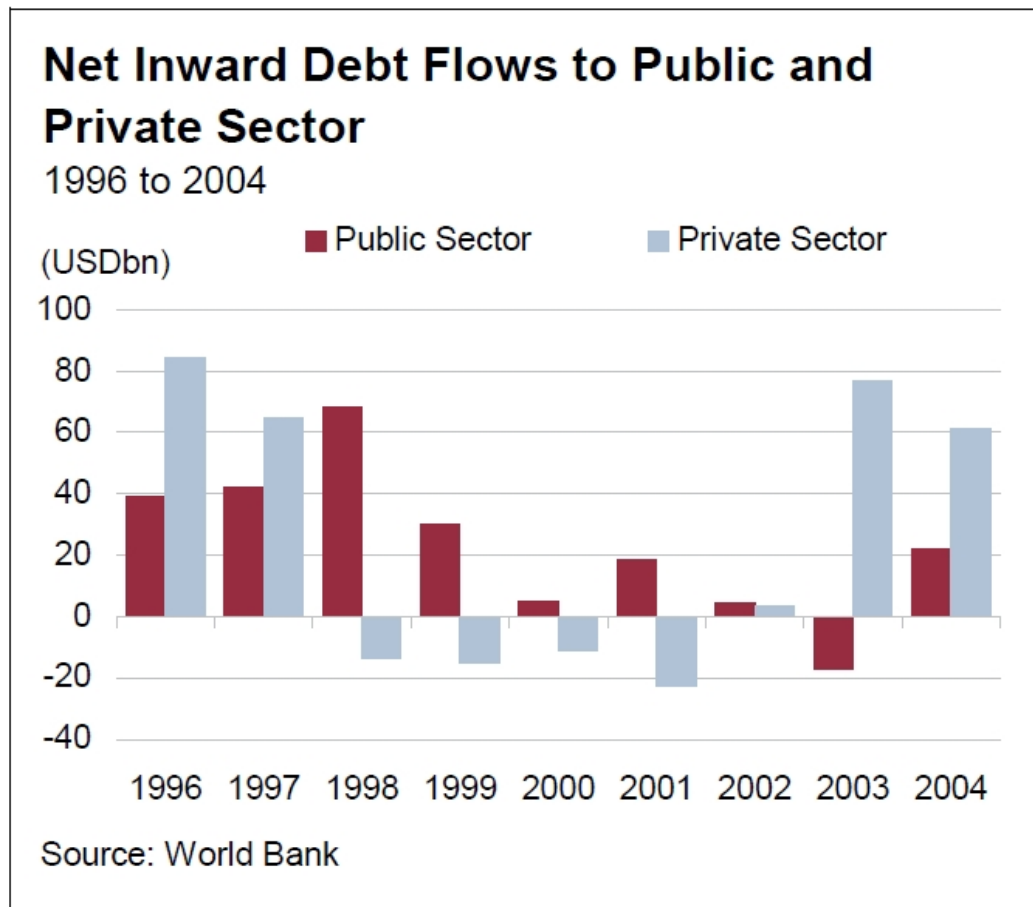

Διάγραμμα 2 Επίσημες και Ιδιωτικές Καθαρές Ροές Κεφαλαίων σε Αναπτυσσόμενες Χώρες

(Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα)

Η τάση αυτή οφείλεται κυρίως στη βελτιωμένη πρόσβαση των αναδυόμενων αγορών στις χρηματοπιστωτικές αγορές και στη μείωση του κόστους της ιδιωτικής χρηματοδότησης για τις χώρες αυτές¹².

¹² World Bank: *Global Development Finance*, 2005

Διάγραμμα 3 Καθαρές Εισροές Κεφαλαίων στο Δημόσιο και Ιδιωτικό Τομέα

(Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα)

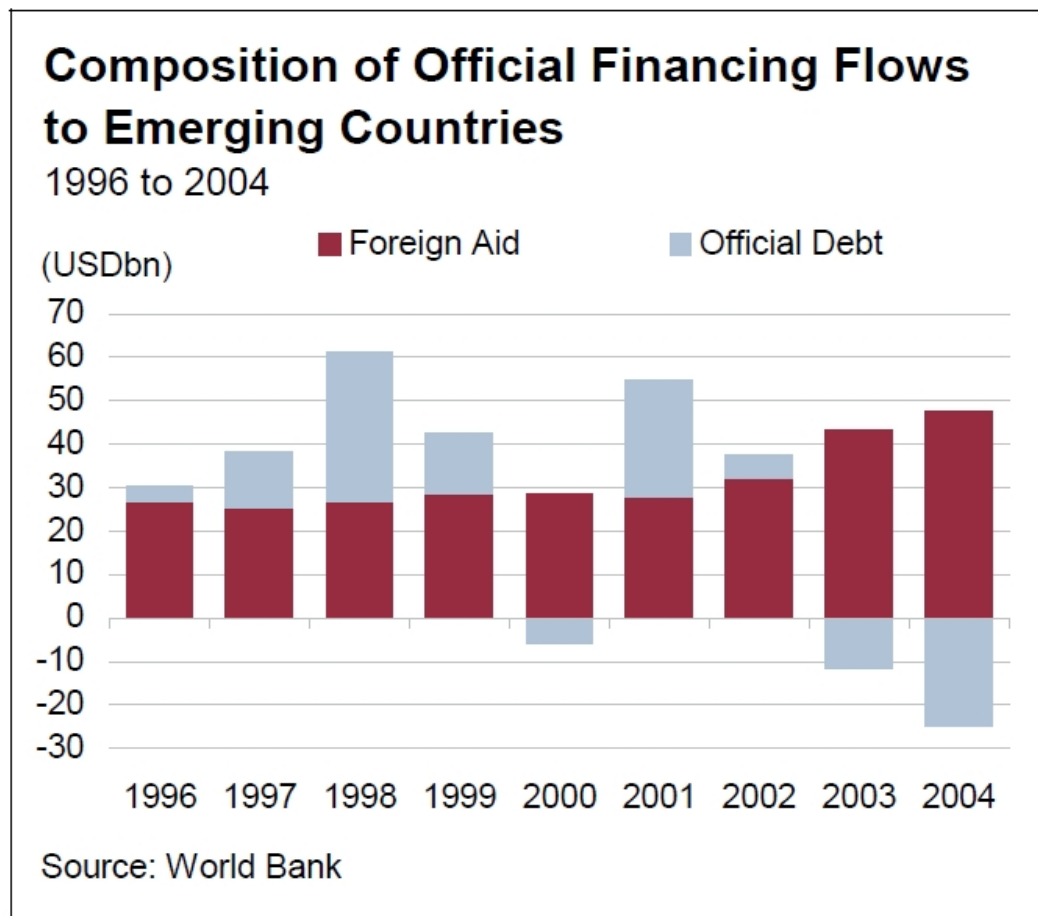
Ένας άλλος λόγος είναι η αυξανόμενη σημασία του δανεισμού προς τον ιδιωτικό τομέα στις αναδυόμενες χώρες. Ένα σημαντικό μερίδιο των δανείων διανέμεται σε μη-δημόσια όργανα, τα οποία αυξάνονται σε μέγεθος εξ αιτίας των ιδιωτικοποιήσεων της δεκαετίας του '90. Επιπλέον, το μερίδιο της εσωτερικής χρηματοδότησης έχει αυξηθεί τα τελευταία επτά - οκτώ έτη, ιδιαίτερα στην Ασία και στην Ανατολική Ευρώπη, λόγω της ανάπτυξης των τοπικών αγορών ομολόγων και της αύξησης χρηματοδότησης του εμπορίου από τις τοπικές εμπορικές τράπεζες.

Εντούτοις, σύμφωνα με τα στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας¹³, υπάρχουν αρκετά μεγάλες διαφορές μεταξύ μερικών ταχέως - αναπτυσσόμενων και αναδυόμενων χωρών, οι οποίες παράγουν τεράστια πλεονάσματα από τις εξαγωγές παραχθέντων εμπορευμάτων (Κίνα και Ινδία) ή του πετρελαίου (τα κράτη του Κόλπου) και τις φτωχές

¹³World Bank: *Global Development Finance*, 2005

χώρες που βρίσκονται κυρίως στην αφρικανική ήπειρο. Οι φτωχές χώρες έχουν ταχύτατα αυξανόμενες ανάγκες χρηματοδότησης, αλλά έχουν δυσκολία στην προσέλκυση ιδιωτικού κεφαλαίου. Σε αντίθεση με την τάση για τις αναδυόμενες χώρες ως σύνολο, οι ροές ιδιωτικού κεφαλαίου στις φτωχές χώρες έχουν στην πραγματικότητα μειωθεί κατά τη διάρκεια της δεκαετίας, και ανέρχονται μόνο σε 0,1 δισ Δολ ΗΠΑ το 2004, έναντι συνολικά 109 δισ Δολ ΗΠΑ για όλες τις αναδυόμενες χώρες. Εντούτοις, μετά από μια αισθητή πτώση κατά τη δεκαετία του '90 (από 19,2 δισ Δολ ΗΠΑ το 1990 σε 17,8 δισ Δολ ΗΠΑ το 2000 σε ονομαστικούς όρους) οι επίσημες ροές κεφαλαίου βοήθειας συν το χρέος προς τις φτωχές χώρες έχουν αυξηθεί, ενώ έχουν μειωθεί οι αντίστοιχες προς τις αναδυόμενες χώρες ως σύνολο.

Πράγματι, η αύξηση της επίσημης χρηματοδότησης από τις αναπτυγμένες χώρες σταδιακά μετατοπίζεται προς τις φτωχότερες χώρες. Όπως σημειώνεται από την Παγκόσμια Τράπεζα, ένας αυξημένος αριθμός αναδυόμενων χωρών που παράγουν πλεονάσματα (Κίνα, Βραζιλία, Σαουδική Αραβία, Ινδία και Νότια Αφρική) παρέχει επίσης χρηματοδότηση στις φτωχές χώρες. Αυτό συνοδεύεται από μια αλλαγή στη φύση των ροών: τα άμεσα δάνεια από διμερείς χορηγούς ή τις πολυμερείς τράπεζες σταδιακά αντικαθίστανται από την παραχωρητική χρηματοδότηση και τις επιχορηγήσεις. Η τάση έχει επιταχυνθεί και, το 2003 και το 2004, οι καθαρές ροές χρέους έγιναν αρνητικές με την επιστροφή των μεγάλων δανείων διαρθρωτικής προσαρμογής που το ΔΝΤ και άλλες ΠΑΤς είχαν χορηγήσει για την υποστήριξη χωρών που αντιμετώπιζαν οικονομική κρίση (Αργεντινή, Ινδονησία και Ρωσία). Η ευκολότερη πρόσβαση στις χρηματοπιστωτικές αγορές έχει προτρέψει επίσης μερικές χώρες (ειδικότερα την Κίνα, την Ινδία, την Τυνησία και την Ταϊλάνδη) να προπληρώσουν τα δάνειά τους στις ΠΑΤς. Συγχρόνως, η ξένη επιχορήγηση αυξήθηκε κατά 65% μεταξύ 2000 και 2004, απεικονίζοντας τις ουσιαστικές διαγραφές χρέους που παραχωρήθηκαν σε φτωχές χώρες υπό την πρωτοβουλία του HIPC και άλλα ειδικά σχέδια ελάφρυνσης χρέους που εφαρμόστηκαν από τις ΠΑΤς (όπως το σχέδιο εκκαθάρισης καθυστερούμενων που εφαρμόζεται για τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κογκό από την IBRD και την AfDB), καθώς επίσης και μια σκόπιμη αλλαγή πολιτικής από χώρες-δότες υπέρ των επιχορηγήσεων.

Διάγραμμα 4 Σύνθεση Επίσημης Οικονομικής Ενίσχυσης προς τις Αναδυόμενες Χώρες

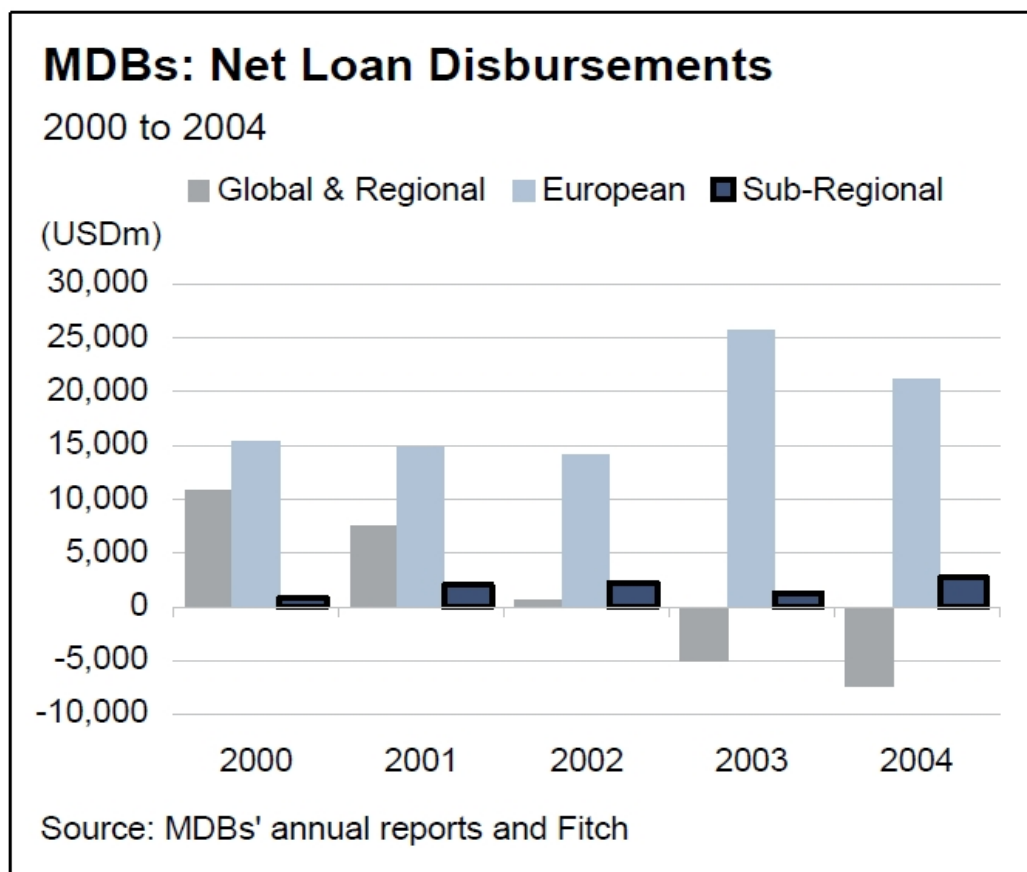
(Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα)

Αυτή η τάση συνεχίστηκε το 2005 και το 2006, δεδομένου ότι νέες πρωτοβουλίες ελάφρυνσης χρέους πάρθηκαν από τις ΠΑΤς και άλλους διμερείς χορηγούς. Η επιχορηγούμενη από το G-8 Πολύπλευρη Πρωτοβουλία Ελάφρυνσης Χρέους (Multilateral Debt Relief Initiative (MDRI)) οδήγησε στην πλήρη διαγραφή παραχωρητικού χρέους που οφείλετο στο ΔΝΤ, την Παγκόσμια Τράπεζα και την AFDB από 19 χώρες. Η πρώτη ελάφρυνση χρέους χορηγήθηκε στα τέλη του 2005 και το πρόγραμμα MDRI εφαρμόστηκε πλήρως το 2006.

2.10 Οι επιπτώσεις στις ΠΑΤς

Αυτές οι εξελίξεις επηρέασαν τις δραστηριότητες και την οικονομική θέση των αξιολογούμενων από τον οίκο Fitch ΠΑΤς με διάφορους τρόπους, χωρίς όμως μέχρι

τώρα να επιφέρουν επιπτώσεις στην πιστοληπτική τους ικανότητα. Η ανάλυση που παρουσιάζεται κατωτέρω είναι περοσσότερο βασισμένη στα στοιχεία που συνελλέχθησαν κυρίως κατά την περίοδο 2000 με 2004 για 11 ΠΑΤs (δεν περιλαμβάνονται τα υποκαταστήματα των ΠΑΤs) που αξιολογούνται από τον οίκο Fitch και οι οποίες αποτελούν το 95% του τομέα των ΠΑΤs από άποψη μεγέθους συνολικών περιουσιακών στοιχείων¹⁴.

Διάγραμμα 5 Καθαρές Εκταμιεύσεις των ΠΑΤs

(Πηγή: Ετήσιες Αναφορές των ΠΑΤs. Μεθοδολογία και υπολογισμοί του Οίκου Fitch)

2.11 Η μείωση των δανείων που καταβάλλονται από τις Παγκόσμιες ΠΑΤs

Η καταβολή δανείων με μη-ευνοϊκούς όρους από παγκόσμιες (IBRD) και περιφερειακές (AfDB, AsDB και IADB) ΠΑΤs έχει μειωθεί τα τελευταία 5-6 χρόνια. Αυτές οι ΠΑΤs παρέχουν κυρίως χρηματοδότηση σε κυρίαρχες οντότητες στις αναπτυσσόμενες χώρες, αλλά το πεδίο δραστηριοτήτων τους αποκλείει τις φτωχότερες χώρες, οι οποίες

¹⁴ Fitch Multilateral Development Banks: Facing New Trends in Development Finance: March 2006

χρηματοδοτούνται από τα Ταμεία ευνοϊκών όρων. Επομένως έχουν επηρεαστεί από την πιο διαδεδομένη χρήση χρηματοδότησης μέσω των χρηματοπιστωτικών αγορών στις οποίες προσφεύγουν οι αναδυόμενες χώρες και από τις ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης. Οι μεγάλες προπληρωμές που έγιναν από κάποια κράτη το 2003 και το 2004 έχουν αναγκάσει τις ΠΑΤς να καταγράψουν αρνητικές καθαρές εκταμιεύσεις δημιουργώντας αντίφαση στο χαρτοφυλάκιο των δανείων τους.

Σε αντίθεση, τα δάνεια που απονέμονται από ευρωπαϊκές ΠΑΤς έχουν αυξηθεί τα τελευταία τεσσεράμισι χρόνια. Αυτό απεικονίζει την εξάπλωση των τραπεζικών δραστηριοτήτων στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, συνεπεία της διεύρυνσης της ΕΕ (8 εκ των 10 νέων μελών της ΕΕ είναι ανατολικο-ευρωπαϊκές χώρες)¹⁵. Τις ΠΑΤς όπως άλλους δανειστές προσέλκυσε επίσης η χαρακτηριστική βελτίωση της πιστοληπτικής ικανότητας των κρατών αυτής της περιοχής (69.6% το 2004), ενώ ο δανεισμός από την ΕΙΒ αυξήθηκε κατά 16,8%. Αυτή η τάση φαίνεται ότι θα συνεχιστεί δεδομένου ότι η CEB και η ΕΙΒ, των οποίων οι δραστηριότητες προσανατολίζονται παραδοσιακά στον δανεισμό των δυτικοευρωπαϊκών τραπεζών, προγραμματίζουν να επιταχύνουν τη διείσδυσή τους στην αγορά της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

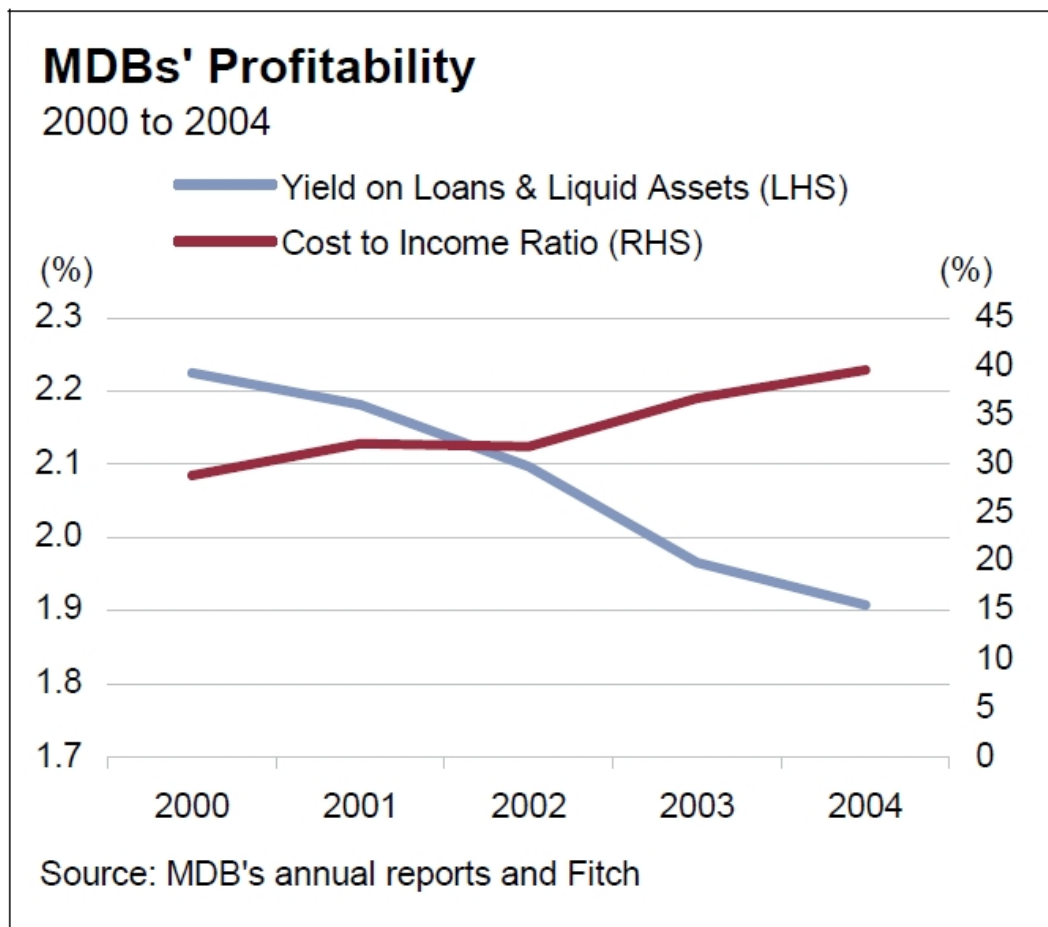
Τα δάνεια από υπο-περιφερειακές ΠΑΤς (συμπεριλαμβανομένης της ΕΑΔΒ) έχουν αυξηθεί επίσης σταθερά κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, καθώς δραστηριότητες με τον ιδιωτικό τομέα (για την CAF και την CΑΒΕΙ) ή προγράμματα εμπορικής χρηματοδότησης (ΙΔΒ) αποτελούν ένα μεγάλο μερίδιο των διαδικασιών, αντισταθμίζοντας έτσι τη χαμηλότερη ζήτηση από τους δημόσιους οφειλότες.

2.12 Μείωση της Κερδοφορίας των ΠΑΤς

Τα Περιθώρια χρηματοδοτήσεων των ΠΑΤς έχουν επηρεαστεί αρνητικά από την πτώση των δανεισμών, όπως διαφαίνεται από την μέση τάση στην παραγωγή των περυσιακών στοιχείων (δάνεια συν ρευστά περυσιακά στοιχεία), τα οποία μειώθηκαν σε 1,91% το 2004 από 2,18% το 2001. Τα κεφάλαια που εισπράχθησαν από πρόωρες αποπληρωμές δανείων τοποθετήθηκαν στα χαρτοφυλάκια ρευστών τραπεζικών περυσιακών στοιχείων, τα οποία εμφανίζουν χαμηλές αποδόσεις εξ αιτίας των συντηρητικών πολιτικών κινδύνου που ακολουθούνται από τις ΠΑΤς. Επιπλέον, η μείωση του όγκου δραστηριότητας των παγκόσμιων και περιφερειακών ΠΑΤς δεν έχει αντισταθμιστεί από περικοπές στα γενικά τους έξοδα κατά συνέπεια το ποσοστό του κόστους- εισοδήματος

¹⁵ Fitch Ratings, *Sovereign Review: December 2005*

του τομέα των ΠΑΤς ως σύνολο άγγιξε έναν υψηλό μέσο όρο 39,6% το 2004 έναντι 28,8% το 2000. Αυτή η αναλογία αυξήθηκε για τις περισσότερες ΠΑΤς που αξιολογούνται από τον οίκο Fitch και έφθασε κατ'εξοχήν τρόπο σε ένα υψηλό επίπεδο στην AfDB και την EADB (63,0% και 103,7% αντίστοιχα). Στην πραγματικότητα, για τις περισσότερες ΠΑΤς, τα κέρδη που παράγονται από το χαρτοφυλάκιο ρευστών περυσιακών στοιχείων ξεπερνούν τα εισοδήματα από τις τραπεζικές δραστηριότητες.

Διάγραμμα 6 Κερδοφορία των ΠΑΤς από το 2000 μέχρι το 2004

(Πηγή: Ετήσιες Αναφορές των ΠΑΤς. Μεθοδολογία και υπολογισμοί του οίκου Fitch)

Αν και ο κίνδυνος καταγραφής απωλειών παραμένει μακρινός, οι παγκόσμιες και περιφερειακές ΠΑΤς πιέζονται να αυξήσουν τις δραστηριότητές τους. Το μέτρο που κυρίως έλαβαν προς το παρόν ήταν η βαθμιαία εστίασή τους προς το δανεισμό του ιδιωτικού τομέα. Οι περισσότερες ΠΑΤς επεκτείνουν τώρα τη δραστηριότητά τους σε

αυτόν τον τομέα με εξαίρεση την IBRD, η οποία συνεχίζει να επικεντρώνεται στον δανεισμό κρατών. Ενώ η μεταβολή θα βοηθήσει στην αποκατάσταση των περιθωρίων δανειοδότησης των ΠΑΤs, δεδομένου ότι αυτές οι δανειοδοτήσεις επιφέρουν ευρύτερα «spreads» από ότι ο δανεισμός προς τον δημόσιο τομέα, θα επιφέρει σίγουρα αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα των περυσιακών τους στοιχείων (assets). Επίσης η διαδικασία μεταστροφής θα είναι αργή, καθώς αυτά τα όργανα που παραδοσιακά λειτουργούσαν με το δημόσιο τομέα παρουσιάζουν έλλειψη εμπειρίας ως προς τον δανεισμό στον ιδιωτικό τομέα και είναι αποφασισμένα να μην αυξήσουν την ανάληψη κινδύνου τους. Παρά ταύτα, κάποιες Ευρωπαϊκές ΠΑΤs - η EIB και το COE - έχουν αυξήσει το μερίδιο του δανεισμού τους στο δημόσιο τομέα, για να ανταποκριθούν στις ανάγκες των νέων χωρών-μελών της ΕΕ. Στα επόμενα έτη, αναμένεται αυτοί οι οργανισμοί να επικεντρώσουν εκ νέου τις δραστηριότητες τους στο δανεισμό του ιδιωτικού τομέα.

Πίνακας 3 Έκθεση των ΠΑΤς στον Ιδιωτικό Τομέα

MDBs' Exposure to the Private Sector		
Private Loans and Equity Stakes to Total Loans and Equity Stakes		
(%)	2004	2003
AfDB	7.2	5.0
AsDB	3.3	2.8
CABEI	39.5	36.5
CAF	11.1	13.5
CEB	67.1	66.4
EADB	100.0	100.0
EBRD	82.4	78.2
EIB	45.9	42.3
IADB	2.5	2.4
IBRD	0.0	0.0
IDB	20.6	21.6

IBRD figures are from the financial years ending 30 June 2003 and 30 June 2004. IDB figures are from financial year 1424H ending 20 February 2004 and from financial year 1425H ending 9 February 2005. All other banks' financial years end on 31 December 2003 and 31 December 2004.

Source: MDBs' annual reports and Fitch.

(Πηγή: Ετήσιες Αναφορές των ΠΑΤς. Μεθοδολογία και υπολογισμοί του οίκου Fitch)

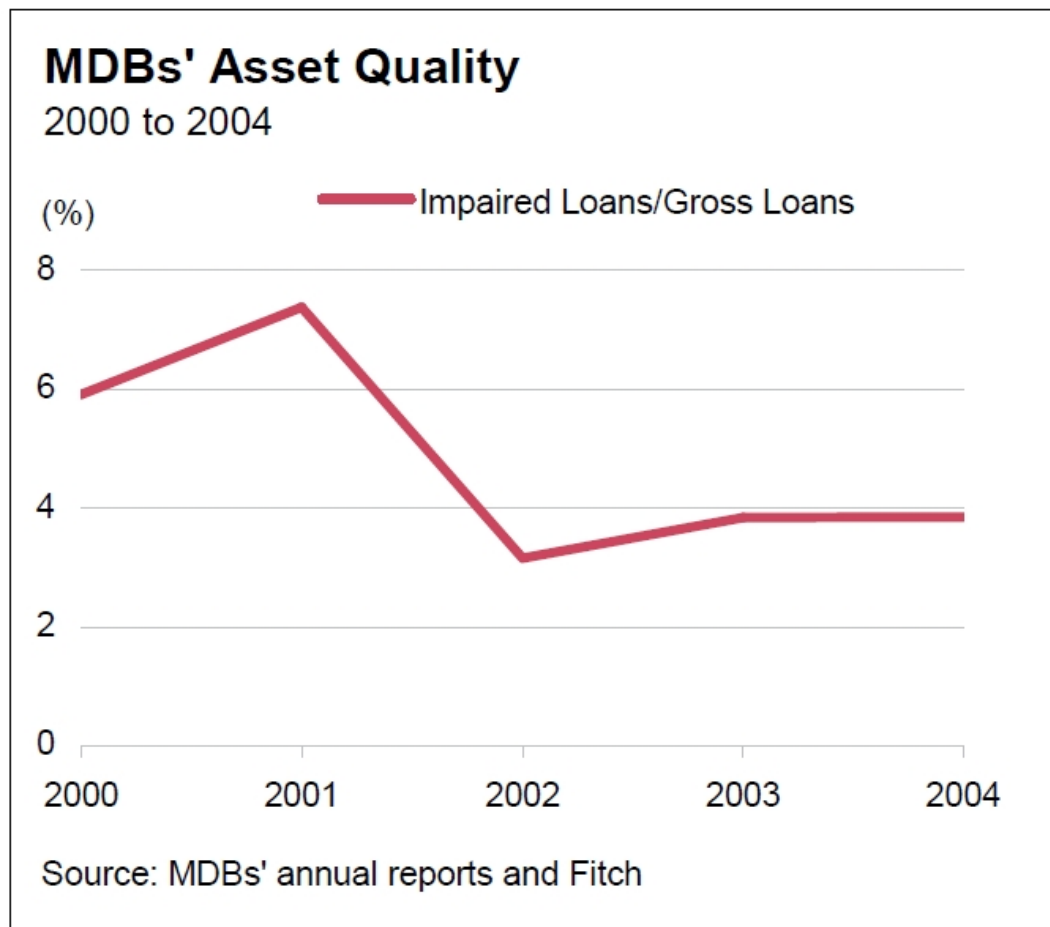
2.13 Βελτίωση της ποιότητας των περιουσιακών στοιχείων

Υπάρχει μια ανησυχία ότι το αυξανόμενο μερίδιο του δανεισμού προς τον ιδιωτικό τομέα θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια επιδείνωση της ποιότητας των περιουσιακών στοιχείων των ΠΑΤς, δεδομένου ότι οι υποχρεώσεις του ιδιωτικού τομέα δεν ωφελούνται από την προστασία του καθεστώτος προνομιούχου πιστωτή. Εντούτοις, οι διάφορες πρωτοβουλίες ελάφρυνσης χρέους - η πρωτοβουλία HIPC και άλλα σχέδια εκκαθάρισης καθυστερούμενων που εφαρμόζονται και χρηματοδοτούνται από τη διεθνή κοινότητα και που κυρίως χρηματοδοτούνται από τις αναπτυγμένες χώρες, έχουν επιτρέψει σε διάφορες φτωχές χώρες να εκκαθαρίσουν τα καθυστερούμενά τους προς τις ΠΑΤς. Από

τον Μάρτιο του 2006, συνολικά 29 χώρες, κυρίως αφρικανικές, είδαν το δημόσιο χρέος τους να ακυρώνεται μερικώς υπό την πρωτοβουλία HIPC που χρηματοδοτήθηκε από διεθνείς χορηγούς ενώ άλλες όπως η Λαϊκή Δημοκρατία του Κογκό, ωφελήθηκαν από τις ουσιαστικές μειώσεις πολυμερών και διμερών χρεών τους, βάσει ειδικών σχεδίων που χρηματοδοτήθηκαν από διεθνείς χορηγούς ή/ και ταμεία ευνοϊκών όρων. Οι ΠΑΤς με μεγάλο άνοιγμα σε φτωχές χώρες, ειδικότερα η AfDB και η IBRD και σε μικρότερη έκταση, το CABI και η CAF ήταν αυτές που κυρίως ωφελήθηκαν από τις πρωτοβουλίες ελάφρυνσης χρέους, δεδομένου ότι είχαν υψηλά επίπεδα εμπρόθεσμων οφειλών από δάνεια σε χώρες κατάλληλες για το πρόγραμμα HIPC. Εντούτοις, το ποσοστό ανεξόφλητων δανείων είναι ακόμα σημαντικά υψηλό για την AfDB σε σχέση με εκείνα άλλων ΠΑΤς και συγκεκριμένα κατά 21,5%, λόγω της μεγάλης έκθεσής της στη Ζιμπάβουε και την Ακτή Ελεφαντοστού¹⁶.

Κατά συνέπεια, η μέση ποιότητα των περυσιακών στοιχείων των ΠΑΤς έχει βελτιωθεί ουσιαστικά κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών: τα εξασθενημένα δάνεια (που καλούνται τα «δάνεια μη-αύξησης», δεδομένου ότι περιλαμβάνουν τα δάνεια στα οποία το επιτόκιο δεν αυξάνεται πλέον) μειώθηκαν κατά μέσο όρο στο 3,9% έναντι των συνολικών δανείων στα τέλη του 2004, από 5,9% στα τέλη του 2000. Αυτή η αναλογία βελτιώθηκε περαιτέρω το 2005 δεδομένου ότι το Ταμείο Χωρών Εξόδου Συγκρούσεων που ιδρύθηκε από την AfDB επέτρεψε σε αυτήν την τράπεζα να εκκαθαρίσει πρόσθετα χρόνια καθυστερούμενα, ενώ το Ιράκ συμφώνησε στην εκκαθάριση μερικών από τα καθυστερούμενά του το 2005.

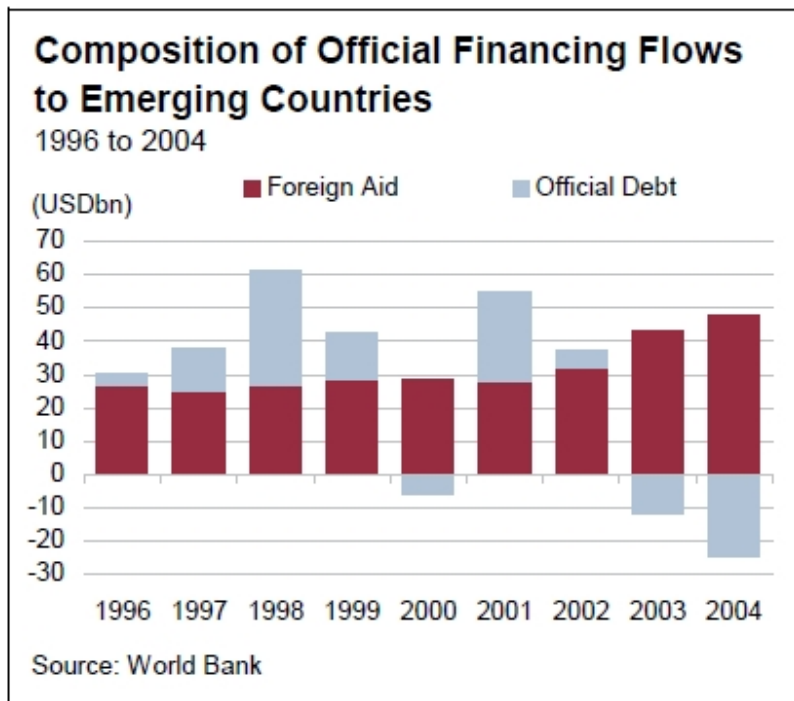
¹⁶ Fitch Multilateral Development Banks: Facing New Trends in Development Finance: March 2006

Διάγραμμα 7 Ποιότητα Περιουσιακών Στοιχείων των ΠΑΤ

(Πηγή: Ετήσιες Αναφορές των ΠΑΤς. Μεθοδολογία και υπολογισμοί του Οίκου Fitch)

Στην πραγματικότητα, η σημαντικότερη πηγή κινδύνου για τις ΠΑΤs, ειδικά για όσες δραστηριοποιούνται σε αναδυόμενες χώρες, είναι η υψηλή συγκέντρωση του χαρτοφυλακίου των δανείων τους. Ως προϋπόθεση για να είναι κατάλληλες για επίκληση του χρέους, οι χώρες δεν μπορούν να αυξήσουν το χρέος με μη-ευνοϊκούς όρους το οποίο μειώνει περαιτέρω τις δυνατότητες δανεισμού για τις ΠΑΤs και αυξάνει τη συγκέντρωση των δανείων τους. Αντίθετα, ο βαθμός συγκέντρωσης στο χαρτοφυλάκιο των ΠΑΤs που λειτουργούν στην Ευρώπη αναμένεται να μειωθεί ως αποτέλεσμα της εξάπλωσης των δραστηριοτήτων στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα, η οποία θα τους βοηθήσει να διαφοροποιήσουν τα χαρτοφυλάκια δανείων τους.

Διάγραμμα 8 Σύνθεση των Επίσημων Χρηματοδοτικών Ροών προς τις Αναδύμενες Χώρες

(Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια

Ένας άλλος τρόπος συμβολής στην ανάπτυξη αναδυόμενων χωρών είναι η παροχή αναπτυξιακής βοήθειας η πιο θεσμοθετημένη μορφή της οποίας είναι γνωστή ως Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια (ΕΑΒ) της Επιτροπής Αναπτυξιακής Βοήθειας του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ). Βάσει στοιχείων του ΟΟΣΑ και του Κέντρου Παγκόσμιας Ανάπτυξης (ΚΠΑ) παρέχονται στο παρόν κεφάλαιο αναλυτικές πληροφορίες για το είδος και τους πάροχους της βοήθειας αυτής από το 1970 έως σήμερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ: Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια

«Η αναπτυξιακή βοήθεια είναι η οικονομική βοήθεια που παρέχεται στις αναπτυσσόμενες χώρες από τις αναπτυγμένες χώρες για να υποστηρίξει την ανάπτυξη η οποία μπορεί να είναι είτε οικονομική ή κοινωνική ανάπτυξη. Διακρίνεται από την ανθρωπιστική βοήθεια μιας και έχει ως στόχο την καταπολέμηση της φτώχειας μακροπρόθεσμα, παρά την ανακούφιση του πόνου σε σύντομο χρονικό διάστημα» (OECD, *Glossary of Statistical Terms*).

3.1 Η Έννοια της Επίσημη Αναπτυξιακής Βοήθειας

Η Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια (ΕΑΒ) είναι ένας όρος μέτρησης της οικονομικής βοήθειας που καταρτίστηκε από την Επιτροπή Αναπτυξιακής Βοήθειας¹⁷ του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ)¹⁸ το 1969. Χρησιμοποιείται ευρέως από τους ακαδημαϊκούς και τους δημοσιογράφους ως ένας βολικός δείκτης της διεθνούς ροής της οικονομικής ενίσχυσης και περιλαμβάνει και μερικά δάνεια¹⁹.

Είναι μια κατηγορία της αναπτυξιακής βοήθειας και παρέχεται τόσο από τις κυβερνήσεις μέσω των διεθνών ανθρωπιστικών οργανώσεων κάθε χώρας και μέσω των πολυμερών οργανισμών όπως η Παγκόσμια Τράπεζα, όσο και από τα άτομα μέσα από φιλανθρωπικές οργανώσεις ανάπτυξης, όπως η ActionAid, Caritas, Care International και η Oxfam. Η Επιτροπή Αναπτυξιακής Βοήθειας του ΟΟΣΑ καταχωρεί τη ξένη βοήθεια σε τρεις κατηγορίες²⁰: i) *Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια*: Αναπτυξιακή βοήθεια που παρέχεται στις αναπτυσσόμενες χώρες με σαφή στόχο την οικονομική ανάπτυξη ii) *Επίσημη Βοήθεια*: Αναπτυξιακή βοήθεια που παρέχεται σε ανεπτυγμένες χώρες και σε διεθνείς οργανισμούς

iii) *Άλλες επίσημες ροές*: Οι οικονομικές ενισχύσεις που δεν εμπίπτουν στις άλλες δύο κατηγορίες, είτε επειδή δεν έχουν ως στόχο την ανάπτυξη, ή επειδή αποτελούνται περισσότερο γύρω στο 75% από δάνεια (παρά από επιχορηγήσεις).

¹⁷ Development Co-operation Directorate (DAC)

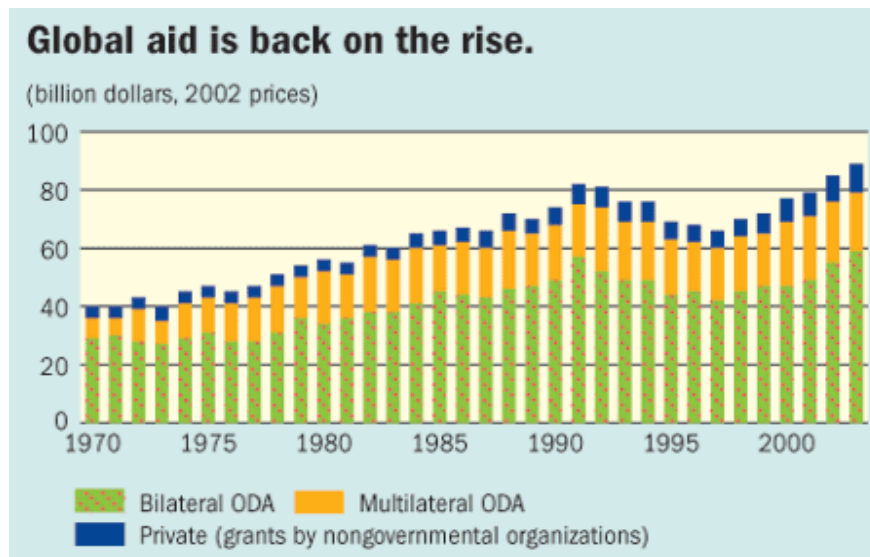
¹⁸ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD)

¹⁹ Wikipedia www.wikipedia.com

²⁰ OECD Website www.oecd.org

3.2 Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια 1970-2005

Σύμφωνα με την έκθεση²¹ που κατήρτησε ο Bilal Siddiqi του Κέντρου για την Παγκόσμια Ανάπτυξη στην Washington, DC τον Σεπτέμβριο του 2005, η ΕΑΒ προς τις αναπτυσσόμενες χώρες αυξήθηκε σταθερά κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970 και του 1980. Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου οδήγησε σε σημαντική μείωση της παγκόσμιας ΕΑΒ κατά το πρώτο ήμισυ της δεκαετίας του 1990 και στη συνέχεια επέστρεψε στην προ-1991 ανοδική τάση. Ενώ σχεδόν τα τρία τέταρτα της ΕΑΒ κατά τη διάρκεια του 1970-2003 δίνονταν μέσω διμερών προγραμμάτων, η αναλογία που διοχετεύονταν μέσω των πολυμερών οργανισμών αυξήθηκε από τη δεκαετία του 1980. Η ιδιωτική ενίσχυση έχει επιδείξει μια πιο σταθερή τάση, που αυξάνεται με βραδύ ρυθμό κατά τη διάρκεια των τριών τελευταίων δεκαετιών σε περίπου 11%.

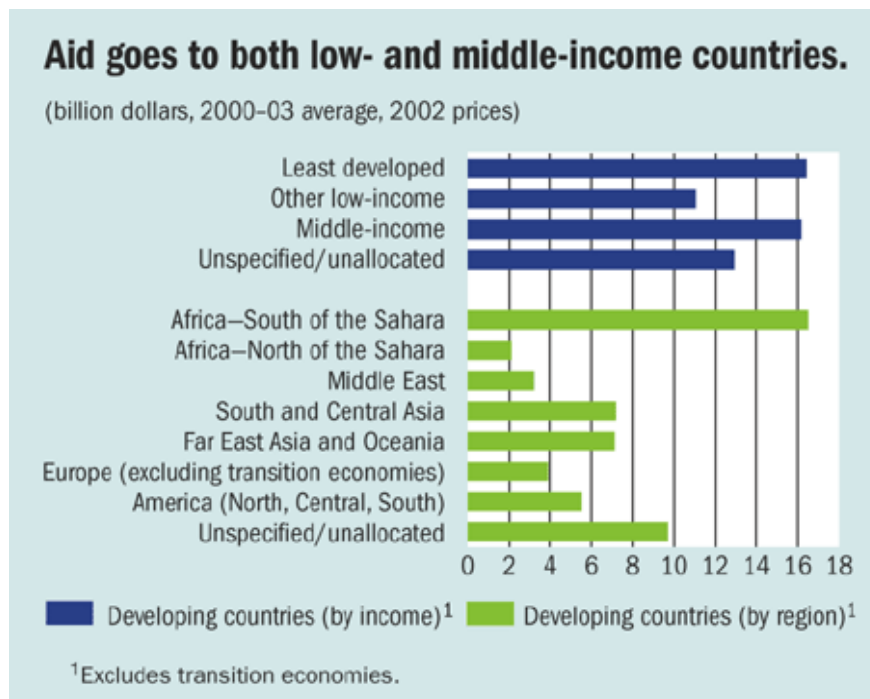
Διάγραμμα 9 Η Παγκόσμια ΕΑΒ ξανά αυξάνεται

(Πηγή: ΟΟΣΑ)

Σχεδόν τα δύο τρίτα της ΕΑΒ προορίζονταν για λιγότερο ανεπτυγμένες και χαμηλού εισοδήματος χώρες (αυτές που το 2004 είχαν Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα (ΑΕΕ) (GNI) ανά κάτοικο λιγότερο από 825 Δολ ΗΠΑ). Το υπόλοιπο ένα τρίτο χορηγούνταν σε χαμηλότερες μεσαίου-εισοδήματος χώρες, όπως την Αλγερία, τη Βραζιλία, την Κίνα και την Ταϊλάνδη (εκείνες με κατά κεφαλήν ΑΕΕ λιγότερο από 3,255 Δολ ΗΠΑ). Περίπου 3% διατέθηκε για άνω-μεσαίου εισοδήματος χώρες όπως η Αργεντινή και η Χιλή. Πάνω

²¹ *Picture This Aiding Development* Prepared by Bilal Siddiqi, Research Assistant, Center for Global Development, Washington, D.C., 2005

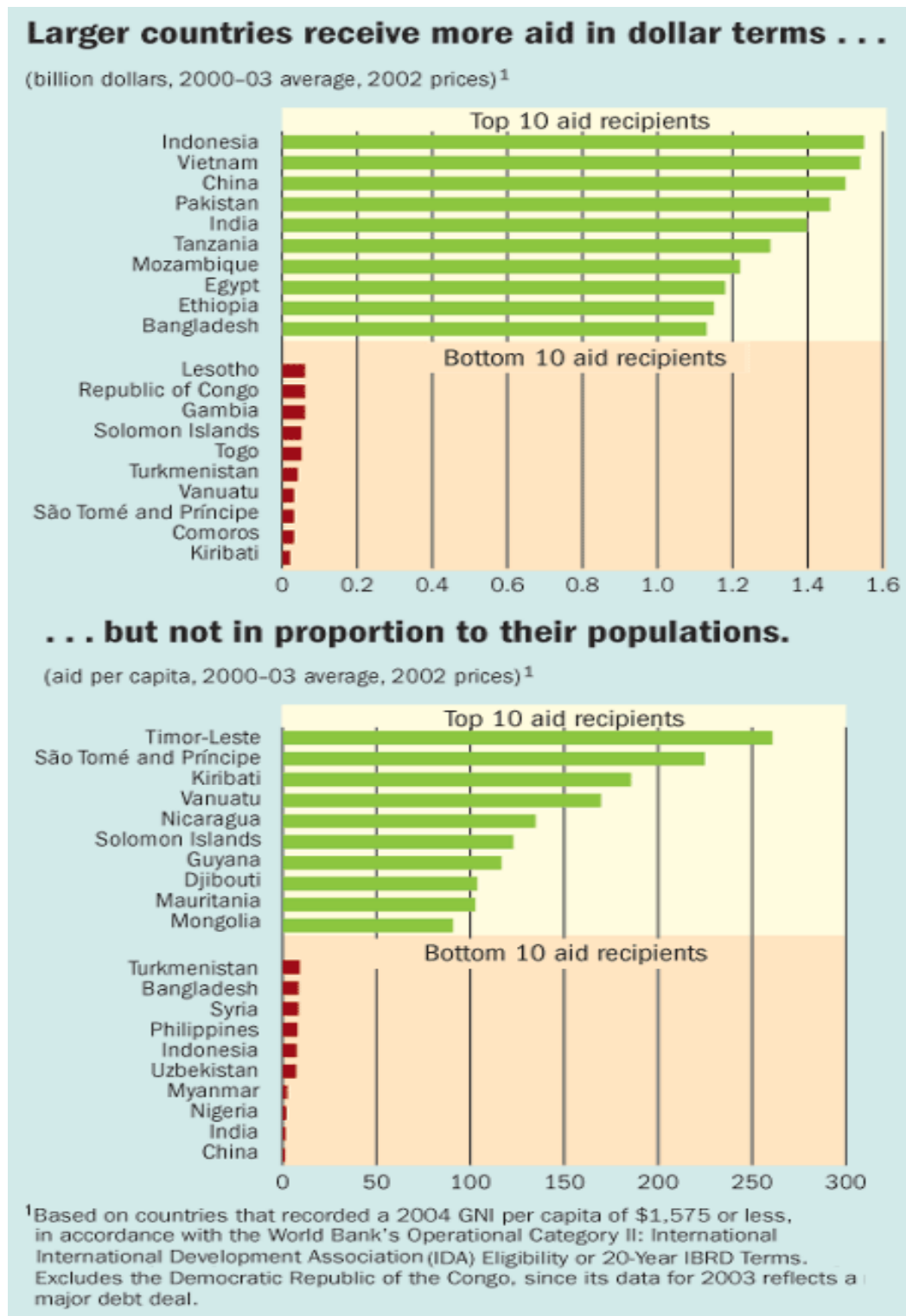
από το ένα τρίτο της παγκόσμιας βοήθειας προορίζονταν για την υπο-Σαχάρια Αφρική.

Διάγραμμα 10 Η ΕΑΒ χορηγείται σε χαμηλού και μεσαίου κεφαλαίου εισοδήματος χώρες

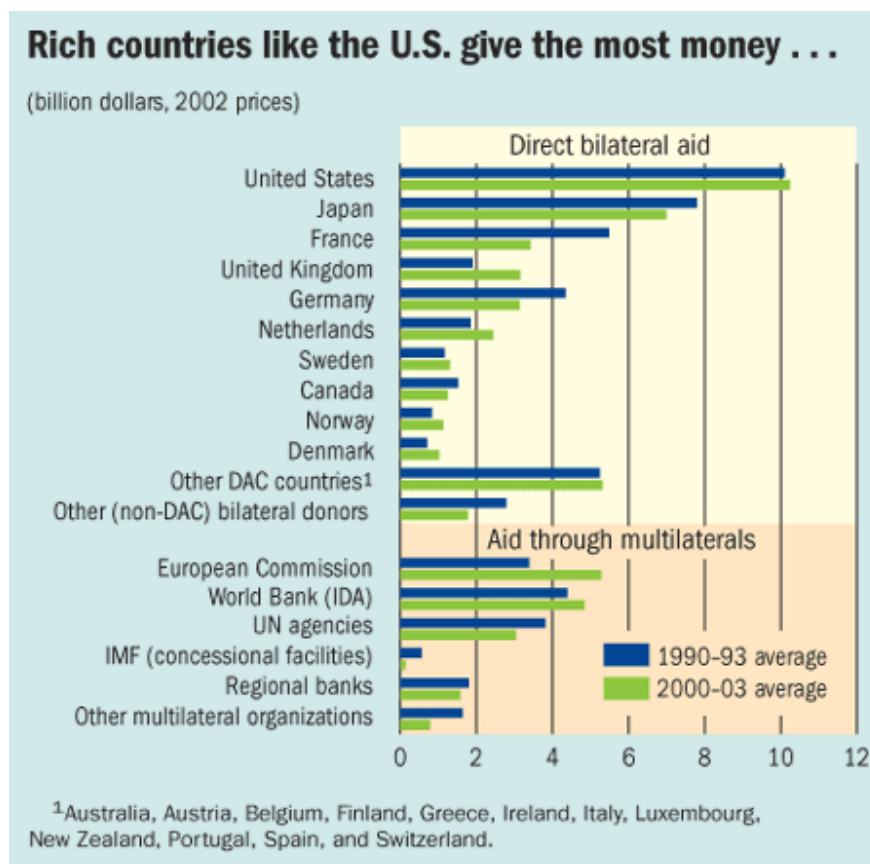
(Πηγή: ΟΟΣΑ)

Οι μεγαλύτερου πληθυσμού χώρες ελάμβαναν μεγαλύτερη ενίσχυση, αλλά μικρότερα ποσά ενισχύσεων ανά κάτοικο. Η Ινδία και η Κίνα υπήρξαν από τους κυριότερους αποδέκτες της οικονομικής ενίσχυσης, όντας σε χαμηλότερη σειρά όσον αφορά στις εκταμιεύσεις από άποψη κατά κεφαλήν ενίσχυσης. Οι μικρές οικονομίες νησιών όπως το Σάο Τομέ και Πρίνσιπε δέχθηκαν σχετικά μικρά ποσά ενίσχυσης. Η Μοζαμβίκη αποτελεί την εξαίρεση καθώς ελάμβανε μεγάλα ποσά ενισχύσεων (1,2 δισ.Δολ ΗΠΑ το χρόνο κατά μέσο όρο μεταξύ 2000-2003), καθώς και σχετικά υψηλή κατά κεφαλήν βοήθεια (67 Δολ ΗΠΑ), ενώ το Τουρκμενιστάν δέχονταν μικρότερα ποσά και στα δύο μέτωπα (43 εκατ Δολ ΗΠΑ ετησίως κατά μέσο όρο κατά την ίδια περίοδο, ή 9 Δολ ΗΠΑ ανά κεφαλή).

Διάγραμμα 11 Οι Μεγαλύτερου πληθυσμού χώρες δέχονται περισσότερη ΕΑΒ σε Δολ ΗΠΑ & **Διαγραμμα 12** ...αλλά όχι αναλογικά με τους πληθυσμούς τους
 (Πηγή: ΟΟΣΑ)

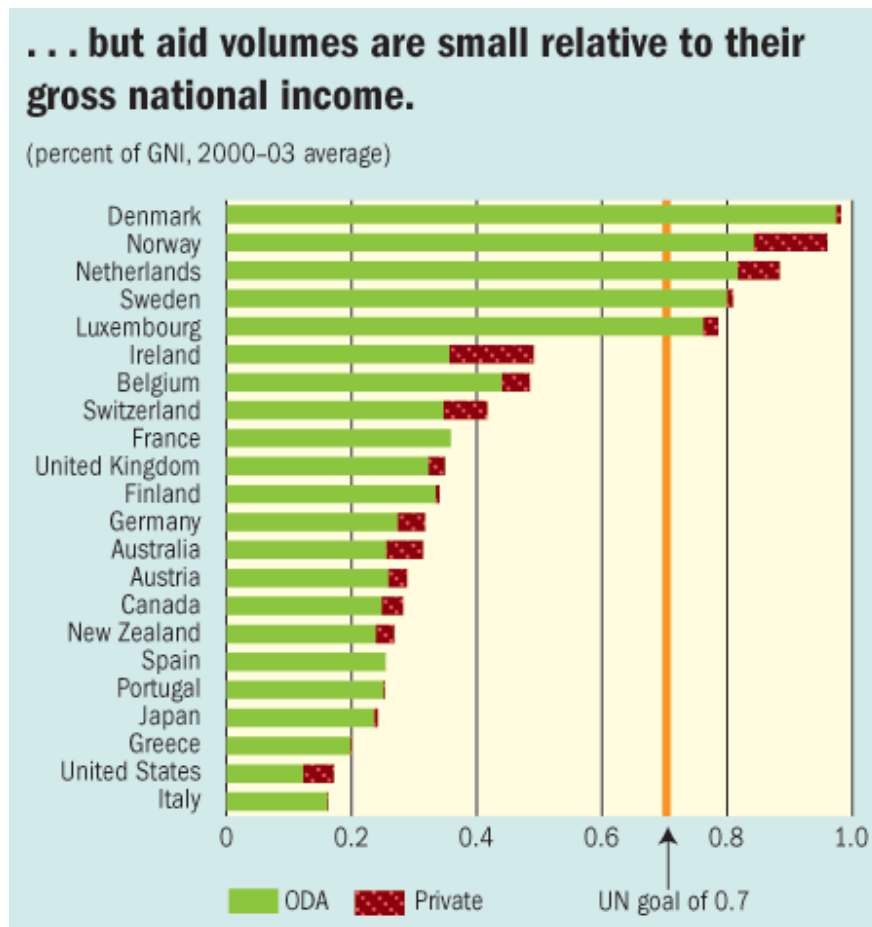
Οι κυριότεροι διμερείς χορηγοί, μέσω της Επιτροπής Αναπτυξιακής Βοήθειας του ΟΟΣΑ (DAC), είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Ιαπωνία, και η Δυτική Ευρώπη. Η Γαλλία, η Γερμανία, και η Ιαπωνία έχουν μειώσει τις εισφορές τους τα τελευταία χρόνια, ενώ οι σκανδιναβικές χώρες, το Ηνωμένο Βασίλειο και, πιο πρόσφατα, οι Ηνωμένες Πολιτείες είχαν αυξήσει τις δικές τους. Η Δανία, η Νορβηγία, η Ολλανδία, η Σουηδία και το Λουξεμβούργο συνέβαλλαν πολύ πιο πάνω από το μακροχρόνιο στόχο των Ηνωμένων Εθνών του 0,7 % του ΑΕΕ (GNI) για αναπτυξιακή βοήθεια. Η Ιταλία, οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Ελλάδα, και η Ιαπωνία είχαν συνεισφέρει το μικρότερο ποσοστό του ΑΕΕ-όλες κάτω από 0,25 %²².

Διάγραμμα 13 Οι πλούσιες χώρες όπως οι ΗΠΑ χορηγούν την περισσότερη ΕΑΒ

(Πηγή: ΟΟΣΑ)

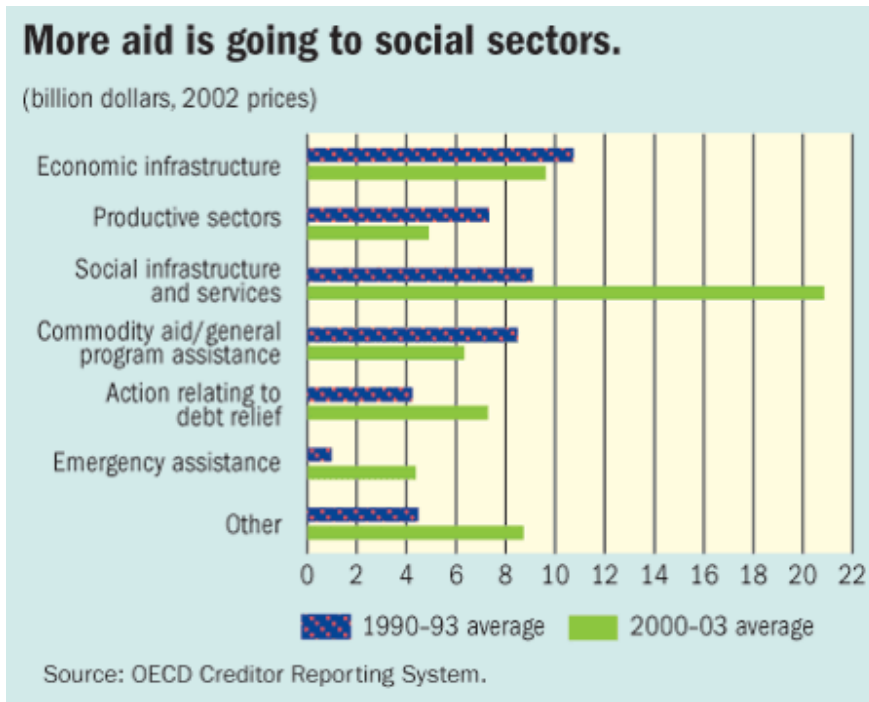
²² Ιστοσελίδα ΟΟΣΑ www.oecd.org

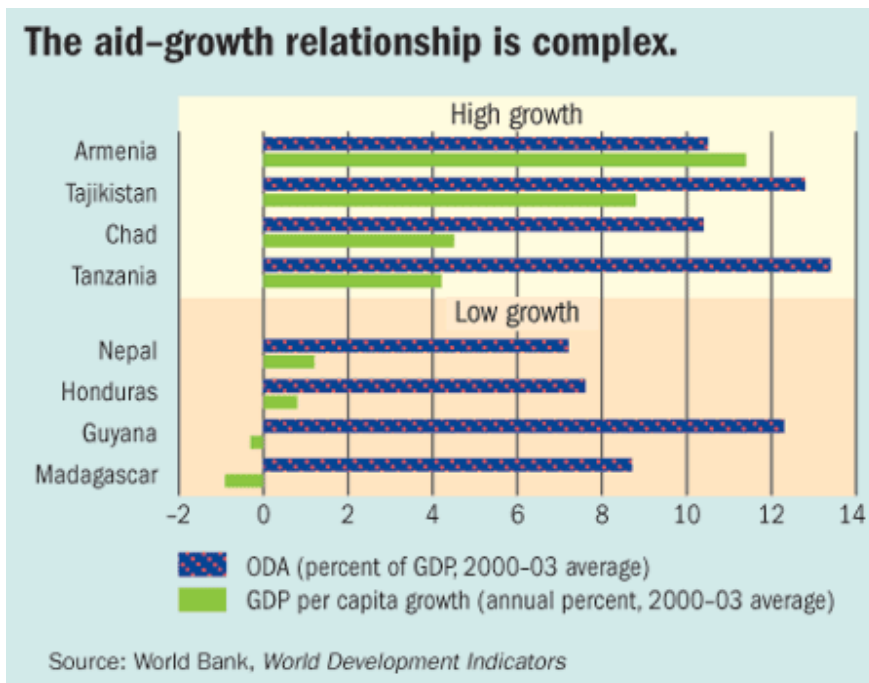
Διάγραμμα 14 ... αλλά ο όγκος της ΕΑΒ είναι μικρός σε σχέση με το ΑΕΕ (GNI)

(Πηγή: ΟΟΣΑ)

Για το μεγαλύτερο μέρος της δεκαετίας του 1990, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ, περίπου 40 % όλων των ενισχύσεων πήγε στην ανάπτυξη των οικονομικών υποδομών και των παραγωγικών τομέων (γεωργία, βιομηχανία και εμπόριο). Μετέπειτα, η μεγαλύτερη έμφαση δόθηκε στους κοινωνικούς τομείς (υγεία, παιδεία, ύδρευση, αποχέτευση, και η ενίσχυση των θεσμών και της κοινωνίας των πολιτών). Οι κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες αντιπροσώπευαν περίπου το ένα τρίτο της βοήθειας το 2003, πάνω από 20 % το 1990.

Διάγραμμα 15 Περισσότερη ΕΑΒ προορίζεται για τους κοινωνικούς τομείς
(Πηγή: ΟΟΣΑ)

Διάγραμμα 16 Η σχέση ΕΑΒ και ανάπτυξης είναι περίπλοκη
(Πηγή: ΟΟΣΑ)

3.3 Η Διακήρυξη του Παρισιού

Όταν οι ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες δεσμεύτηκαν το 2005 να ακολουθήσουν τις αρχές της Διακήρυξης του Παρισιού για την επίτευξη της πιο αποτελεσματικής ενίσχυσης, συμφώνησαν σε ένα σύνολο αρχών και σε μια σειρά μετρήσιμων στόχων που έπρεπε να καλυφθούν μέχρι το 2010. Αν και πολλές από τις αρχές στις οποίες στηρίζεται η Διακήρυξη του Παρισιού υπάρχουν στην πράξη εδώ και χρόνια, οι συγκεκριμένες αρχές κάνουν τη διαφορά για την ανάπτυξη, μια και η Διακήρυξη του Παρισιού συγκεντρώνει αυτή την εμπειρία της μάθησης και εστιάζει την προσοχή στην επίτευξη ενός συνόλου ενιαίων στόχων. Οι στόχοι τέθηκαν για 13 δείκτες που καλύπτουν όλους τους πέντε πυλώνες της Διακήρυξης του Παρισιού: την ιδιοκτησία, την ευθυγράμμιση, την εναρμόνιση, την αμοιβαία λογοδοσία και τη διαχείριση των αποτελεσμάτων, ώστε να δοθεί σαφής εικόνα για την πρόοδο σε όλες τις διαστάσεις της αποτελεσματικότητας της βοήθειας²³.

3.4 Η Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια έφτασε σε ιστορικά υψηλά επίπεδα το 2010

Το 2010, η καθαρή επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια (ΕΑΒ) από τα μέλη της Επιτροπής Αναπτυξιακής Βοήθειας (DAC) του ΟΟΣΑ έφτασε τα 128,7 δις Δολ ΗΠΑ, παρουσιάζοντας αύξηση 6,5% σε σχέση με το 2009. Πρόκειται για το υψηλότερο πραγματικό επίπεδο της ΕΑΒ ποτέ, ξεπερνώντας ακόμη και το επίπεδο ενίσχυσης που δόθηκε το 2005 (η οποία είχε ενισχυθεί από την ελάφρυνση του χρέους). Η καθαρή ΕΑΒ ως ποσοστό του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος (ΑΕΕ) ήταν 0,32%, ίση με το 2005, και υψηλότερη συγκριτικά με κάθε άλλη χρονιά από το 1992 (ΟΟΣΑ). (Πίνακας 4, Διάγραμμα 9).

²³Ιστοσελίδα ΟΟΣΑ, The Paris Declaration and Accra Agenda for Action www.oecd.org

Πίνακας 4 Καθαρή Επίσημη Βοήθεια 2010

TABLE 1: NET OFFICIAL DEVELOPMENT ASSISTANCE IN 2010
Preliminary data for 2010

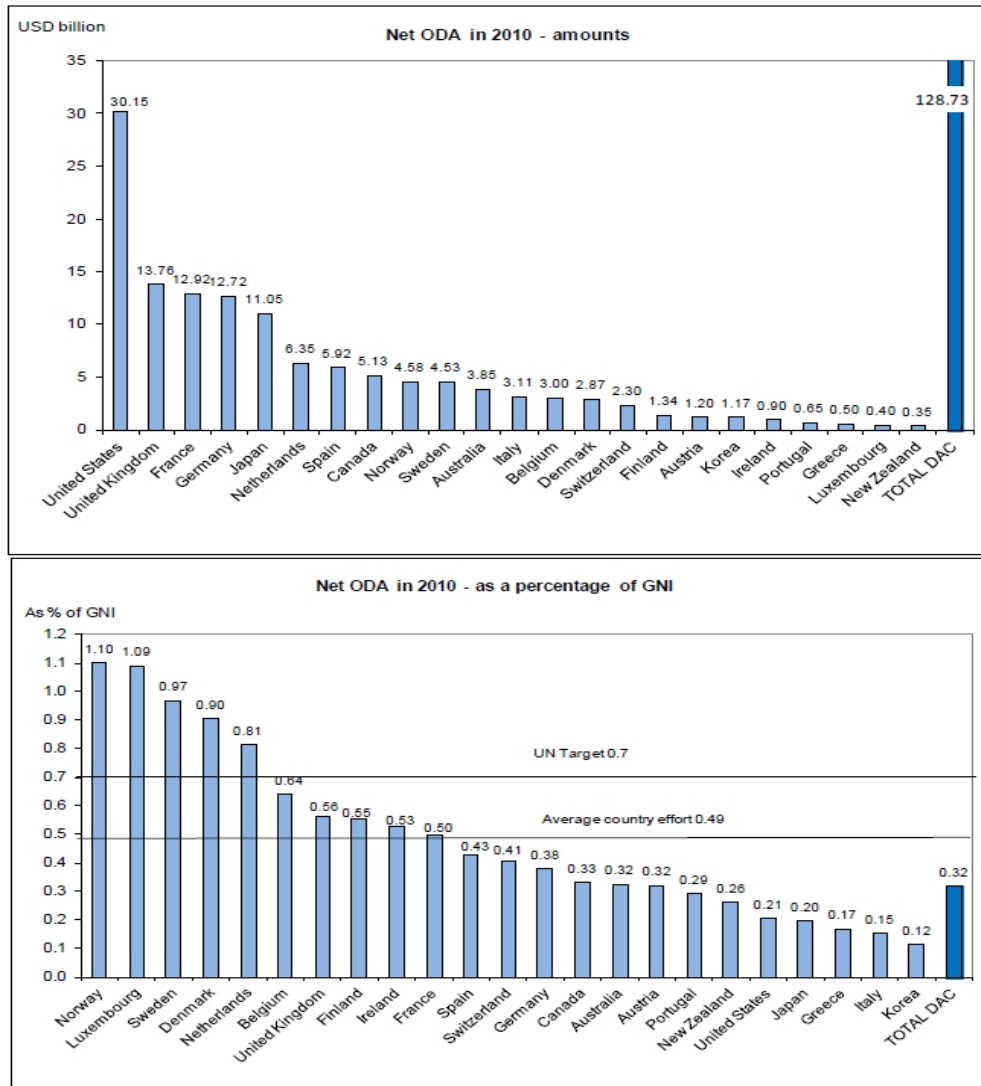
	2010		2009		2010	
	ODA USD million current	ODA/GNI %	ODA USD million current	ODA/GNI %	ODA USD million (1) At 2009 prices and exchange rates	Percent change 2009 to 2010 (1)
Australia	3 849	0.32	2 762	0.29	3 096	12.1
Austria	1 199	0.32	1 142	0.30	1 242	8.8
Belgium	3 000	0.64	2 610	0.55	3 109	19.1
Canada	5 132	0.33	4 000	0.30	4 509	12.7
Denmark	2 867	0.90	2 810	0.88	2 931	4.3
Finland	1 335	0.55	1 290	0.54	1 380	6.9
France	12 916	0.50	12 600	0.47	13 523	7.3
Germany	12 723	0.38	12 079	0.35	13 272	9.9
Greece	500	0.17	607	0.19	509	-16.2
Ireland	895	0.53	1 006	0.54	957	-4.9
Italy	3 111	0.15	3 297	0.16	3 248	-1.5
Japan	11 045	0.20	9 457	0.18	10 574	11.8
Korea	1 168	0.12	816	0.10	1 026	25.7
Luxembourg	399	1.09	415	1.04	413	-0.3
Netherlands	6 351	0.81	6 426	0.82	6 570	2.2
New Zealand	353	0.26	309	0.28	297	-3.9
Norway	4 582	1.10	4 086	1.06	4 233	3.6
Portugal	648	0.29	513	0.23	674	31.5
Spain	5 917	0.43	6 584	0.46	6 197	-5.9
Sweden	4 527	0.97	4 548	1.12	4 225	-7.1
Switzerland	2 295	0.41	2 310	0.45	2 205	-4.5
United Kingdom	13 763	0.56	11 283	0.51	13 475	19.4
United States	30 154	0.21	28 831	0.21	29 852	3.5
TOTAL DAC	128 728	0.32	119 781	0.31	127 518	6.5
Average Country Effort		0.49		0.48		
<i>Memo Items:</i>						
EU Institutions	12 986		13 444		13 546	0.8
DAC-EU countries	70 150	0.46	67 210	0.44	71 726	6.7
G7 countries	88 844	0.28	81 548	0.26	88 453	8.5
Non-G7 countries	39 884	0.49	38 233	0.50	39 065	2.2
<i>Non-DAC economies:</i>						
Czech Republic	224	0.12	215	0.12	225	4.6
Estonia	18	0.10	18	0.10	19	4.7
Hungary	113	0.09	117	0.10	114	-2.2
Iceland	29	0.28	35	0.35	27	-22.6
Israel	141	0.07	124	0.06	139	12.4
Poland	378	0.08	375	0.09	359	-4.1
Slovak Republic	74	0.09	75	0.09	77	2.7
Slovenia	63	0.13	71	0.15	66	-7.4
Turkey	967	0.13	707	0.11	875	23.8

(1) Taking account of both inflation and exchange rate movements.

Note: The data for 2010 are preliminary pending detailed final data to be published in December 2011. The data are standardised on a calendar year basis for all donors, and so may differ from fiscal year data available in countries' budget documents.

Source: OECD, 6 April 2011.

CHART 1: NET OFFICIAL DEVELOPMENT ASSISTANCE IN 2010

Source: OECD, 6 April 2011.

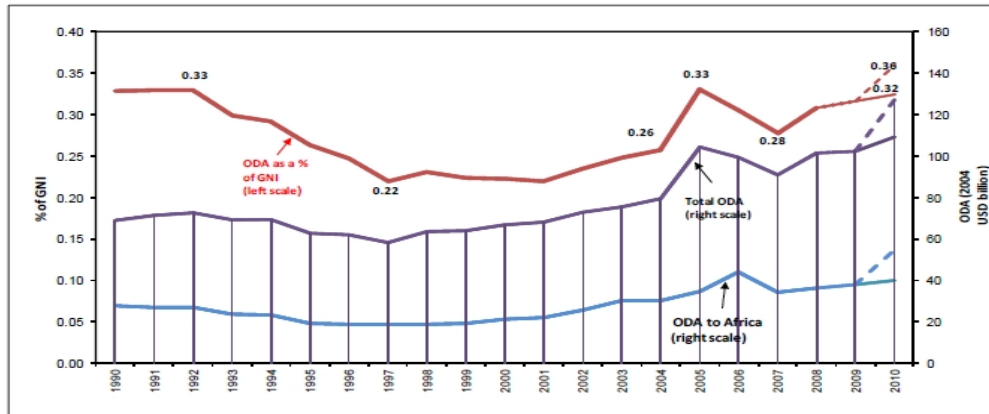
(Πηγή: ΟΟΣΑ, 6 Απριλίου 2011)

Διάγραμμα 17 Καθαρή Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια το 2010

(Πηγή: ΟΟΣΑ 6 Απριλίου 2011)

Η διμερής ΕΑΒ προς την Αφρική ήταν 29,3 δις Δολ ΗΠΑ, εκ των οποίων τα 26.5 δις Δολ ΗΠΑ ήταν για την υποσαχάρια Αφρική. Τα ποσά αυτά αντιπροσωπεύουν αύξηση σε πραγματικούς όρους 3,6% και 6,4% αντίστοιχα το 2009. Ωστόσο, εξαιρουμένων των επιχορηγήσεων για την ελάφρυνση του χρέους, η διμερής ΕΑΒ μειώθηκε ελαφρά (-0,1%) για την Αφρική, αλλά αυξήθηκε (+1,7%) για την υποσαχάρια Αφρική.

CHART 3: NET OFFICIAL DEVELOPMENT ASSISTANCE, 1990-2010

Note: — solid line: actual. - - - dashed line: trajectory envisaged at Gleneagles (adjusted for observed GNI growth).

Source: OECD, 6 April 2011.

Διάγραμμα 18 Καθαρή ΕΑΒ, 1990-2010

(Πηγή: ΟΟΣΑ 6 Απριλίου 2011)

Το 2010 η μεικτή ΕΑΒ (δηλαδή συμπεριλαμβανομένων των αποπληρωμών των δανείων) ανήλθε σε 141,3 δισεκατομμύρια δολάρια, παρουσιάζοντας αύξηση σε πραγματικούς όρους κατά 6,3% σε σχέση με το 2009. Οι μεγαλύτεροι χορηγοί ήταν οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Ιαπωνία, η Γαλλία, η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο (Πίνακας 5).

Πίνακας 5 Μεικτή ΕΑΒ 2010

TABLE 2: **GROSS OFFICIAL DEVELOPMENT ASSISTANCE IN 2010**
Preliminary data for 2010

	2010 ODA USD million current	2009 ODA USD million current	2010 ODA USD million (1) At 2009 prices and exchange rates	Percent change 2009 to 2010 (1)
Australia	3 849	2 762	3 096	12.1
Austria	1 206	1 155	1 249	8.1
Belgium	3 038	2 688	3 148	17.1
Canada	5 173	4 041	4 545	12.5
Denmark	2 912	2 846	2 977	4.6
Finland	1 335	1 290	1 380	6.9
France	14 270	14 113	14 941	5.9
Germany	14 145	13 342	14 755	10.6
Greece	504	607	513	-15.6
Ireland	895	1 006	957	-4.9
Italy	3 294	3 476	3 440	-1.0
Japan	18 852	16 440	18 048	9.8
Korea	1 203	851	1 057	24.2
Luxembourg	399	415	413	-0.3
Netherlands	6 460	6 585	6 683	1.5
New Zealand	353	309	297	-3.9
Norway	4 582	4 086	4 233	3.6
Portugal	684	548	711	29.7
Spain	6 286	6 984	6 584	-5.7
Sweden	4 527	4 552	4 225	-7.2
Switzerland	2 303	2 320	2 213	-4.6
United Kingdom	14 091	11 490	13 796	20.1
United States	30 961	29 659	30 650	3.3
TOTAL DAC	141 320	131 567	139 910	6.3
<i>Memo Items:</i>				
EU Institutions	12 986	13 446	13 546	0.7
DAC-EU countries	74 044	71 099	75 771	6.6
G7 countries	100 786	92 562	100 175	8.2
Non-G7 countries	40 533	39 005	39 735	1.9

(1) Taking account of both inflation and exchange rate movements.

Source: OECD, 6 April 2011.

(Πηγή: ΟΟΣΑ 6 Απριλίου 2011)

3.4.1 Η Επίδοση των Χορηγών

Το 2010, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ, οι μεγαλύτεροι δωρητές σε όγκο ήταν οι Ηνωμένες Πολιτείες, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία, η Γερμανία και η Ιαπωνία. Η Δανία, το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία, η Νορβηγία και η Σουηδία συνέχισαν να υπερβαίνουν το στόχο του 0,7% του ΑΕΕ των Ηνωμένων Εθνών. Οι μεγαλύτερες

αυξήσεις σε πραγματικούς όρους σε ΕΑΒ μεταξύ 2009 και 2010 καταγράφηκαν από την Αυστραλία, το Βέλγιο, τον Καναδά, την Ιαπωνία, την Κορέα, την Πορτογαλία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι Ηνωμένες Πολιτείες συνέχισαν να είναι ο μεγαλύτερος μεμονωμένος χορηγός με καθαρές εκταμιεύσεις ΕΑΒ ύψους 30,2 δις Δολ ΗΠΑ, παρουσιάζοντας αύξηση 3,5% σε πραγματικούς όρους απ'ότι το 2009. Πρόκειται για το υψηλότερο πραγματικό επίπεδο της επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας που έχει καταγραφεί ποτέ από μία μόνο δωρήτρια χώρα, με εξαίρεση το 2005, όταν οι ΗΠΑ έδωσαν εξαιρετική ελάφρυνση χρέους στο Ιράκ. Η ΕΑΒ των ΗΠΑ ως ποσοστό του ΑΕΕ, παρέμεινε αμετάβλητη στο 0,21%. Η διμερής ΕΑΒ στις Λιγότερο Ανπτυγμένες Χώρες (ΛΑΧ) αυξήθηκε σε επίπεδα ρεκόρ στα 9,4 δις Δολ ΗΠΑ, παρουσιάζοντας αύξηση 16,2% σε σχέση με το 2009. Μεγάλο μέρος αυτής της αύξησης αφορά στη χορήγηση βοήθειας των ΗΠΑ στην Αϊτή το 2010 λόγω του σεισμού (οι ενισχύσεις για την Αϊτή αυξήθηκαν 241% στα 1,1 δις. Δολ ΗΠΑ). Μεταξύ των μη ΛΑΧ, οι ενισχύσεις προς το Πακιστάν αυξήθηκαν ιδιαίτερα σημαντικά (126% σε 1,4 δις δολάρια). Η ΕΑΒ από τις δεκαπέντε χώρες της ΕΕ που είναι μέλη της ΕΑΒ αυξήθηκε κατά 6,7% το 2010 και έφτασε τα 70,2 δις Δολ ΗΠΑ, αντιπροσωπεύοντας το 54% των συνολικών καθαρών ΕΑΒ που παρέχεται από δωρητές της Επιτροπής Αναπτυξιακής Βοήθειας.

Η ΕΑΒ αυξήθηκε ή μειώθηκε όσον αφορά τη συνδρομή των Ευρωπαϊκών μελών Επιτροπής Αναπτυξιακής Βοήθειας, ως εξής:

- Αυστρία (8,8%), οφείλεται κυρίως στις επιχορηγήσεις για διαγραφή του χρέους
- Βέλγιο (19,1%), λόγω των επιχορηγήσεων για διαγραφή του χρέους και της αύξησης των διμερών επιδοτήσεων
- Δανία (4,3%), καθώς αύξησε τις διμερείς επιχορηγήσεις
- Φινλανδία (6,9%), οφείλεται στην αύξηση των διμερών επιδοτήσεων
- Γαλλία (7,3%), κυρίως λόγω της αύξησης του διμερή δανεισμού
- Γερμανία (9,9%), αύξησε τον διμερή δανεισμό
- Ελλάδα (-16,2%), λόγω των άνευ προηγουμένων φορολογικών περιορισμών
- Ιρλανδία (-4,9%), λόγω των δημοσιονομικών περιορισμών
- Ιταλία (-1,5%)
- Λουξεμβούργο (-0,3%)
- Ολλανδία (+2,2%)

- Πορτογαλία (31,5%), λόγω της αύξησης του διμερή δανεισμού
- Ισπανία (-5,9%), λόγω των δημοσιονομικών πιέσεων
- Σουηδία (-7,1%), αν και η Σουηδία συνεχίζει να διαθέτει περίπου 1% του ΑΕΕ της στην ΕΑΒ
- Ηνωμένο Βασίλειο (19,4%), λόγω της αυξανόμενης κλιμάκωσης του προγράμματος βοήθειας της.

Γενικά οι επιχορηγήσεις σε αναπτυσσόμενες χώρες και πολυμερείς οργανισμούς από όργανα της ΕΕ αυξήθηκαν κατά 0,8% και ανέρχονται σε 13,0 δισ. δολάρια.

1.1. ODA TO DEVELOPING COUNTRIES - SUMMARY

1.1.1. Top 10 ODA receipts by recipient
USD million, net disbursements in 2009

1	Afghanistan	6 070	5%
2	Ethiopia	3 820	3%
3	Viet Nam	3 744	3%
4	Palestinian Adm. Areas	3 026	2%
5	Tanzania	2 934	2%
6	Iraq	2 791	2%
7	Pakistan	2 781	2%
8	India	2 393	2%
9	Cote d'Ivoire	2 366	2%
10	Congo, Dem. Rep.	2 354	2%
	Other recipients	95 247	75%
	Total	127 527	100%

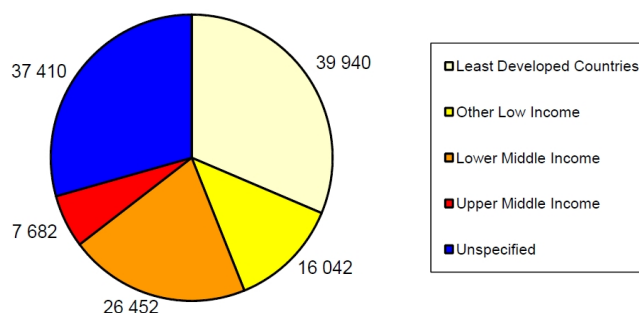
1.1.3. Trends in ODA

	2008	2009*	% change
ODA net disbursements (2008 USD million)	126 656	131 272	3.6%
ODA commitments (2008 USD million)	153 400	163 435	6.5%
Population (thousands)	5421 479	5493 992	1.3%
Net ODA per capita (USD)	23.4	23.2	—

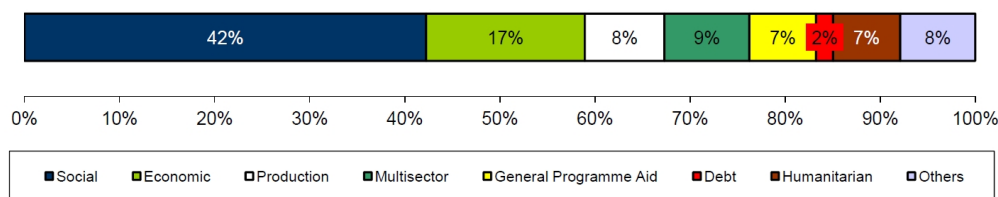
1.1.4. ODA by income group
USD million, 2009, net disbursements

1.1.2. Top 10 ODA donors
USD million, net disbursements in 2009

1	United States	25 174	20%
2	EU institutions	13 021	10%
3	IDA	8 961	7%
4	United Kingdom	7 657	6%
5	Germany	7 097	6%
6	France	7 019	6%
7	Japan	6 001	5%
8	Netherlands	4 798	4%
9	Spain	4 473	4%
10	Norway	3 168	2%
	Other donors	40 157	31%
	Total	127 527	100%

1.1.5. Sectors in 2009
commitments

Διάγραμμα 19 Συνοπτικά - ΕΑΒ προς Αναπτυσσόμενες Χώρες

(Πηγή: ΟΟΣΑ 6 Απριλίου 2011)

1.2. ODA TO DEVELOPING COUNTRIES BY DONOR AND RECIPIENT

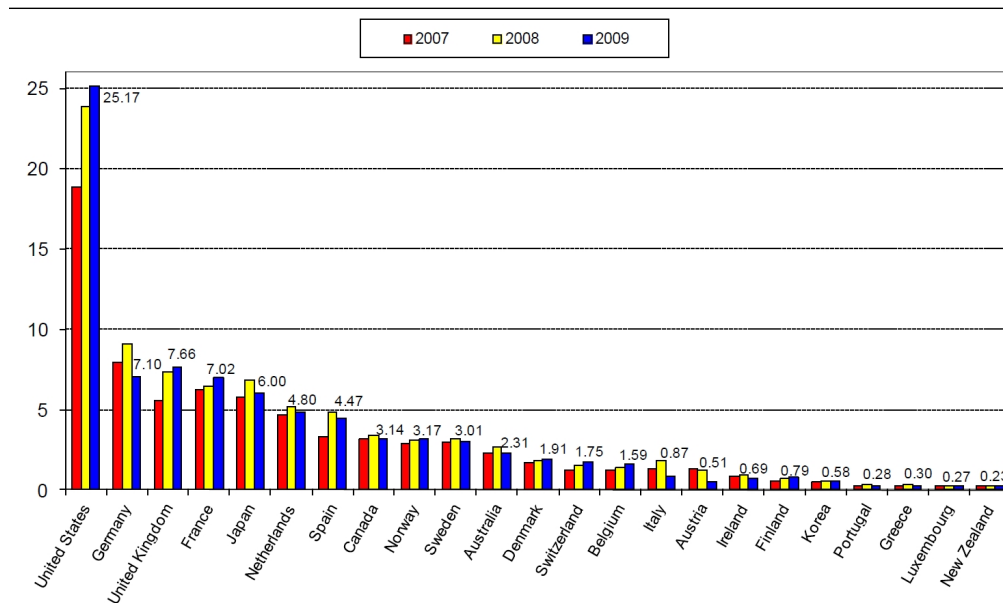
1.2.1. Top 10 DAC donor countries

USD million, net bilateral disbursements

	2007	2008	2009	3-year average	% of DAC countries
1 United States	18 901	23 860	25 174	22 645	28%
2 Germany	7 950	9 063	7 097	8 036	10%
3 United Kingdom	5 601	7 323	7 657	6 861	8%
4 France	6 258	6 461	7 019	6 580	8%
5 Japan	5 778	6 823	6 001	6 201	8%
6 Netherlands	4 644	5 200	4 798	4 880	6%
7 Spain	3 339	4 802	4 473	4 205	5%
8 Canada	3 152	3 367	3 141	3 220	4%
9 Norway	2 890	3 078	3 168	3 045	4%
10 Sweden	2 932	3 142	3 009	3 028	4%
Other DAC countries	11 933	13 884	12 065	12 627	16%
Total DAC countries	73 378	87 003	83 602	81 328	100%

1.2.2. DAC donor countries' aid

USD billion, values shown for 2009, net bilateral disbursements

Διάγραμμα 20 Η ΕΑΒ στις Αναπτυσσόμενες Χώρες, Δωρητές και Παραλήπτες

(Πηγή: ΟΟΣΑ Αναπτυσσόμενες Χώρες Έκδοση 2011)

3.4.2 ΟΟΣΑ - Μελλοντικές Προβλέψεις

Κοιτώντας προς το μέλλον, μια πρόσφατη έρευνα του ΟΟΣΑ δείχνει ότι οι περισσότεροι δωρητές σχεδιάζουν να αυξήσουν τη βοήθεια κατά τα επόμενα 3 χρόνια, αν και με

σημαντικά μειωμένο ρυθμό. Οι ενισχύσεις θα αυξηθούν κατά 2% ετησίως μεταξύ 2011 και 2013, σε σύγκριση με το μέσο όρο 8% ετησίως κατά τα τελευταία τρία χρόνια. Η ενίσχυση για την Αφρική είναι πιθανό να αυξηθεί κατά μόλις 1% ετησίως σε πραγματικούς όρους, σε σύγκριση με το μέσο όρο 13% τα τελευταία τρία χρόνια. Με το ρυθμό αυτό, κάθε πρόσθετη βοήθεια προς τις αφρικανικές χώρες θα πρέπει να ξεπεραστεί από την αύξηση του πληθυσμού.

Τα θέματα αυτά θα είναι στο επίκεντρο του Συνεδρίου για την Αποτελεσματικότητα της Βοήθειας στο Busan της Κορέας που θα πραγματοποιηθεί από 29 Νοέμβριου έως 1 Δεκεμβρίου 2011 και θα εξετάσει τις λύσεις για την Ανάπτυξη βάσει μια σειρά εμπειριών και γνώσεων από τις αναπτυσσόμενες χώρες, από τον ΟΟΣΑ και άλλους δωρητές, από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ), από τον ιδιωτικό τομέα και άλλους φορείς που συμμετέχουν στην παγκόσμια ανάπτυξη.

Πίνακας 6 Η ΕΑΒ προερχόμενη από τους δότες-μέλη του ΟΟΣΑ

1.2.3. ODA by DAC donor

USD million, 2008 prices and exchange rates, average annual net bilateral disbursements

	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2000-09 % of DAC countries
Australia	1 282	1 284	1 345	1 903	3%
Austria	152	420	325	868	1%
Belgium	856	922	767	1 385	2%
Canada	1 676	2 229	2 435	2 796	4%
Denmark	476	854	1 417	1 789	2%
Finland	72	357	435	553	1%
France	4 488	7 215	8 557	6 991	10%
Germany	3 968	5 863	5 942	6 737	9%
Greece	-	-	35	249	0%
Ireland	9	49	138	593	1%
Italy	399	2 544	2 239	1 512	2%
Japan	3 359	6 158	8 678	7 525	10%
Korea	-	1	92	369	1%
Luxembourg	-	-	83	249	0%
Netherlands	1 739	2 996	3 317	4 487	6%
New Zealand	141	138	143	210	0%
Norway	465	1 213	1 888	2 681	4%
Portugal	-	48	315	391	1%
Spain	-	448	1 495	2 742	4%
Sweden	910	1 532	1 776	2 665	4%
Switzerland	276	681	979	1 391	2%
United Kingdom	3 232	2 728	2 809	6 292	9%
United States	9 894	11 171	9 640	18 455	25%
Total DAC countries	33 394	48 851	54 852	72 833	100%
EU Institutions	2 456	4 161	6 888	10 758	

(Πηγή: ΟΟΣΑ Αναπτυσσόμενες Χώρες Έκδοση 2011)

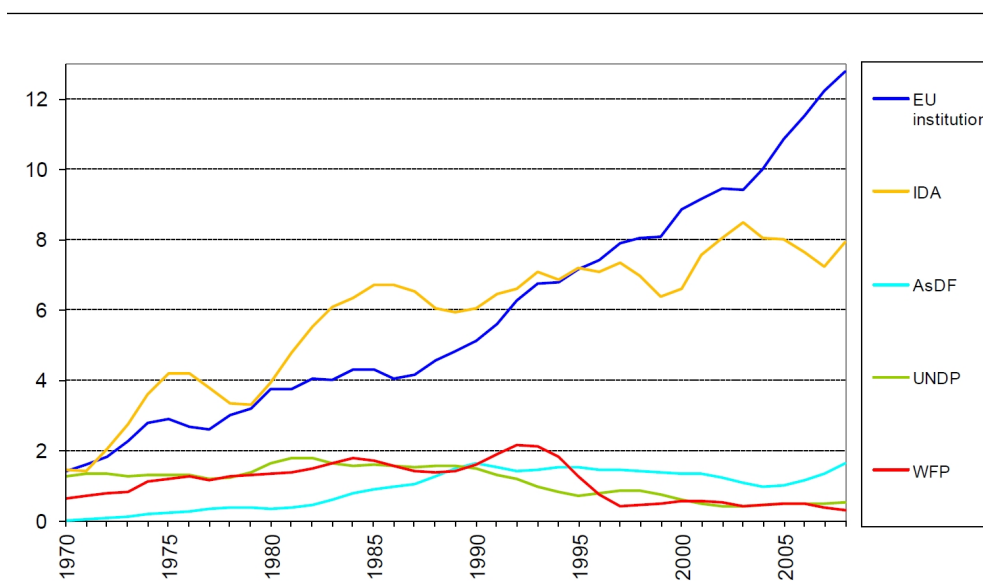
Πίνακας 7 Οι Μεγαλύτεροι 10 πολυμερείς χορηγοί

1.2.5. Top 10 multilateral donors
USD million, net disbursements

	2007	2008	2009	3-year average	% of all multilaterals
1 EU institutions	11 327	12 868	13 021	12 405	37%
2 IDA	7 463	6 689	8 961	7 704	23%
3 Global Fund	1 627	2 168	2 337	2 044	6%
4 AfDB	1 385	1 802	2 750	1 979	6%
5 AsDF	1 182	1 654	1 943	1 593	5%
6 UNICEF	981	984	1 086	1 017	3%
7 GEF	1 062	814	711	862	3%
8 UNRWA	700	807	772	760	2%
9 GAVI	941	742	498	727	2%
10 IMF (SAF,ESAF,PRGF)	-72	307	1 825	687	2%
Other multilaterals	3 116	3 645	4 439	3 734	11%
Total multilaterals	29 712	32 480	38 344	33 512	100%

(Πηγή: ΟΟΣΑ Αναπτυσσόμενες Χώρες Έκδοση 2011)

1.2.6. ODA by largest multilateral donors since 1970
USD billion, 2008 prices and exchange rates, 3-year average net disbursements

Διάγραμμα 21 Η ΕΑΒ με τους μεγαλύτερους πολυμερείς χορηγούς από το 1970

(Πηγή: ΟΟΣΑ Αναπτυσσόμενες Χώρες Έκδοση 2011)

Πίνακας 8 Οι μεγαλύτεροι 10 παραλήπτες ΕΑΒ**1.2.7. Top 10 ODA recipients***USD million, receipts from all donors, net ODA receipts*

	2007	2008	2009	3-year average	% of all recipients
1 Iraq	9 185	9 880	2 791	7 286	6%
2 Afghanistan	3 965	4 865	6 070	4 967	4%
3 Ethiopia	2 578	3 328	3 820	3 242	3%
4 Viet Nam	2 511	2 552	3 744	2 936	2%
5 Tanzania	2 820	2 331	2 934	2 695	2%
6 Palestinian Adm. Areas	1 872	2 560	3 026	2 486	2%
7 Sudan	2 112	2 384	2 289	2 261	2%
8 Pakistan	2 244	1 539	2 781	2 188	2%
9 India	1 391	2 114	2 393	1 966	2%
10 Mozambique	1 778	1 996	2 013	1 929	2%
Other recipients	76 320	93 107	95 665	88 364	73%
Total ODA recipients	106 775	126 656	127 527	120 319	100%

(Πηγή: ΟΟΣΑ Αναπτυσσόμενες Χώρες Έκδοση 2011)

Πίνακας 9 Η ΕΑΒ προερχόμενη από τις χώρες δωρητές

1.2.9. ODA by recipient country
 USD million, 2008 prices and exchange rates, top 50 recipient countries since 1970, net ODA receipts

	2000-09	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2006	2007	2008	2009
	Share(%)	Annual averages				Annual amounts			
Afghanistan	2.8	240	74	328	2 935	3 270	4 129	4 865	6 185
Algeria	0.3	588	393	395	352	253	420	319	328
Bangladesh	1.5	1 953	2 961	2 129	1 602	1 386	1 572	2 061	1 298
Bolivia	0.8	251	530	889	873	965	520	628	743
Brazil	0.3	547	407	227	304	145	344	460	364
Burkina Faso	0.8	335	529	621	822	1 021	1 017	1 001	1 111
Cameroon	1.0	457	538	789	1 043	1 989	2 056	549	666
China	1.7	4	1 954	3 355	1 759	1 427	1 598	1 424	1 167
Colombia	0.7	416	201	232	756	1 099	755	972	1 070
Congo, Dem. Rep.	2.1	793	1 028	428	2 231	2 455	1 425	1 769	2 441
Cote d'Ivoire	0.7	373	492	1 246	689	292	188	623	2 422
Egypt	1.3	4 477	3 105	4 112	1 404	1 008	1 161	1 344	951
Ethiopia	2.2	389	1 142	1 329	2 348	2 245	2 686	3 328	3 946
Ghana	1.2	315	637	885	1 277	1 377	1 220	1 305	1 640
Honduras	0.6	144	444	556	660	676	493	564	462
India	1.7	4 483	4 233	2 500	1 818	1 552	1 413	2 114	2 460
Indonesia	1.5	2 512	2 079	1 886	1 568	1 500	909	1 225	1 164
Iraq	6.2	121	37	330	6 536	9 825	9 687	9 880	2 787
Israel	0.0	1 364	2 321	1 439	-	-	-	-	-
Jordan	0.7	1 235	1 620	716	780	637	549	726	774
Kenya	1.0	576	1 213	997	1 001	1 049	1 382	1 363	1 827
Madagascar	0.8	306	577	615	816	875	958	843	454
Malawi	0.7	260	447	683	715	785	773	924	809
Mali	0.8	371	751	638	808	964	1 089	964	1 014
Morocco	0.9	879	1 395	1 119	896	1 241	1 154	1 063	924
Mozambique	1.8	129	910	1 630	1 899	1 851	1 878	1 996	2 085
Nepal	0.6	193	566	559	606	598	635	697	890
Nicaragua	1.0	140	375	862	1 016	856	900	741	799
Niger	0.5	403	583	467	542	612	578	607	479
Nigeria	2.6	325	157	320	2 751	12 914	2 044	1 290	1 715
Pakistan	2.0	2 124	2 051	1 399	2 058	2 390	2 338	1 539	2 858
Palestinian Adm. Areas	1.6	-	-	502	1 706	1 674	1 995	2 560	3 104
Papua New Guinea	0.4	926	720	564	373	337	339	304	435
Peru	0.5	364	579	598	529	522	370	463	455
Philippines	0.6	645	1 036	1 297	586	634	655	48	323
Rwanda	0.6	266	435	614	660	665	753	933	966
Senegal	0.8	493	996	870	889	978	928	1 064	1 043
Serbia	1.5	-	-	176	1 625	1 837	898	973	627
Somalia	0.4	402	991	492	375	446	406	758	683
Sri Lanka	0.7	504	1 046	745	708	899	645	730	723
Sudan	1.4	695	1 855	619	1 448	2 297	2 207	2 384	2 358
Syria	0.1	1 824	1 872	450	151	35	87	138	258
Tanzania	2.1	827	1 689	1 518	2 230	2 106	3 010	2 331	3 049
Thailand	0.0	469	953	864	-93	-225	-365	-621	-58
Tunisia	0.4	698	541	352	430	517	348	332	486
Turkey	0.6	692	950	610	640	677	858	1 116	1 376
Uganda	1.4	141	482	1 031	1 505	1 761	1 816	1 641	1 848
Viet Nam	2.2	1 622	414	1 007	2 369	2 108	2 691	2 552	3 726
Yemen	0.3	736	972	430	358	319	248	305	514
Zambia	1.2	318	763	1 177	1 234	1 660	1 066	1 116	1 313
Africa total	36.5	18 587	29 033	31 292	38 415	50 243	41 521	43 926	49 081
America total	7.8	4 943	7 112	8 332	8 252	8 377	7 511	9 288	9 324
Asia total	31.9	24 229	28 386	24 213	33 603	37 196	37 423	44 036	39 259
Europe total	5.3	1 215	1 440	3 447	5 572	5 876	4 483	5 371	5 933
Oceania total	1.3	2 107	2 547	2 382	1 343	1 402	1 369	1 535	1 698
Unspecified regions	17.2	5 927	9 593	10 199	18 169	18 297	20 424	22 500	25 977
Developing countries total	100.0	57 008	78 112	79 865	105 354	121 391	112 731	126 656	131 272

(Πηγή: ΟΟΣΑ Αναπτυσσόμενες Χώρες Έκδοση 2011)

3.5 Ο Δείκτης Δέσμευσης για την Ανάπτυξη (ΔΔΑ)

Ο Δείκτης Δέσμευσης για την Ανάπτυξη (ΔΔΑ, The Commitment to Development Index, CDI), είναι μια πρωτοβουλία του Κέντρου για την Παγκόσμια Ανάπτυξη (ΚΠΑ)²⁴, μία μη-κερδοσκοπική «δεξαμενή ιδεών»²⁵ με έδρα την Washington, DC. Το 2003 το ΚΠΑ δημοσίευσε για πρώτη φορά το Δείκτη στο περιοδικό Foreign Policy «με στόχο να προκαλέσει συζήτηση, να κάνει εμφανή τα κενά στην τρέχουσα γνώση, και να ενθαρρύνει τη μεταρρύθμιση της πολιτικής» (ΚΠΑ). Ο Δείκτης δημοσιευόταν κάθε χρόνο έως το 2006 στο περιοδικό Foreign Policy και έκτοτε δημοσιεύεται μόνο από το ΚΠΑ.

Ο Δείκτης κατατάσσει τις πλουσιότερες χώρες του κόσμου εξαιρώντας το Λουξεμβούργο και την Ισλανδία. Μαζί με το Λουξεμβούργο, οι 22 αυτές χώρες αποτελούν την Επιτροπή Αναπτυξιακής Βοήθειας του ΟΟΣΑ που είναι η επίσημη οργάνωση των χορηγών βοήθειας. Τις κατατάσσει με βάση τη δέσμευσή τους σε πολιτικές που ωφελούν τα πέντε δισεκατομμύρια ανθρώπους που ζουν σε φτωχότερες χώρες. Οι πλούσιες και φτωχές χώρες συνδέονται με πολλούς τρόπους, έτσι ο Δείκτης βλέπει πέρα από τις τυπικές συγκρίσεις της ροής των οικονομικών ενισχύσεων που προέρχονται από το εξωτερικό. Μετρά τη «φιλικότητα της ανάπτυξης» (development-friendliness) των 22 πλουσιότερων χωρών του κόσμου, που είναι όλα κράτη-μέλη της Επιτροπής Αναπτυξιακής Βοήθειας του ΟΟΣΑ. Ο ΔΔΑ αξιολογεί την εθνική προσπάθεια σε επτά τομείς: Βοήθεια, Εμπόριο, Επενδύσεις, Μετανάστευση, Περιβάλλον, Ασφάλεια και Τεχνολογία. Θεωρείται ότι είναι ένας αριθμητικός δείκτης που αναφέρεται στο Στόχο 8 των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας²⁶. Δείχνει ότι η Βοήθεια είναι κάτι περισσότερο από τη σχέση ποσότητας - ποιότητας και ότι η αναπτυξιακή πολιτική είναι κάτι περισσότερο από τις οικονομικές ενισχύσεις. Ο Δείκτης τιμωρεί τις χώρες που ενώ από τη μία χορηγούν, για παράδειγμα μέσω της ενίσχυσης ή των επενδύσεων, παίρνουν από την άλλη μέσω εμπορικών φραγμών²⁷ ή της πρόκλησης της ρύπανσης.

Το 2010 σύμφωνα με το ΚΠΑ, ο Δείκτης κατέταξε τη Σουηδία νούμερο ένα στον κόσμο, ακολουθούμενη από τη Δανία, την Ολλανδία και τη Νορβηγία. Ο Καναδάς είναι το μόνο μέλος της Ομάδας των 8 (G-8) πλουσιότερων χωρών του κόσμου που βρίσκεται στην πρώτη δεκάδα του Δείκτη. Η Ελβετία, η Ιαπωνία και η Νότια Κορέα βρίσκονται στις

²⁴ Center for Global Development (CGD)

²⁵ "Think- Tank"

²⁶ Millennium Development Goals (MDGs)

²⁷ Trade barriers

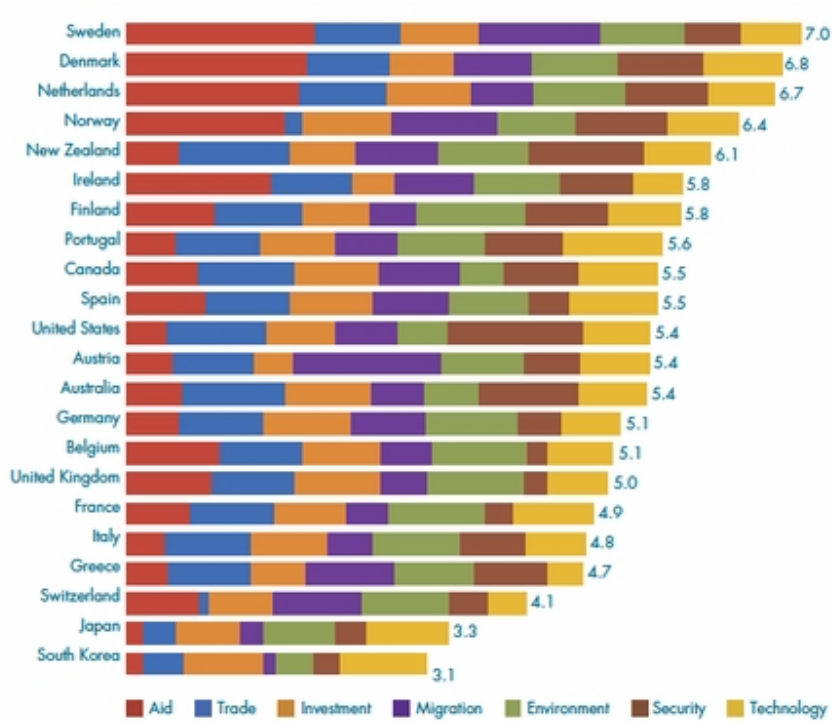
τελευταίες κατατάξεις, εν μέρει λόγω των υψηλών εμπορικών φραγμών (Πίνακας 10, Διάγραμμα 22).

Πίνακας 10 Κατάταξη για το 2010

Commitment to Development Index 2010

	Rank	Aid	Trade	Investment	Migration	Environment	Security	Technology	Overall (Average)	Change 2003-10
Sweden	1	13.6	6.2	5.7	8.8	6.2	4.0	4.4	7.0	+0.9
Denmark	2	13.1	5.9	4.7	5.7	6.3	6.2	5.7	6.8	-0.2
Netherlands	3	12.5	6.4	6.1	4.6	6.7	6.0	4.9	6.7	+0.3
Norway	4	11.4	1.2	6.5	7.8	5.7	6.6	5.3	6.4	+0.5
New Zealand	5	3.8	8.1	4.7	6.0	6.7	8.4	4.9	6.1	+0.5
Ireland	6	10.4	5.9	3.1	5.8	6.2	5.4	3.7	5.8	+0.8
Finland	6	6.3	6.3	5.0	3.4	7.9	6.0	5.4	5.8	+0.9
Portugal	8	3.5	6.2	5.4	4.5	6.3	5.7	7.3	5.6	+1.2
Canada	9	5.1	7.1	6.2	5.9	3.2	5.4	5.8	5.5	+0.6
Spain	9	5.7	6.2	6.0	5.5	5.8	2.9	6.5	5.5	+1.3
United States	11	2.8	7.3	4.9	4.6	3.6	9.9	4.9	5.4	+1.3
Austria	11	3.3	6.0	2.8	10.8	6.0	4.1	5.0	5.4	+0.3
Australia	11	4.0	7.5	6.2	3.9	4.0	7.2	5.0	5.4	+0.0
Germany	14	3.8	6.1	6.4	5.4	6.7	3.2	4.4	5.1	+0.3
Belgium	14	6.7	6.0	5.6	3.7	7.0	1.5	4.8	5.1	+0.7
United Kingdom	16	6.1	6.0	6.2	3.4	7.1	1.7	4.4	5.0	-0.2
France	17	4.6	6.1	5.2	3.1	7.1	2.0	6.0	4.9	+0.4
Italy	18	2.7	6.2	5.5	3.3	6.3	4.8	4.4	4.8	+0.6
Greece	19	2.9	6.0	4.1	6.5	5.8	5.3	2.7	4.7	+1.0
Switzerland	20	5.3	0.6	4.6	6.6	6.2	2.9	2.8	4.1	-0.4
Japan	21	1.1	2.4	4.6	1.8	5.2	2.2	6.0	3.3	+0.9
South Korea	22	1.1	3.0	5.8	1.0	2.7	1.8	6.5	3.1	N/A

(Πηγή Κέντρο για την Παγκόσμια Ανάπτυξη 2010)

Commitment to Development Index 2010

Διάγραμμα 22 Δείκτης για την Δεύσμεση στην Ανάπτυξη

(Πηγή: Κέντρο για την Παγκόσμια Ανάπτυξη 2010)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV

Η Οικονομική Βοήθεια και η Επίδρασή της στην Ανάπτυξη

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται τα διαφορετικά είδη βοήθειας που παρέχονται από τις αναπτυγμένες χώρες προς τις φτωχότερες ή αναπτυσσόμενες και πώς αυτά μπορεί να σχετίζονται έμμεσα ή άμεσα με την ανάπτυξη των χωρών αυτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV Η Οικονομική Βοήθεια και η Επίδρασή της στην

Ανάπτυξη

Η οικονομική βοήθεια έχει συνδεθεί άμεσα με την υψηλή ανάπτυξη στην περίπτωση ορισμένων χωρών όχι όμως όλων. Ορισμένες μελέτες διαπιστώνουν μια θετική σχέση μεταξύ της βοήθειας και της ανάπτυξης, ενώ υπάρχουν ενδείξεις ότι η οικονομική ενισχύση που στοχεύει σε υποδομές, σε παραγωγικούς τομείς, και στον προϋπολογισμό και τη στήριξη του ισοζυγίου πληρωμών μπορεί να βοηθήσει στην τόνωση της ανάπτυξης σχετικά γρήγορα. Άλλες έρευνες καταλλήγουν είτε σε μη ύπαρξη σχέσης, ή σε υπό όρους σχέση κατά την οποία η αποτελεσματικότητα της βοήθειας εξαρτάται από τις ισχυρές πολιτικές ή τα θεσμικά όργανα.

Σύμφωνα με τη μελέτη που εκπονήθηκε από τους Steven Radelet, Michael Clemens, and Rikhil Bhavnani του Κέντρου Παγκόσμιας Ανάπτυξης²⁸ (Center for Global Development) τα στοιχεία δείχνουν ότι οι ροές ενίσχυσης που στοχεύουν στην ανάπτυξη έχουν φέρει αποτελέσματα.

4.1 Οι Διαμάχες για την Αποτελεσματικότητα της Οικονομικής Βοήθειας

Οι διαμάχες για την αποτελεσματικότητα της οικονομικής βοήθειας διαρκούν δεκαετίες. Οι κριτικοί όπως ο Milton Friedman, ο Peter Bauer, και ο William Easterly πιστεύουν ότι η οικονομική βοήθεια οδηγεί στη διεύρυνση των γραφειοκρατιών, στη διαιώνιση κακών κυβερνήσεων, στον εμπλουτισμό των ελίτ στις φτωχές χώρες, ή απλά στη σπατάλη της. Αναφέρουν εκτεταμένη φτώχεια στην Αφρική και τη Νότια Ασία, παρά τις εισροές οικονομικής βοήθειας για τρεις δεκαετίες και τονίζουν πως κάποιες χώρες που έχουν λάβει σημαντικές ενισχύσεις βίωσαν καταστροφικά αποτελέσματα-όπως η Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, η Αϊτή, η Παπούα Νέα Γουινέα, και η Σομαλία. Κατά την αποψη τους, τα προγράμματα οικονομικής βοήθειας θα πρέπει να μεταρρυθμιστούν ριζικά, να περιορισθούν σημαντικά ή ακόμη και να καταργηθούν εντελώς.

Οι υποστηρικτές της οικονομικής βοήθειας απαντούν πως αυτά τα επιχειρήματα, ενώ εν μέρει είναι σωστά, είναι υπερβολικά. Οι Jeffrey Sachs, Joseph Stiglitz, Nicholas Stern, και άλλοι έχουν υποστηρίξει ότι, παρόλο που η οικονομική βοήθεια έχει αποτύχει μερικές φορές, έχει στηρίξει τη μείωση της φτώχειας και την ανάπτυξη σε ορισμένες χώρες και έχει αποτρέψει χειρότερες επιδόσεις σε ορισμένες άλλες. Πιστεύουν ότι πολλές από τις αδυναμίες των ενισχύσεων έχουν να κάνουν περισσότερο με τους

²⁸ Aid and Growth, Steven Radelet, Michael Clemens, and Rikhil Bhavnani September 2005 Vol. 42, No 3

χορηγούς παρά με τους αποδέκτες, ιδίως δεδομένου ότι μεγάλο μέρος της βοήθειας δίδεται σε πολιτικούς συμμάχους και όχι για τη στήριξη της ανάπτυξης. Δείχνουν μια σειρά από επιτυχημένες χώρες που έχουν λάβει σημαντικές ενισχύσεις όπως η Μποτσουάνα, η Ινδονησία, η Κορέα, και, πιο πρόσφατα, η Τανζανία και η Μοζαμβίκη, μαζί με επιτυχημένες πρωτοβουλίες όπως η Πράσινη Επανάσταση, η εκστρατεία κατά της «τύφλωσης του ποταμού», και η εισαγωγή της θεραπείας ενυδάτωσης στόματος. Στα 40 χρόνια που η οικονομική βοήθεια διαδόθηκε ευρέως, υποστηρίζουν πως οι δείκτες της φτώχειας έχουν μειωθεί σε πολλές χώρες παγκοσμίως και οι δείκτες για την υγεία και την εκπαίδευση έχουν αυξηθεί ταχύτερα από ό, τι κατά τη διάρκεια κάθε άλλης περιόδου 40-ετών στην ανθρώπινη ιστορία.

Σε όλη αυτή τη συζήτηση, ωστόσο, οι περισσότεροι αναλυτές έχουν παραβλέψει ένα κρίσιμο σημείο, καθώς αντιμετωπίζουν όλες τις οικονομικές βοήθειες σαν να ήταν ομοειδείς ως προς τις επιπτώσεις τους στην ανάπτυξη. Σε αυτή τη συγκεκριμένη μελέτη του ΚΠΑ, έγινε η προσπάθεια να συμπληρωθεί αυτό το κενό διερευνώντας τις επιπτώσεις των ροών οικονομικής βοήθειας που όντως στοχεύουν στην ανάπτυξη.

4.2 Τρεις επικρατούσες απόψεις σχετικά με την οικονομική βοήθεια

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων τριών δεκαετιών, τρεις ευρείες απόψεις έχουν προκύψει για τη σχέση μεταξύ της ενίσχυσης και της ανάπτυξης:

1) *Η βοήθεια δεν έχει καμία επίδραση στην ανάπτυξη, και μπορεί μάλιστα να την υπονομεύσει.* Υπάρχουν διάφοροι λόγοι για τους οποίους η ενίσχυση δεν μπορεί να στηρίξει την ανάπτυξη. Μπορεί να σπαταληθεί σε επιπόλαιες δαπάνες, όπως λιμουζίνες ή προεδρικά παλάτια, ή μπορεί να ενθαρρύνει τη διαφθορά. Μπορεί να υποσκάψει τα κίνητρα του ιδιωτικού τομέα και να προκαλέσει την ανατίμιση των νομισμάτων, η οποία αποδυναμώνει την αποδοτικότητα της παραγωγής εμπορεύσιμων αγαθών (ένα φαινόμενο γνωστό ως «ολλανδική ασθένεια»). Ομοίως, η επισιτιστική βοήθεια, εάν δεν αντιμετωπιστεί κατάλληλα, μπορεί να μειώσει τις τιμές των αγροτικών προϊόντων και να βλάψει το εισόδημα των αγροτών. Η οικονομική βοήθεια μπορεί ενδεχομένως να υποσκάψει τα κίνητρα για την ιδιωτική και δημόσια αποταμίευση. Μπορεί επίσης να συμβάλει στη διατήρηση κακών κυβερνήσεων στην εξουσία, με ταυτόχρονη διαιώνιση κακής οικονομικής πολιτικής οδηγώντας σε αναβολή της μεταρρύθμισης.

Η άποψη αυτή υποστηρίζεται από μια σειρά εμπειρικών μελετών, που δημοσιεύτηκαν ως επί το πλείστον από τις αρχές του 1970 μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990. Αν και

οι μελέτες αυτές είχαν μεγάλη απήχηση, πολλές είναι αμφιβόλου ποιότητας, ειδικά σύμφωνα με τα σημερινά ευρευνητικά δεδομένα. Για παράδειγμα, οι περισσότεροι υποθέτουν μόνο μια απλή γραμμική σχέση μεταξύ της οικονομικής βοήθειας και της ανάπτυξης στην οποία κάθε νέο δολάριο βοήθειας έχει ακριβώς τις ίδιες επιπτώσεις στην ανάπτυξη, όπως το πρώτο (καταργώντας τη δυνατότητα των φθίνουσών αποδόσεων) και αγνοούν πιθανή ενδογένεια (στην οποία η ταχύτερη ανάπτυξη θα μπορούσε να προσελκύσει υψηλότερες ενισχύσεις, ή και τα δύο μπορεί να προκληθούν από κάτι άλλο), μεταξύ άλλων θεμάτων. Μια μελέτη των Raghuram Rajan και Arvind Subramanian (2005), η οποία προϋποθέτει επίσης μια απλή γραμμική σχέση για το μεγαλύτερο μέρος των αποτελεσμάτων της, έρχεται σε έντονη αντίθεση με το μεγαλύτερο μέρος της σχετικής έρευνας για το συγκεκριμένο θέμα.

ii) Η βοήθεια έχει μια θετική σχέση με την ανάπτυξη κατά μέσον όρο (αν και όχι σε κάθε χώρα), αλλά με φθίνουσες αποδόσεις. Η οικονομική βοήθεια θα μπορούσε να υποστηρίξει την ανάπτυξη με τη χρηματοδότηση επενδύσεων ή με την αύξηση της παραγωγικότητας των εργαζομένων (για παράδειγμα, μέσω επενδύσεων στην υγεία ή στην εκπαίδευση). Μπορεί να φέρει τη νέα τεχνολογία ή τη γνώση, είτε ενταγμένες σε κεφαλαιουχικά αγαθά εισαγωγών ή μέσω της τεχνικής βοήθειας. Διάφορες πρόδρομες μελέτες διαπίστωσαν μια θετική σχέση μεταξύ της βοήθειας και της ανάπτυξης, αλλά αυτό το σκέλος της βιβλιογραφίας πήρε μια σημαντική στροφή στα μέσα της δεκαετίας του 1990 όταν οι ερευνητές άρχισαν να διερευνούν κατά πόσον η ενίσχυση θα μπορούσε να παρακινήσει την ανάπτυξη με φθίνουσα απόδοση-δηλαδή ο αντίκτυπος της πρόσθετης ενίσχυσης μειώνεται όσο τα ποσά ενίσχυσης αυξάνονται. Παραδόξως, αν και η οικονομική θεωρία και έρευνα είχαν αναγνωρίσει τη σημασία της μείωσης της απόδοσης των επενδύσεων από το 1950, η έρευνα σχετικά με την οικονομική βοήθεια και την ανάπτυξη μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990 εστίαζαν μόνο στη γραμμική σχέση, στην προδιαγραφή που όλως παραδόξως εξακολουθεί να υφίσταται σε ορισμένες μελέτες ακόμα και σήμερα.

Παρά το γεγονός ότι έχουν λάβει συγκριτικά λιγότερη προσοχή, οι περισσότερες από αυτές τις μελέτες (μερικές έχουν δημοσιευθεί σε κορυφαία επιστημονικά περιοδικά) έχουν βρει μια ισχυρή σχέση μεταξύ οικονομικής βοήθειας και ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένης της έρευνας από τον Μιχαήλ Χατζημιχαήλ και συνεργάτες του στο ΔΝΤ στα μέσα της δεκαετίας του 1990, και το έργο των Carl-Johan Dalgaard, Henrik

Hansen, Finn Tarp, Robert Lensink, Howard White, και άλλων μεταξύ 1999 και 2005. Οι μελέτες αυτές συνήθως δεν συμπεραίνουν ότι η οικονομική βοήθεια έχει πάντα θετικά αποτελέσματα, αλλά μάλλον ότι κατά μέσο όρο οι υψηλότερες ροές ενισχύσεων είναι συνυφασμένες με την ταχύτερη ανάπτυξη.

iii) Η βοήθεια έχει μια υπό όρους σχέση με την ανάπτυξη που βοηθά την επιτάχυνση της ανάπτυξης μόνο υπό ορισμένες συνθήκες. Η «υπό όρους» άποψη υποστηρίζει ότι η αποτελεσματικότητα της βοήθειας συνήθως εξαρτάται είτε από τα χαρακτηριστικά του παραλήπτη ή από τις πρακτικές των χορηγών.

Τα χαρακτηριστικά των χωρών παραληπτών. Οι ερευνητές της Παγκόσμιας Τράπεζας Jonathon Isham, Daniel Kaufmann, και Lant Pritchett άνοιξαν αυτή τη γραμμή της έρευνας το 1995 με τη διαπίστωση ότι τα προγράμματα της Παγκόσμιας Τράπεζας είχαν υψηλότερα ποσοστά αποδόσεων σε χώρες με ισχυρότερες αστικές ελευθερίες. Ο Craig Burnside και ο David Dollar επιχειρηματολογούν ότι οι οικονομικές ενισχύσεις τόνωσαν την ανάπτυξη μόνο σε χώρες με καλές πολιτικές. Άλλοι ερευνητές πρότειναν διαφορετικά χαρακτηριστικά που μπορούν να επηρεάσουν τη σχέση της ενίσχυσης με την ανάπτυξη, όπως την αστάθεια στις διαταραχές του εμπορίου, το κλίμα, την ποιότητα των θεσμών, τις πολιτικές συγκρούσεις, και τη γεωγραφία. Τα στατιστικά αποτελέσματα των μελετών αυτών τείνουν να είναι εύθραυστα, ωστόσο, και η επακόλουθη έρευνα έχει αμφισβητήσει κάποια από τα αποτελέσματα.

Ωστόσο, η άποψη ότι η οικονομική βοήθεια λειτουργεί καλύτερα (ή μόνο) σε χώρες με καλές πολιτικές και θεσμούς είναι κοινώς αποδεκτή μεταξύ των χορηγών και βασίζεται εν μέρει στην έρευνα και εν μέρει στις εμπειρίες των επαγγελματιών σε αυτό τον κλάδο. Η αναίρεση αυτής της προσέγγισης είναι ότι μπορεί να εξηγήσει το λόγο που η οικονομική βοήθεια φαίνεται να έχει υποστηρίξει την ανάπτυξη σε ορισμένες χώρες, αλλά όχι σε άλλες. Αυτό το σκεπτικό είχε τεράστιο αντίκτυπο στους χορηγούς, ιδίως από τις πολυμερείς τράπεζες ανάπτυξης, και αποτελεί τη βάση του U.S. Millennium Challenge (Radelet, 2003) (της Αμερικανικής «Πρόκλησης της Χιλιετίας»).

Οι πρακτικές των δωρητών. Η οικονομική βοήθεια προερχόμενη από τις ΠΑΤς ίσως είναι πιο αποτελεσματική απ'ότι η διμερής βοήθεια, και η οικονομική βοήθεια που δεν είναι «δεσμευτική» θεωρείται ότι έχει υψηλότερες αποδόσεις από τις ενισχύσεις που συνδέονται με αγοραπωλησίες από τη δωρήτρια χώρα. Οι δωρητές που έχουν μεγάλη γραφειοκρατία, βαριές απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων, ή αναποτελεσματικά συστήματα

ελέγχου και αξιολόγησης υπονομεύουν πιθανώς την αποτελεσματικότητα των δικών τους προγραμμάτων. Δύο απόψεις με μεγάλη απήχηση υποστηρίζουν ότι η βοήθεια είναι πιο αποτελεσματική όταν οι δωρητές καταστούν δυνατή ευρύτερη «κυριότητα της χώρας-παραλήπτη» ή την ευρύτερη «συμμετοχή» της στον καθορισμό των προτεραιοτήτων και τον σχεδιασμό των προγραμμάτων. Τα θέματα αυτά έχουν συζητηθεί επανειλημμένα και έχουν αρχίσει να αλλάζουν τις πρακτικές των χορηγών, αλλά υπόκεινται σε ελάχιστη συστηματική έρευνα.

4.3 Το ζήτημα των διαφορετικών ειδών βοήθειας

Νεότερες έρευνες έχουν λάβει μια διαφορετική προσέγγιση διερευνώντας την ιδέα ότι όλες οι βοήθειες δεν είναι ίδιες ως προς τις επιπτώσεις τους στην ανάπτυξη. Η άποψη αυτή δείχνει ότι οι περισσότερες έρευνες σχετικά με την βοήθεια και την ανάπτυξη είναι εσφαλμένες όσον αφορά τόσο την ουσία όσο και τη χρονική στιγμή. Επί της ουσίας, σχεδόν όλες οι μελέτες εξετάζουν τη σχέση μεταξύ της συνολικής οικονομικής βοήθειας και της ανάπτυξης, ακόμη και αν μεγάλα τμήματα της ενίσχυσης δεν απευθύνονται πρωτίστως στην ανάπτυξη. Για παράδειγμα, τα τρόφιμα και η ανθρωπιστική βοήθεια έχουν κύριο σκοπό τη στήριξη της κατανάλωσης και όχι την ανάπτυξη, όπως γίνεται με την παροχή των φαρμάκων, κουνουπιέρων, και σχολικών βιβλίων. Και οι ενισχύσεις για τη στήριξη της δημοκρατίας ή της δικαστικής μεταρρύθμισης δεν στοχεύουν κατά κύριο λόγο στην τόνωση της ανάπτυξης. Αυτές οι σημαντικές ενισχύσεις συμβάλουν στη βελτίωση της ευημερίας του αποδέκτη με το να υποστηρίζουν τις βασικές ανάγκες κατανάλωσης, την ανάπτυξη των πολιτικών θεσμών και την ενίσχυση της υγείας και της εκπαίδευσης, αλλά είναι πιθανό να επηρεάσουν την ανάπτυξη μόνο έμμεσα, αν όχι καθόλου. Αντίθετα, οι οικονομικές ενισχύσεις για την κατασκευή δρόμων, γεφυρών, ή των εγκαταστάσεων των τηλεπικοινωνιών ή για τη στήριξη της γεωργίας και της βιομηχανίας στοχεύουν πιο άμεσα στην παραγωγή και έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να ενισχύσουν την ανάπτυξη. Δεδομένου του εύρους των πιθανών επιπτώσεων των διαφόρων ειδών ενισχύσεων, δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι κάποιες έρευνες σχετικά με τη βοήθεια και την ανάπτυξη έχουν δείξει μια «χαλαρή» σχέση.

Σχετικά με τον χρόνο, το μεγαλύτερο μέρος της δια-κρατικής έρευνας για την ανάπτυξη χρησιμοποιεί συνδυασμό συνόλου δεδομένων, με κάθε παρατήρηση να αντιστοιχεί σε τέσσερα χρόνια, αλλά στη συνέχεια ερευνά τη ροή βοήθειας, που δεν μπορεί κατά πάσα πιθανότητα να επηρεάσει την ανάπτυξη μέσα σε εκείνη την περίοδο. Οι οικονομικές

ενισχύσεις για τη στήριξη της εκπαίδευσης και της υγείας, για παράδειγμα, μπορούν να τονώσουν την ανάπτυξη, αλλά οι επιπτώσεις είναι πιθανό να χρειαστούν δεκαετίες να φανούν. Μια επιλογή για τους ερευνητές είναι η χρησιμοποίηση μεγαλύτερου χρονικού διαστήματος, αλλά υπάρχει ένα τίμημα: όσο μεγαλύτερη είναι η χρονική περίοδος, τόσο πιο δύσκολο είναι να απομονωθεί ο αντίκτυπος της οικονομικής ενίσχυσης (ή των άλλων μεταβλητών) στην ανάπτυξη από τις άλλες επιρροές. Μόνο λίγες μελέτες έχουν διερευνήσει την ιδέα αυτή, και οι περισσότερες επικεντρώνονται σε συγκεκριμένες χώρες.

Για να αντιμετωπιστεί αυτή η αδυναμία, η έρευνα επικεντρώνεται στο είδος της βοήθειας που κατευθύνεται κατά κύριο λόγο στην ανάπτυξη. Οι Steven Radelet, Michael Clemens, και Rikhil Bhavnani εξέτασαν τη ροή οικονομικής βοήθειας σε 67 χώρες μεταξύ 1974 και 2001 και χώρισαν τη βοήθεια σε τρεις κατηγορίες (Clemens, Radelet, και Bhavnani, 2004):

(1) *Βοήθεια για τις καταστροφές, τις καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, καθώς και προσπάθειες ανθρωπιστικής αρωγής, συμπεριλαμβανομένης της επισιτιστικής βοήθειας.* Εδώ βρέθηκε μια αρνητική απλή σχέση, δεδομένου ότι οι καταστροφές ταυτόχρονα μειώνουν την ανάπτυξη και αυξάνουν την οικονομική ενίσχυση. Το τσουνάμι υπονόμωσε την ανάπτυξη στη Σρι Λάνκα, και οι χορηγοί ανταποκρίθηκαν με περισσότερη βοήθεια. Σε μια απλοϊκή παλινδρόμηση ανάπτυξης, περιπτώσεις σαν κι αυτή δείχνουν πως η υψηλή βοήθεια έχει χαμηλή ή αρνητική επίπτωση στην ανάπτυξη κάνοντάς το να φαίνεται ότι η ενίσχυση είχε μια κακή σχέση με την ανάπτυξη κάτι που ως αποτέλεσμα είναι προφανές.

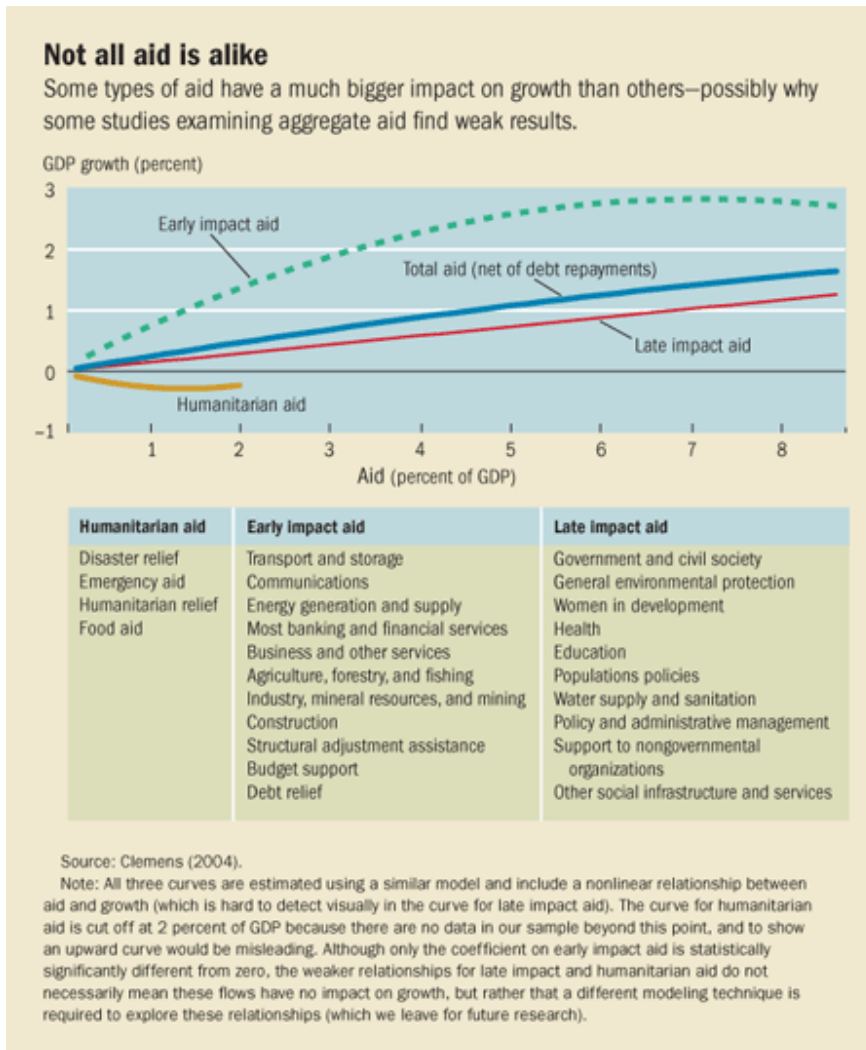
(2) *Βοήθεια που μπορεί να επηρεάσει την ανάπτυξη, αλλά εμμέσως και κατά μια μακριά χρονική περίοδο.* Κανείς δεν περιμένει τις ενισχύσεις που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος ή των δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων να επηρεάσουν την οικονομική ανάπτυξη γρήγορα, και σίγουρα όχι μέσα σε μια περίοδο τεσσάρων ετών. Ομοίως, οι οικονομικές βοήθειες για την ενίσχυση της υγείας και της εκπαίδευσης είναι πιθανό να επηρεάσουν την παραγωγικότητα της εργασίας σε περίοδο πολλών ετών, αλλά όχι άμεσα (με ορισμένες βέβαια εξαιρέσεις). Σε μια τυπική παλινδρόμηση ανάπτυξης μεταξύ των χωρών, οι παρατηρήσεις αυτές είναι πιθανό να εμφανίσουν πως η υψηλή ενίσχυση φέρνει μηδενική ή πολύ μικρή ανάπτυξη, αποδυναμώνοντας έτσι τα αποτελέσματα. Όπως είναι αναμενόμενο, ανιχνεύεται μόνο μια αδύναμη θετική συσχέτιση ανάμεσα στην

οικονομική ενίσχυση με ετεροχρονισμένα αποτελέσματα και την ανάπτυξη.

(3) *Άμεση βοήθεια για την ενίσχυση ταχείας ανάπτυξης.* Ενισχύσεις για την κατασκευή υποδομών, δρόμων, αρδευτικών συστημάτων, γεννητριών ηλεκτρικού ρεύματος, και λιμανιών, πρέπει να επηρεάζουν τα ποσοστά ανάπτυξης αρκετά γρήγορα. Έτσι συμβαίνει και με τη βοήθεια για την άμεση στήριξη των παραγωγικών τομέων, όπως η γεωργία, η βιομηχανία, το εμπόριο και οι υπηρεσίες. Ενίσχυση με τη μορφή μετρητών, όπως είναι η στήριξη του προϋπολογισμού ή του ισοζυγίου πληρωμών, θα μπορούσε να δαπανηθεί για μια ευρεία ποικιλία δραστηριοτήτων, αλλά με κάποιες επιφυλάξεις θεωρείται ότι στρέφεται εν γένει κατά της ανάπτυξης. Γι' αυτό το είδος βοήθειας «άμεσων αποτελεσμάτων» (που αντιστοιχεί περίπου στο ήμισυ του συνόλου των ενισχύσεων), είναι απολύτως λογικό οι σχεδιαστές πολιτικής να αναμένουν και οι ερευνητές να αναζητούν μια θετική σχέση με την ανάπτυξη σε μια περίοδο τεσσάρων ετών.

4.4 Ωθηση της Ανάπτυξης από Οικονομική Βοήθεια Άμεσου Αποτελέσματος

Η έρευνα δείχνει μια ισχυρή, θετική σχέση αιτίας-αποτελέσματος της οικονομικής ενίσχυσης με άμεσα αποτελέσματα στην οικονομική ανάπτυξη. Τα αποτελέσματα παρουσιάζουν φθίνουσες αποδόσεις, με μεγαλύτερα ποσά των ενισχύσεων να έχουν βαθμιαία μικρότερες επιπτώσεις. Ο αναμενόμενος αντίκτυπος είναι σχεδόν τριπλάσιος σε μέγεθος από αυτόν που βρέθηκε σε άλλες μελέτες. Εξετάζουν τα αποτελέσματα για ένα πολύ ευρύ σύνολο προδιαγραφών και τεχνικών και ελέγχουν για άλλες επιρροές στην ανάπτυξη, όπως μια πιθανή ενδογένεια, τυχόν καθυστερήσεις, και άλλους παράγοντες. Τα αποτελέσματα παραμένουν ισχυρά και αδιάσειστα. Μελετούν το μοντέλο για μια περίοδο τεσσάρων ετών, σύμφωνα με το πρότυπο που χρησιμοποιείται σε πολλές μελέτες, αλλά δείχνουν (με χρονική υστέρηση) ότι οι επιδράσεις μεταφέρονται στην επόμενη τετραετία. Δεν βρίσκουν καμία ένδειξη ότι το αποτέλεσμα είναι βραχυπρόθεσμο φαινόμενο που αργότερα αντιστρέφεται. Τα αποτελέσματα δεν υποδηλώνουν ότι η ενίσχυση έχει θετικά αποτελέσματα παντού αλλά ότι, κατά μέσο όρο, η ενίσχυση με αναπτυξιακό προσανατολισμό είχε θετική και σημαντική επίδραση στην ανάπτυξη. Τα αποτελέσματα υπογραμμίζουν ότι οι επιπτώσεις της άμεσης βοήθειας διαφέρουν σημαντικά από άλλα είδη οικονομικής ενίσχυσης (Διάγραμμα 23).

Διάγραμμα 23 Δεν είναι όλη η οικονομική βοήθεια ίδια

(Πηγή Κέντρο για την Παγκόσμια Ανάπτυξη 2010)

Ως γενικός κανόνας, από τη στιγμή που η οικονομική ενίσχυση με άμεσα αποτελέσματα είναι ελαφρώς περισσότερο από το ήμισυ των συνολικών ενισχύσεων κατά μέσο όρο, αυτό σημαίνει ότι ο μέγιστος ρυθμός ανάπτυξης εμφανίζεται όταν το συνολικό ποσό των ενισχύσεων φτάνει περίπου το 16-18 % του ΑΕΠ της χώρας. Αυτό δεν σημαίνει ότι σε κάποια συγκεκριμένη χώρα, όταν η ενίσχυση των ροών είναι μεγαλύτερη από το ποσό αυτό έχει αρνητικά αποτελέσματα. Πρόκειται για το τυπικό μοτίβο κατά τη διάρκεια των τελευταίων 30 ετών, αν και μερικές χώρες μπορούν να απορροφήσουν περισσότερο και άλλες λιγότερο. Επιπλέον, θεωρούν ότι η ικανότητα απορρόφησης εξαρτάται σε κάποιο βαθμό από την ποιότητα των θεσμών και τη γενική υγεία του πληθυσμού. Στις χώρες με

ισχυρότερους θεσμούς και υψηλότερο προσδόκιμο ζωής, η επίπτωση της οικονομικής ενίσχυσης με άμεσα αποτελέσματα είναι ισχυρότερη ενώ μεγαλύτερο ποσοστό βοήθειας μπορεί να απορροφηθεί προτού φθάσει στο μέγιστο ποσοστό ανάπτυξης. Επίσης διαπιστώνεται ότι η ενίσχυση των ροών που προορίζονται για διαφορετικούς σκοπούς έχουν σημαντικά διαφορετικές σχέσεις με την ανάπτυξη.

4.5 Συνοπτικές Διαπιστώσεις

Η έντονη απαισιοδοξία για την αποτελεσματικότητα της οικονομικής βοήθειας που εξέφρασαν ορισμένοι αναλυτές φαίνεται να είναι πολύ ισχυρή: βρίσκουν μια θετική, αιτιώδη σχέση μεταξύ της οικονομικής ενίσχυσης που είναι προσανατολισμένη προς την ανάπτυξη και της ανάπτυξης. Επίσης η οικονομική ενίσχυση δέν έχει πάντα θετικά αποτελέσματα ενώ πάντοτε υπάρχει τρόπος να αποφέρει καλύτερα αποτελέσματα. Υπάρχουν πολλές χώρες που έχουν λάβει σημαντικές ενισχύσεις και έχουν παραμείνει στάσιμες με μεγάλο μέρος της οικονομικής βοήθειας να έχει χαθεί, κλαπεί, ή χρησιμοποιηθεί για την υποστήριξη των χωρών με κακή διακυβέρνηση. Τα στοιχεία δείχνουν ότι κατά μέσο όρο οι οικονομικές ενισχύσεις που έχουν στόχο την ανάπτυξη την έχουν όντως τονώσει.

Όσοι υποστηρίζουν ότι η οικονομική ενίσχυση λειτουργεί μόνο σε χώρες με υγιείς θεσμούς υπερβάλλουν. Είναι πιο ακριβές ότι η βοήθεια λειτουργεί καλύτερα σε χώρες με ισχυρούς θεσμούς, χωρίς να αποκλείονται και άλλες περιπτώσεις. Η οικονομική ενίσχυση βοήθησε την ανάπτυξη στη Μοζαμβίκη και την Ουγκάντα κατά την τελευταία δεκαετία, ακόμη και αν οι πολιτικές και τα θεσμικά όργανα δεν ήταν ιδανικά. Επίσης η ενίσχυση έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη σταθεροποίηση της Σιέρα Λεόνε από την κατάπαυση του πυρός. Οι ενισχύσεις βοήθησαν την αειφόρο ανάπτυξη και τη μείωση της φτώχειας στην Ινδονησία κατά τη διάρκεια του καθεστώτος Σουχάρτο-ακόμη και στη δεκαετία του 1970 και του 1980, όταν τα ιδρύματα ήταν αδύναμα, η διαφθορά ήταν προβληματική, και οι πολιτικές δεν ήταν ιδανικές.

Επίσης η αδύναμη σχέση μεταξύ των επιπτώσεων της επίδρασης της ανθρωπιστικής βοήθειας στην ανάπτυξη κατά τη διάρκεια μιας τετραετούς περιόδου δεν πρέπει να οδηγεί στον χαρακτηρισμό αυτού του είδους βοήθειας ως αναποτελεσματική για την ανάπτυξη. Διαφορετικές τεχνικές «κατηγοριοποίησης» απαιτούνται για να εξεταστούν τα ερωτήματα αυτά, τα οποία διερευνούνται σε μεταγενέστερες έρευνες. Αν και δεν υπάρχει συστηματική διακρατική έρευνα για τη σχέση μεταξύ της βοήθειας για θέματα υγείας με

την υγεία, υπάρχουν ενδείξεις ότι τουλάχιστον κάποιες ενισχύσεις για την υγεία υπήρξαν αποτελεσματικές. Για παράδειγμα, οι ενισχύσεις έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη πολλών μεγάλων επιτυχημένων παρεμβάσεων για την υγεία, όπως η εξάλειψη της ευλογιάς, μειώνοντας σημαντικά την επικράτηση της πολιομυελίτιδας και «την τύφλωση των ποταμών» καθώς και τη μείωση των διαρροϊκών ασθενειών (Levine και άλλοι, 2004).

Τέλος, τα στοιχεία δείχνουν ότι οι περιορισμοί της ικανότητας απορρόφησης είναι πραγματικοί, αλλά δεν πρέπει να θεωρηθούν ως αμετάβλητο εμπόδιο για την ανάπτυξη. Παρά το γεγονός ότι η επίδραση της βοήθειας στην ανάπτυξη μειώνεται όσο αυξάνεται η βοήθεια, σε χώρες με υγιέστερους θεσμούς ή καλύτερη υγεία, περισσότερη βοήθεια μπορεί να απορροφηθεί αποτελεσματικότερα. Το εύρημα αυτό υποδηλώνει ότι οι προσπάθειες για την ενίσχυση των θεσμών και για την οικοδόμηση του ανθρώπινου κεφαλαίου μπορεί να αυξήσουν τα κέρδη της ενίσχυσης και να βοηθήσουν τις χώρες να απορροφήσουν πιο αποτελεσματικά τα μεγαλύτερα ποσά των ενισχύσεων. Έτσι, οι συζητήσεις πολιτικών δεν θα πρέπει να επικεντρωθούν αποκλειστικά στον καθορισμό των ορίων των ενισχύσεων για την ανάπτυξη-αλλά μάλλον για το πώς αυτά τα όρια μπορεί να επεκταθούν, και πώς η ενίσχυση μπορεί να γίνει ακόμα πιο αποτελεσματική για την υποστήριξη της ανάπτυξης και της εξέλιξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

Η Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Αμγείς Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί (ΔΟΟ) θεωρούνται μόνο η Παγκόσμια Τράπεζα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου σύμφωνα με την Anne Krueger στη μελέτη που εκπόνησε το 1997. Στο 5^ο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στους λόγους ύπαρξης, στις δραστηριότητες των δύο πρώτων ΔΟΟ. Μέσα από την παράθεση των ως άνω στοιχείων διαφαίνονται οι ομοιότητες στη λειτουργία των συγκεκριμένων ΔΟΟ με τη λειτουργία των ΠΑΤς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V Η Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

5.1 Οι Λόγοι Ύπαρξης και οι Δραστηριότητες της Παγκόσμιας Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου

Τα δύο μεγάλα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (εφεξής ΔΝΤ ή Ταμείο) και η Διεθνής Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (εφεξής Παγκόσμια Τράπεζα ΠΤ ή Τράπεζα), είναι σημαντικές πηγές κεφαλαίων για τις αναπτυσσόμενες οικονομίες. Το ΔΝΤ δραστηριοποιείται σε δανεισμό αναπτυξιακής φύσης καθώς και σε δανεισμό σε περίοδο κρίσης και προσαρμογής, ενώ η Παγκόσμια Τράπεζα επικεντρώνεται σε αναπτυξιακά δάνεια.²⁹

Και οι δύο οργανισμοί ιδρύθηκαν πριν από 60 και χρόνια. Έκτοτε, ο κόσμος και τα Διεθνή Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα (ΔΧΙς) έχουν αλλάξει εμφανώς. Η αρχική λογική ύπαρξής τους δεν ανταποκρίνεται πλέον στα σημερινά δεδομένα, και οι δραστηριότητές τους έχουν αλλάξει δεδομένου ότι η παγκόσμια οικονομία έχει εξελιχθεί. Με αφορμή την εξηκοστή, αλλά κυρίως δέκα χρόνια νωρίτερα την πενηκοστή επέτειό τους προέκυψε ένα ξέσπασμα κριτικής σχετικά με την ποιότητα της απόδοσής τους, το ρόλο που διαδραμάτισαν καθόλη τη διάρκεια της ύπαρξής τους καθώς και το ρόλο που πρόκειται να διαδραματίσουν στο μέλλον. Οι επικρίσεις αυτές εντάθηκαν ιδιαίτερα αμέσως μετά τη Μεξικάνικη κρίση στο τέλος του 1994 και την Ασιατική κρίση το καλοκαίρι του 1997.

Τον Ιούλιο του 1944 καθώς ο πόλεμος στην Ευρώπη πλησίαζε στο τέλος του, εκπρόσωποι από 44 έθνη συναντήθηκαν στο Bretton Woods του New Hampshire για να συμφωνήσουν στο πλαίσιο της μεταπολεμικής παγκόσμιας οικονομικής τάξης ώστε να αποφευχθούν μελλοντικές οικονομικές κρίσεις, όπως η Μεγάλη Ύφεση που θεωρείται από πολλούς ως η κύρια αιτία του Β Παγκοσμίου Πολέμου. Το αποτέλεσμα του συνεδρίου ήταν η ίδρυση των δύο οργανισμών του Bretton Woods: του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Το ΔΝΤ που εδρεύει στην Ουάσινγκτον άρχισε τις χρηματοοικονομικές λειτουργίες του τον Μάρτιο του 1947. Η αρχική σύνθεση των 29 εθνών έχει έκτοτε επεκταθεί σε 187. Το ΔΝΤ έχει ορίσει ως πρωταρχικό καθήκον του, τη διατήρηση της ομαλής διαδικασίας των πληρωμών και εισπράξεων μεταξύ των εθνών. Οι χώρες που υπέγραψαν τα ιδρυτικά

²⁹ Οι πληροφορίες σχετικά με την Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προέρχονται από τις αντίστοιχες ιστοσελίδες τους www.worldbank.org, www.imf.org

άρθρα του ΔΝΤ συμφώνησαν να θυσιάσουν κάποιο βαθμό της εθνικής τους κυριαρχίας με την ελπίδα να εξαλυφθούν οι πολιτικές που οδήγησαν στην Μεγάλη Ύφεση - κυρίως η έλλειψη εμπιστοσύνης από την πλευρά των κυβερνήσεων να ανταλλάξουν τα δικά τους εθνικά νομίσματα με εκείνα των άλλων. Οι κύριες συστάσεις του ΔΝΤ περιλάμβαναν την προώθηση της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας και τη σταθερότητα της συναλλαγματικής, την επέκταση του διεθνούς εμπορίου και τη δημιουργία ενός πολυμερούς συστήματος πληρωμών. Για το σκοπό αυτό το ΔΝΤ ζήτησε κεφάλαια από τα κράτη-μέλη ώστε να δανείσει προς άλλα κράτη-μέλη που αντιμετώπιζαν προσωρινά δυσκολίες πληρωμών ισοζυγίου. Με αυτόν τον τρόπο, το ΔΝΤ θα μπορούσε να συγκριθεί με μια πιστωτική ένωση: οι οικονομικοί του πόροι είναι το άθροισμα των κονδυλίων των μελών του.

Η Παγκόσμια Τράπεζα η οποία ιδρύθηκε το 1946, εδρεύει επίσης στην Ουάσινγκτον. Ο πρωταρχικός σκοπός της ήταν να χρηματοδοτήσει την οικονομική ανάπτυξη αρχικά στις κατεστραμμένες από τον πόλεμο ευρωπαϊκές οικονομίες και αργότερα στις αναπτυσσόμενες χώρες. Η Τράπεζα έχει έκτοτε διαφοροποιηθεί σε τέσσερα αυτόνομα οικονομικά μέρη (ο Όμιλος της Παγκόσμιας Τράπεζας), και έχει επιβεβαιώσει τη δέσμευσή της να εργαστεί για «έναν κόσμο απαλλαγμένο από τη φτώχεια». Ο κύριος βραχίονας της ΠΤ είναι η Διεθνής Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και Ανάπτυξη (IBRD) που χρηματοδοτείται τόσο από τα κράτη-μέλη όσο και από τα κεφάλαια που δανείζονται στις διεθνείς αγορές μέσω της πώλησης των ομολόγων της. Η ΠΤ δανειοδοτεί κυβερνήσεις των κρατών - μελών σε τιμές χαμηλότερες από εκείνες των εμπορικών τραπεζών ώστε να χρηματοδοτήσουν έργα υποδομών (φράγματα, οδικό δίκτυο, σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας) ή για να καλύψουν τις απαιτήσεις των προγραμμάτων διαρθρωτικής προσαρμογής.

Ένα άλλο μέρος της Τράπεζας είναι ο Διεθνής Οργανισμός Οικονομικής Ανάπτυξης (IDA), ο οποίος χορηγεί «ανώδυνα» δάνεια³⁰ (δάνεια χωρίς έξοδα τόκων) σε πολύ φτωχές χώρες. Η προϋπόθεση για τη λήψη δανείου είναι συνήθως μια σειρά από διαρθρωτικές προσαρμογές. Τα άλλα δύο μέρη της Τράπεζας είναι η Διεθνής Εταιρεία Χρηματοδότησης (IFC), η οποία επιδιώκει να προσελκύσει επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα σε έργα που έχει εγκρίνει η Παγκόσμια Τράπεζα και ο Οργανισμός Εγγυήσεως Πολυμερών Επενδύσεων (MIGA) που χρησιμεύει ως ένας μη εμπορικός πάροχος

³⁰ “soft loans”

ασφάλισης προς τους επενδυτές του ιδιωτικού τομέα που δραστηριοποιούνται σε χώρες-μέλη της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Η Διαμερικανική Τράπεζα Ανάπτυξης (IADB) που δημιουργήθηκε από μια ειδική επιτροπή του Οργανισμού των Αμερικανικών Κρατών το 1959, δραστηριοποιείται ειδικά στη Λατινική Αμερική. Αρχικά περιελάμβανε 19 χώρες της Λατινικής Αμερικής, της Καραϊβικής και των ΗΠΑ αλλά έκτοτε έχει επεκταθεί για να συμπεριλάβει το σύνολο σχεδόν των χωρών της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής, μαζί με τη Δυτική Ευρώπη, την Ιαπωνία, τον Καναδά και το Ισραήλ ως χώρες δανειστές - περίπου 46 έθνη συνολικά. Η IADB συλλέγει τα κεφάλαια από τα κράτη - μέλη για να βοηθήσει στη χρηματοδότηση μιας ποικιλίας οικονομικών και κοινωνικών αναπτυξιακών προγραμμάτων.³¹

Για να λάβει βοήθεια από κάποιον από αυτούς τους οργανισμούς μια χώρα πρέπει να γίνει κράτος-μέλος και να συμφωνήσει σε ένα σχήμα πολιτικών, ή σε ένα πρόγραμμα διαρθρωτικής προσαρμογής (Structural Adjustment Program, (SAP)) βασισμένο στις φιλελεύθερες οικονομικές θεωρίες. Εν συντομία, οι πολιτικές SAP απαιτούν μια δραστική μείωση της κρατικής συμμετοχής στην εθνική οικονομία είναι υπέρ της απελευθέρωσης, της ιδιωτικοποίησης των κρατικών βιομηχανιών με προσανατολισμό προς τις εξαγωγές και προς προϊόντα με βάση την ανάπτυξη, με αυξημένα επίπεδα ευελιξίας εργασίας και με μεγαλύτερο άνοιγμα στο εξωτερικό εμπόριο και τις επενδύσεις.

Τα δόγματα της απελευθέρωσης συνοψίζονται επίσης στις συμφωνίες που αποτελούν τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ)³², ο οποίος αντικατέστησε τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) το 1995. Ο ΠΟΕ περιλαμβάνει και επεκτείνει την GATT, που λειτουργεί ως το θεσμικό πλαίσιο για το παγκόσμιο εμπόριο. Άροντας τους φραγμούς στο διεθνές εμπόριο και τις επενδύσεις, ο ΠΟΕ υπηρετεί τα συμφέροντα και ενισχύει τις εμπορικές πολιτικές των πλουσιότερων εθνών. Επιπλέον, μέσω των απαιτήσεών τους για τη φιλελευθεροποίηση, οι ΔΟΟ διευκολύνουν την πορεία για τους επενδυτές στις προηγμένες οικονομίες ώστε να ωφεληθούν από τις νέες ευκαιρίες στις αναπτυσσόμενες χώρες, μια σχέση που μερικοί αποκαλούν το σύμπλεγμα μεταξύ της

³¹ www.iadb.org

³² World Trade Organization www.wto.org

Wall Street και του Υπουργείου Οικονομικών των ΗΠΑ («Wall Street-Treasury Complex»). Όπως το έθεσε ο τότε υφυπουργός Οικονομικών Lawrence Summers σε ομιλία του στο Κογκρέσο το 1995, «για κάθε δολάριο που η κυβέρνηση των ΗΠΑ βάζει στα ταμεία της Παγκόσμιας Τράπεζας λαμβάνει 1,30 δολάρια σε δημόσιες συμβάσεις για τις αμερικανικές πολυεθνικές εταιρείες».³³

5.2 Ο Τρόπος Ανάλυσης του Ρόλου των Διεθνών Οργανισμών

Ένα εμφανές σημείο εκκίνησης για την ανάλυση των διεθνών οργανισμών είναι η απουσία μιας παγκόσμιας κυβέρνησης και η πρόταση ότι μπορεί να υπάρξουν παγκόσμια δημόσια αγαθά ή εξωτερικότητες στα εθνικά όρια (Kindleberger 1986 σελ.8)³⁴. Έχοντας τα παραπάνω ως αφετηρία θα μπορούσαν να καθοριστούν τρεις - όχι απαραίτητος αμοιβαία αποκλειστικοί - τρόποι για να προχωρήσει κανείς. Ο ένας θα ήταν να εξεταστούν τα κίνητρα για, και τα πιθανά κέρδη από τη συνεργασία, και η δυνατότητα για τη δημιουργία κανόνων ή οργανισμών που μπορούν να επιτρέψουν την επίτευξη ενός αποτελέσματος που θα φαίνεται ανώτερο από το διεθνές καθεστώς της ελεύθερης οικονομίας. Ένας δεύτερος τρόπος θα ήταν να ερευνηθεί κανείς τα είδη των διεθνών δημόσιων αγαθών ή/και των εξωτερικοτήτων που μπορούν να συσχετισθούν με τις διεθνείς συναλλαγές, και έπειτα να αναλύσουν τους εναλλακτικούς μηχανισμούς για την παροχή αυτών στις κατάλληλες ποσότητες. Η τρίτη προσέγγιση είναι πιο θετικής άποψης καθώς χρησιμοποιεί τη θεωρία δημόσιας επιλογής για να αναλύσει τους διεθνείς οργανισμούς και επιδιώκοντας την κατανόηση της λογικής τους και των τρόπων με τους οποίους εξελίσσονται.

Καμία από αυτές τις προσεγγίσεις δεν έχει αναπτυχθεί σημαντικά. Προσπάθειες να αξιολογηθεί ο βαθμός παροχής προς το δημόσιο από τους διεθνείς οργανισμούς και τα πιθανά κέρδη έχουν καταβληθεί πρωτίστως στα πλαίσια των διεθνών ταμείων και του ΔΝΤ. Αλλά αυτές εμποδίζονται για δύο λόγους. Κατ' αρχάς, η G-8 είναι η ομάδα που ενορχηστρώνει στην πραγματικότητα οποιονδήποτε συντονισμό επιτυγχάνεται, και η Τράπεζα για τις Διεθνείς Τακτοποιήσεις έχει αναλάβει ένα συντονιστικό ρόλο για τις κεντρικές τράπεζες. Είναι επομένως ακαδημαϊκό να συζητά κανείς για το σημαντικό ρόλο που έχει το Ταμείο. Δεύτερον, δεν υπάρχει ούτε καν συμφωνία ως προς το εάν

³³ Ficht E. (1999) "A beginner's guide to multilateral lending in the 1990s", NACLA Report on the Americas. New York, Vol. 33, Iss. 1; pg. 16,3 pgs

³⁴ Krueger, Anne "Whither the World Bank and the IMF?", Journal of Economic Literature, Vol XXXVI, Dec. 1998

υπάρχουν πιθανά κέρδη από το συντονισμό αυτό. Ένα δεύτερο είδος δημόσιου αγαθού μπορεί να είναι το αυξανόμενο βιοτικό επίπεδο στις φτωχές χώρες. Αλλά, πέρα από τους ισχυρισμούς ότι η μείωση φτώχειας είναι ένα «δημόσιο αγαθό» το οποίο μπορεί έτσι καλύτερα να επιτευχθεί μέσω της διεθνούς συνεργασίας, πολύ λίγο έχει χρησιμοποιηθεί η προσέγγιση του δημόσιου αγαθού για την αξιολόγηση του ρόλου της Τράπεζας ως όργανο ανάπτυξης.

Ακόμα κι αν υπήρχε ένα τέτοιο πλαίσιο, θα έπρεπε αρχικά να εφαρμοστεί στους διεθνείς οργανισμούς γενικότερα. Από το πλήθος των Διεθνών Οργανισμών μόνο δύο είναι Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί. Ο Frei (1997) αναφέρει ότι «υπάρχουν τουλάχιστον 350 διακυβερνητικοί διεθνείς οργανισμοί με πολύ περισσότερους από 100.000 υπαλλήλους. Περαιτέρω, σημειώνει ότι η αύξηση στους αριθμούς τους έχει πραγματοποιηθεί πρώτιστα από το 1939. Επιπλέον, οι μεμονωμένοι οργανισμοί έχουν αυξηθεί γρήγορα.

Ακόμα κι αν την προσοχή συγκεντρώνουν πρωτίστως οι σημαντικού μεγέθους διεθνείς οργανισμοί που ασχολούνται με τα διεθνή χρηματοοικονομικά ζητήματα ανάπτυξης, υπάρχουν και οι τράπεζες περιφερειακής ανάπτυξης, η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών, η UNCTAD, ο ΟΟΣΑ (με την Επιτροπή της Αναπτυξιακής Βοήθειας και τις πρόσφατες προσπάθειές της να αναπτύξει έναν πολύπλευρο κώδικα επενδύσεων) και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, καθώς και η G-8.

Είναι σίγουρο ότι σε μια διαδικασία δημιουργίας γενικής θεωρίας οργανωσιακού σχεδιασμού, η επικέντρωση στις αναθέσεις ιδιαίτερων λειτουργιών στους ΔΟΟ θα γινόταν με προτεραιότητα. Εκτός από εκείνους που εξετάζουν νομισματικά ζητήματα, οι τράπεζες περιφερειακής ανάπτυξης, η Παγκόσμια Τράπεζα, το UNDP και το UNCTAD ασχολούνται με όλα τα ζητήματα ανάπτυξης. Ας σημειωθεί ότι τα ζητήματα του βέλτιστου παγκόσμιου θεσμικού σχεδιασμού συγκεντρώνουν το ελάχιστο ενδιαφέρον των μελετητών.

Λαμβάνοντας υπόψιν τις παρούσες συνθήκες που αφορούν σε άλλους ΔΟ και των ρυθμίσεων μεταξύ αυτών και των κυβερνήσεων, γίνεται προσπάθεια να διερευνηθεί ποιός είναι ο επιθυμητός ρόλος των ΔΟΟ.

Στην περίπτωση της Παγκόσμιας Τράπεζας, υπάρχουν τρεις εναλλακτικές λύσεις: 1) να συνεχίσει να είναι ένας αναπτυξιακός οργανισμός εστιάζοντας αποκλειστικά σε εκείνες τις χώρες που είναι αληθινά φτωχές και καταργώντας σταδιακά τις δραστηριότητές της

στις μεσαίου εισοδήματος χώρες 2) να συνεχίσει να λειτουργεί σε όλες τις χώρες-πελάτες εστιάζοντας σε ανώδυνα ζητήματα ανάπτυξης όπως τα δικαιώματα των γυναικών, η προστασία του περιβάλλοντος, τα εργασιακά πρότυπα και η ενίσχυση των μη-κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) ή 3) να κλείσει.

Για το Ταμείο, υπάρχουν λίγες προτάσεις για επέκταση των δραστηριοτήτων του σε τομείς εντελώς διαφορετικούς από εκείνους στους οποίους δραστηριοποιείται τώρα. Εξάλλου εκφράζονται ανησυχίες ως προς τον τρόπο με τον οποίο σ' έναν κόσμο υψηλής διακίνησης ιδίων κεφαλαίων το Ταμείο μπορεί να συνεχίσει τον ιστορικό ρόλο του με τις επιμέρους αναπτυσσόμενες χώρες, όταν αντιμετωπίζουν δυσκολίες ή κρίσεις ισοζυγίου πληρωμών, χωρίς συγχρόνως να παράσχει τη διαβεβαίωση στους πιθανούς δανειστές ότι θα τους δοθεί εγγύηση και μπορούν επομένως να δανείσουν ακίνδυνα χωρίς να δώσουν ιδιαίτερη σημασία στο βαθμό επικινδυνότητας της χώρας.

5.3 Συγκριτικό πλεονέκτημα της Τράπεζας και του Ταμείου

Δεδομένου ότι και η Τράπεζα και το Ταμείο ασχολούνται με τις διάφορες πτυχές της οικονομικής ανάπτυξης, μια πρώτη ερώτηση είναι το συγκριτικό πλεονέκτημά τους σε αυτήν την προσπάθεια σε αντιπαράβολή με τα διμερή προγράμματα ενίσχυσης ή τις αγορές ιδίων κεφαλαίων. Οι Gavin και Rodrik (1995, σελ. 330) δίδουν εν μέρει μια απάντηση: Η Τράπεζα δεν θεωρείται γενικά «ιδιοκτησία οποιασδήποτε χώρας ή ομάδας χωρών. Οι πολιτικές της Τράπεζας προσελκύουν συχνά την τεράστια εχθρότητα και από τους κυβερνητικούς και από μη-κυβερνητικούς παρατηρητές, αλλά λόγω του διεθνούς χαρακτήρα της η εχθρότητα που προξενούν οι μη δημοφιλείς συμβουλές και η τήρηση ορισμένων προϋποθέσεων είναι σχεδόν βέβαια λιγότερη, και η δυνατότητά της να αντισταθεί σε πολιτικές πιέσεις ουσιαστικά μεγαλύτερη απ' ό,τι θα μπορούσε να ισχύει για οποιαδήποτε εθνική υπηρεσία».

Εν μέρει, οι ιδιωτικοί φορείς εκτελούν μερικές από τις λειτουργίες των ΔΟΟ. Εντούτοις, οι ιδιωτικοί πιστωτές είναι συχνά επιφυλακτικοί στην παροχή πίστωσης, αν η Τράπεζα και το Ταμείο δεν έχουν επισημάνει πρώτα την αποδοχή των συγκεκριμένων οικονομικών πολιτικών. Ο Rodrik (1995, σελ.179) αναφέρει μια περίπτωση στο Περού όπου οι ιδιώτες πιστωτές προσπάθησαν να αναλάβουν τις λειτουργίες ελέγχου, για να τις εγκαταλείψουν μετά από πολύ σύντομη χρονική περίοδο. Στο Μεξικό το 1985, οι ιδιώτες πιστωτές ήταν απρόθυμοι να προωθήσουν δάνεια εκτός κι αν το ΔΝΤ πιστοποιούσε ότι οι πολιτικές του Μεξικού ήταν επαρκείς για την εξασφάλιση ενός προγράμματος του

Ταμείου, ακόμα κι αν το Μεξικό δεν επεδίωκε εκείνη την περίοδο ένα πραγματικό πρόγραμμα από το Ταμείο.

Επιπλέον, η Τράπεζα και το Ταμείο δραστηριοποιούνται με διαφορετικούς τρόπους σε χώρες όπου οι αγορές ιδιωτικών κεφαλαίων δεν λειτουργούν καλά. Στην περίπτωση της Τράπεζας, οι πιστώσεις της IDA και τα δάνεια της Τράπεζας αποτελούν ένα πολύ μεγάλο μέρος των διαθέσιμων κεφαλαίων σε χώρες της υποσαχάριας Αφρικής.

5.4 Κριτικές που Ασκοούνται στην Παγκόσμια Τράπεζα και στο Ταμείο

Το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα έχουν λάβει έντονη κριτική από διάφορες πλευρές μεγάλου πολιτικού φάσματος για τη συνεχή επιμονή τους στα δρακόντεια μέτρα SAP. Οι κριτικοί έχουν εστιάσει στην αύξηση του χρέους, στις απολύσεις του δημόσιου τομέα, στις περικοπές των επιδοτήσεων για τα κοινωνικά προγράμματα, στην εκτόπιση της εγχώριας βιομηχανίας από τις πολυεθνικές εταιρείες, στην πώληση των κρατικών βιομηχανιών σε ξένους ιδιώτες επενδυτές σε χαμηλές τιμές, στη μείωση των μισθών, στην ευέλικτη μορφή εργασίας, στη γενικότερη απώλεια της οικονομικής κυριαρχίας - την ικανότητα ενός λαού να υπαγορεύσει τον δικό του κώδικα εργασίας, την περιβαλλοντική νομοθεσία και την εμπορική του πολιτική. Ειδικότερα, οι επικρίσεις στρέφονται προς τις σκληρές συνθήκες που υπόκεινται οι φτωχότερες χώρες για την αποπληρωμή των χρεών τους. Από το 1987, οι φτωχότερες χώρες μπορούσαν να συμμετάσχουν στο ESAF, ένα δάνειο σχεδιασμένο από το ΔΝΤ για τις αναπτυσσόμενες χώρες που αντιμετώπιζαν επίμονα μακροοικονομικά προβλήματα, όπως υψηλό πληθωρισμό, χαμηλό εμπορικό ισοζύγιο και μεγάλο χρέος. Το ESAF ήταν ένα δάνειο με χαμηλό επιτόκιο, με πενταετή περίοδο χάριτος για τους τόκους και είχε δεκαετή διάρκεια. Για να το λάβει μια χώρα έπρεπε να δεχθεί μια σειρά από διαρθρωτικά μέτρα. Το ESAF αντικαταστάθηκε από το Πρόγραμμα Μείωσης της Φτώχειας και την Ενίσχυση της Ανάπτυξης (Poverty Reduction and Growth Facility, PRGF) τον Νοέμβριο του 1999.

Προς απάντηση της κριτικής το Σεπτέμβριο του 1996 η Παγκόσμια Τράπεζα και το ΔΝΤ εξέτασαν από κοινού τη δυνατότητα μείωσης ή ακύρωσης μέρους των χρεών των φτωχών εθνών. Απο κοινού οι εν λόγω οργανισμοί παρουσίασαν την Πρωτοβουλία για τις ιδιαίτερα υπερχρεωμένες φτωχές χώρες (HIPC)³⁵. Το HIPC προτείνει μέτρα για τον

³⁵ IMF site www.imf.org HIPC Factsheet Source: IMF URL: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/hipc.htm>

συντονισμό και αργότερα την επιστροφή χρέους των επιλέξιμων οφειλών σε όλους τους πιστωτές. Κατά συνέπεια, οι διμερείς πιστωτές (κυβερνήσεις), οι πολυμερείς πιστωτές (όπως οι εν λόγω οργανισμοί), και οι εμπορικοί πιστωτές (όπως οι ιδιωτικές τράπεζες) για πρώτη φορά συμφώνησαν να μειώσουν και όχι απλά να αναχρηματοδοτήσουν τις αποπληρωμές των χρεών τους. Το HIPC τόνισε επίσης την ικανότητα μιας χώρας να πληρώσει προσπαθώντας παράλληλα να μειώσει τα χρέη των φτωχότερων εθνών σε ένα «βιώσιμο» επίπεδο αναγνωρίζοντας έτσι ότι η μείωση της φτώχειας είναι εξίσου σημαντική για τις κυβερνήσεις όσο και οι δημοσιονομικές και νομισματικές επιδόσεις. Προκειμένου όμως να συμμετάσχουν στη HIPC, οι χώρες θα πρέπει να ακολουθήσουν τις ίδιες συνταγές SAP που πολλοί κριτικοί υποστηρίζουν πως ευθύνονται για τις παρατεταμένες κρίσεις χρέους τους. Το 2005 προκειμένου να επιταχυνθεί η διαδικασία προς την εκπλήρωση των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας των Ηνωμένων Εθνών (Millenium Development Goals, MDGs), η HIPC πρωτοβουλία εμπλουτίστηκε από την Πολυμερή Πρωτοβουλία Ελάφρυνσης του Χρέους (Multilateral Debt Relief Initiative (MDRI), όπου συμμετέχουν το ΔΝΤ, η ΠΤ και το AfDF. Και το 2007 η IADB αποφάσισε να παραχωρήσει επιπλέον απαλλαγή χρέους σε πέντε HIPCς στο Δυτικό ημισφαίριο. Μέχρι στιγμής 36 χώρες έχουν κριθεί κατάλληλες να συμμετάσχουν στη HIPC (30 εκ των οποίων είναι από την Αφρική) και έχουν δοθεί 72 δις Δολ ΗΠΑ βοήθειας. Ακόμη τέσσερις χώρες αναμένεται να συμμετάσχουν³⁶ (Πίνακας 11).

³⁶ IMF site www.imf.org HIPC Factsheet Source: IMF URL: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/hipc.htm>

Πίνακας 11 Χώρες που πληρούν τα κριτήρια συμμετοχής στο HIPC

List of Countries That Have Qualified for, are Eligible or Potentially Eligible and May Wish to Receive HIPC Initiative Assistance (as of December 17, 2010)

Post-Completion-Point Countries (32)		
Afghanistan	Ghana	Nicaragua
Benin	Guinea Bissau	Niger
Bolivia	Guyana	Rwanda
Burkina Faso	Haiti	São Tomé & Príncipe
Burundi	Honduras	Senegal
Cameroon	Liberia	Sierra Leone
Central African Republic	Madagascar	Tanzania
Republic of Congo	Malawi	Togo
Democratic Republic of Congo	Mali	Uganda
Ethiopia	Mauritania	Zambia
The Gambia	Mozambique	
Interim Countries (Between Decision and Completion Point) (4)		
Chad	Côte d'Ivoire	
Comoros	Guinea	
Pre-Decision-Point Countries (4)		
Eritrea	Somalia	
Kyrgyz Republic	Sudan	

(Πηγή: IMF HIPC Factsheet URL: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/hipc.htm>)

Οι δανειακές δραστηριότητες της Παγκόσμιας Τράπεζας έχουν δεχθεί λιγότερη κριτική και έρευνα από αυτές του ΔΝΤ. Όπως υποστηρίζει η Anne Krueger³⁷ το ΔΝΤ δανείζει συχνά στις χώρες εν μέσω μιας κρίσης, όταν τα έθνη που δανείζονται αντιμετωπίζουν εξωτερικά ή / και εσωτερικά προβλήματα. Αυτό δεν ισχύει για τα δάνεια της Παγκόσμιας Τράπεζας, η οποία συνήθως εστιάζει σε μακροπρόθεσμα, αναπτυξιακά έργα. Έτσι, ενώ το ΔΝΤ έχει επικριθεί ως υπερβολικά σκληρό, η Παγκόσμια Τράπεζα έχει συχνά επικριθεί ως πολύ μαλακή όσον αφορά τις πρακτικές δανεισμού της.

Η συχνή και έντονη κριτική του δανεισμού των ΔΟΟ εγείρει ερωτήματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων τους. Η Τράπεζα και το ΔΝΤ αυτήν την περίοδο τονίζουν ότι ο απώτερος σκοπός τους είναι η προώθηση της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης. Οι συνέπειες της δανειοδοτικής τους δραστηριότητας στην Ανάπτυξη μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως «μονάδα μέτρησης» για την αξιολόγηση της επιτυχίας των προγραμμάτων τους.

³⁷ Krueger, A. "Whither the World Bank and the IMF", International Monetary Fund; Stanford University-Graduate School of Business; National Bureau of Economic Research (NBER) December 1997 *NBER Working Paper No. w6327*

Όπως υποστηρίζει η Kueger στο πρώτο τέταρτο του αιώνα της ύπαρξής τους, τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είχαν καλές επιδόσεις και κέρδισαν τη θέση τους στη διεθνή οικονομία. Παρόλα τα λάθη που έγιναν, τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα συνέβαλλαν στην καλύτερη κατανόηση των σχετικών ζητημάτων και την απόκτηση εμπειρίας για την αντιμετώπιση αυτών.

Εν συνεχεία, οι ΔΟΟ προσαρμόσαν τις δραστηριότητες και τις πολιτικές τους καθώς βελτιώθηκε η κατανόηση των αναπτυξιακών θεμάτων και καθώς άλλαξε η διεθνή οικονομία. Κατά τη δεκαετία του 1980, οι προσαρμογές αυτές είχαν ως αποτέλεσμα οι δύο οργανισμοί να εστιάσουν στα ίδια σχεδόν ζητήματα της οικονομικής μεταρρύθμισης για τις οικονομίες σε μετάβαση και για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Με τη μετάβαση ορισμένων αναπτυσσόμενων χωρών σε νεο-βιομηχανοποιημένες χώρες και με την αύξηση της κινητικότητας των ιδιωτικών κεφαλαίων προκύπτουν πολλά ερωτήματα ως προς το ποιος θα πρέπει να είναι ο μελλοντικός ρόλος των συγκεκριμένων οργανισμών.

5.5 Μελλοντικοί Ρόλοι της Τράπεζας και του Ταμείου

Τα πρώτα δάνεια του ΔΝΤ και της ΠΤ χορηγήθηκαν στη Γαλλία με μία μέρα διαφορά στις 8 και 9 Μαΐου 1947 αντίστοιχα. Η μετάβαση της ΠΤ από μια αρχική εστίαση στην «ανοικοδόμηση» στην «ανάπτυξη» και τον επακόλουθο επαναπροσδιορισμό της «ανάπτυξης» αποτελεί ευρύ θέμα συζήτησης. Ο σημερινός κόσμος είναι πολύ διαφορετικός από ό, τι ήταν όταν οι σύμμαχοι του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ίδρυσαν το ΔΝΤ και την ΠΤ το 1944. Σαφώς, τα άρθρα της συμφωνίας και των δύο οργανισμών είναι αρκετά ευέλικτα ώστε να επιτρέψουν τις πολυάριθμες προσαρμογές που σήμερα κρίνονται αναγκαίες. Ο πυρήνας όμως της θεσμικής αρχιτεκτονικής που δημιουργήθηκε πριν από τόσα χρόνια και καθοδηγεί την διεθνή βοήθεια παραμένει ο ίδιος μέχρι σήμερα.

Τα πρώτα χρόνια των προσπαθειών για ανάπτυξη μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο χαρακτηρίστηκαν από μια σειρά από εσφαλμένες εκτιμήσεις ως προς την καταλληλότητα των οικονομικών πολιτικών για την προώθηση της ανάπτυξης. Η ΠΤ και το ΔΝΤ έπαιξαν σημαντικό ρόλο κατά τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια με διάφορους τρόπους. Αν και οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν δεν ήταν απόλυτα συνεπής με το στόχο της ταχείας ανάπτυξης στόχευαν στη σωστή κατεύθυνση, ακόμα κι αν σύμφωνα με τα σύγχρονα πρότυπα δεν στόχευαν αρκετά μακριά. Επιπλέον, ο δανεισμός ήταν εποικοδομητικός όχι μόνο ως προς τη διευκόλυνση της πιο ταχείας ανάπτυξης των υποδομών, αλλά και ως

προς την επίδειξη των προτύπων για την προμήθεια, τον σχεδιασμό του έργου, και τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων, αλλά και γιατί χρησιμοποιώντας τεχνικές αποτίμησης κόστους-οφέλους και άλλων εργαλείων κατέστησε δυνατή την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων δημοσίων δαπανών.

Είναι απογοητευτικό για πολλούς, ειδικότερα για το προσωπικό των θεσμικών οργανισμών, ότι δεν είναι δυνατόν να ποσοτικοποιηθούν οι συνεισφορές (που επηρεάζουν τα αποτελέσματα της πολιτικής, παρέχοντας εμπειρίες και γνώσεις για το προσωπικό που αργότερα γίνονται κυβερνητικά στελέχη, τα προγράμματα κατάρτισης, διάδοσης των ερευνητικών αποτελεσμάτων) ώστε να αξιολογηθούν σε ένα ποσοτικό πλαίσιο. Όσον αφορά το πρόγραμμα δανεισμού της ΠΤ πέρα από την Αφρική, ο συνολικός δανεισμός ή / και οι πιστώσεις δεν ήταν ποτέ ένα σημαντικό μέρος του ΑΕΠ κάποιας χώρας, με το 2 % να είναι μια πολύ γενναιόδωρη εκτίμηση. Οι διαφορές μεταξύ των χωρών στους ρυθμούς ανάπτυξης οφείλονται εν μέρη στους διαφορετικούς πόρους χρηματοδότησεις, στα διαφορετικά εσωτερικά ποσοστά αποταμίευσης, στην κακή τοποθέτηση των πόρων λόγω των ακατάλληλων πολιτικών και σε άλλους παράγοντες που ποικίλλουν τόσο πολύ που είναι ουσιαστικά αδύνατο να υπολογιστεί ο αντίκτυπος του δανεισμού της Τράπεζας.

Οι μελέτες που έχουν προσπαθήσει να αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητα του δανεισμού είτε της Τράπεζας, είτε του Ταμείου έχουν συναντήσει τεράστιες δυσκολίες στην εκτίμηση των επιπτώσεων αρνητικών ή θετικών.

Εάν εξετάσει κανείς την ιστορία των ιδιαίτερα επιτυχημένων αναπτυσσόμενων χωρών, όπως η Κορέα, είναι προφανές ότι η Τράπεζα και το Ταμείο, μαζί με τους διμερείς αναπτυξιακούς οργανισμούς (στην περίπτωση ειδικά της Κορέας, την USAID) και την Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης συνέβαλλαν στην ανάπτυξη αυτής της χώρας. Ακόμη όμως και ως προς την USAID, της οποίας η βοήθεια ήταν πολύ μεγαλύτερη από το συνδυασμό προγραμμάτων δανεισμού της ΠΤ και του Ταμείου, είναι δύσκολο να καθοριστεί μια πειστική αιτιώδης σχέση.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ΠΤ και το Ταμείο με τα δανειακά προγράμματα και τις πρακτικές τους θα μπορούσαν να συμβάλλουν ακόμη περισσότερο στη διεθνή οικονομία. Δεν υπάρχει επίσης αμφιβολία ότι η εμπειρία τους και η διάδοσή της επιτάχυνε τη διαδικασία μάθησης. Τουλάχιστον σε αυτό η Τράπεζα και το Ταμείο συνέβαλαν στην επιτάχυνση τόσο της μάθησης και της υιοθέτησης των λιγότερο ακατάλληλων

οικονομικών πολιτικών, καθώς και στον προσδιορισμό των διαθέσιμων πόρων για την ανάπτυξη.

Το ότι η επίδρασή τους υπήρξε πολύ σημαντική δε σημαίνει πως θα συνεχίσει να είναι εξίσου σημαντική και στο μέλλον. Στην περίπτωση του Ταμείου, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι θα συνεχίσει να συμβάλλει στην αλλαγή των πολιτικών των αναπτυσσόμενων χωρών σε περιόδους κρίσεων ως προς το ισοζύγιο πληρωμών. Επιπλέον, είναι σαφές ότι το Ταμείο μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη διαχείριση κρίσεων, αν και ορισμένα θέματα όσον αφορά την κινητικότητα των ιδιωτικών κεφαλαίων και την κατανομή του κόστους μεταξύ των διαφόρων δανειστών και δανειοληπτών είναι πέρα από το φάσμα άμεσης επίδρασής του.

Η ΠΤ επίσης μπορεί να συνεχίσει να συμβάλλει στη διεθνή οικονομία με την προϋπόθεση ότι θα εξακολουθούν να υπάρχουν χώρες με χαμηλό εισόδημα που μπορούν να επωφεληθούν τα μέγιστα από τον τραπεζικό δανεισμό και την γενικότερη υποστήριξη. Υπάρχουν όμως ερωτήματα ως προς το αν η Τράπεζα έχει την ικανότητα να επικεντρωθεί σε αυτές τις δραστηριότητες.

Μελετώντας αυτά τα θέματα, ένα αξιοσημείωτο γεγονός θα πρέπει να ληφθεί υπόψη: το πιο αποτελεσματικό θεσμικό όργανο κατά τον τελευταίο μισό αιώνα όπως κρίνεται από τον κόσμο των οικονομικών επιδόσεων, ήταν η GATT, η οποία δεν ήταν καν διεθνής οργανισμός. Ο ΠΟΕ προέκυψε περίπου, σχεδόν χωρίς σχεδιασμό, γιατί ήταν προς το συμφέρον των μεγάλων εθνικών συναλλαγών για την ενίσχυση του οργανισμού. Είτε υπάρχει επαρκής ανάγκη, από την πλευρά των μεγάλων βιομηχανικών χωρών, για μια αναδιάρθρωση της Τράπεζας, ή μια συγχώνευση της Τράπεζας και του Ταμείου, ή μια αλλαγή της πολιτικής συναλλαγματικών ισοτιμιών των βιομηχανικών χωρών στο Ταμείο.

Είναι πιο πιθανό ότι, όπως και στο παρελθόν, η αλλαγή θα έρθει από τους ίδιους τους διεθνείς χρηματοοικονομικούς οργανισμούς, βάσει μιας διαδικασίας συζήτησης, ειδικά στην κοινοτική πολιτική, και την επίτευξη συναίνεσης. Για τη διαχείριση των κρίσεων, το Ταμείο επιδιώκει να διευρύνει τους πόρους του για αυτόν τον ρόλο.

Όσον αφορά την Παγκόσμια Τράπεζα, πολλές χώρες έχουν αναπτυχθεί με επιτυχία σε τέτοιο βαθμό ώστε οι εθνικές κυβερνήσεις να είναι απολύτως σε θέση να αναλάβουν την εκτέλεση του σχεδιασμού του έργου ή να συνάψουν συμβάσεις για το σχεδιασμό και την κατασκευή έργων με ιδιωτικά ιδρύματα. Υπάρχει ένα ισχυρό επιχείρημα, επομένως, ότι

στο μέλλον η Τράπεζα θα πρέπει να εστιάζει όλο και περισσότερο στις υπόλοιπες πολύ φτωχές χώρες του κόσμου. Για παράδειγμα, πρέπει να εστιάσει περισσότερο στις χώρες της υποσαχάριας Αφρικής, της Κεντρικής και Νότιας Ασίας, καθώς και σε ορισμένες χώρες στον υπόλοιπο κόσμο. Η εναλλακτική λύση - την οποία η Τράπεζα φαίνεται σήμερα να ακολουθεί - είναι να αναλάβει τα «ανώδυνα ζητήματα» που δεν λαμβάνουν επαρκή έμφαση από τις εθνικές κυβερνήσεις ή από τις ιδιωτικές αγορές.

Τα σημαντικά ζητήματα σχετικά με το ΔΝΤ αφορούν τους τρόπους με τους οποίους τα προγράμματα του Ταμείου μπορούν να συμβάλουν σε έναν κόσμο με πολύ υψηλή κινητικότητα ιδιωτικών κεφαλαίων. Επίσης το ζήτημα «της διαχείρισης κρίσεων» είναι σημαντικό. Σχετικά με αυτό υπάρχουν σημαντικά ερωτήματα ως προς το ρόλο του Ταμείου στον τομέα των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και τη σχέση του με την Παγκόσμια Τράπεζα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

Τελικές Παρατηρήσεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Την εποχή της παγκοσμιοποίησης οι Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί αποκτούν πολύ μεγάλη σημασία, καθώς διαμορφώνουν σε σημαντικό βαθμό το πλαίσιο και τις εξελίξεις που καθορίζουν τις εθνικές οικονομίες.

Η αναταραχή στις παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές αγορές και τις οικονομίες τα τελευταία χρόνια έχει μεταβάλει ουσιαστικά το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Τα προβλήματα έχουν αποκαλύψει βαθιές ρωγμές στις οικονομικές υποθέσεις, τις συμπεριφορές, καθώς και στους κανονισμούς, τις συνέπειες και τις λύσεις που επηρεάζουν το μέλλον. Οι οικονομολόγοι αναγνώρισαν τις δυνατότητες για πολλά από αυτά τα συστημικά προβλήματα προτού να αρχίσει η κρίση. Αλλά σχεδόν όλοι υποτίμησαν την ταχύτητα και το μέγεθος της ζημιάς που θα μπορούσε να προκληθεί.

Η παρουσίαση των στόχων και των δραστηριοτήτων των πλέον σημαντικών διεθνών οργανισμών καθιστά σαφή τη σημασία τους, όχι μόνο για την ομαλή λειτουργία των διεθνών αγορών, αλλά και για την υποβοήθηση και τη στήριξη της αναπτυξιακής διαδικασίας στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ο ρόλος των οργανισμών αυτών, επομένως, δεν είναι μόνο κανονιστικός ή ρυθμιστικός αλλά και αναπτυξιακός. Η χρηματοδότηση είτε μεγάλων αναπτυξιακών έργων είτε των προσπαθειών κάποιων τοπικών ή ξένων επιχειρήσεων να εκμεταλλευθούν νέες ευκαιρίες που παρουσιάζονται, έχει άμεσες θετικές επιπτώσεις για τις επιχειρήσεις, τους εργαζομένους σε αυτές αλλά και την οικονομική ανάπτυξη των εμπλεκόμενων χωρών.

Κατά την τελευταία δεκαετία το ΔΝΤ έχει δει το ρόλο του ως επικεφαλής οικονομικός φορέας διάσωσης του κόσμου να μειώνεται με αποτέλεσμα την αναδιάρθρωση και αλλαγή στα καθήκοντά του, ώστε να συνάδει με το συνεχές μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον. Η πρώτη παγκόσμια οικονομική κρίση του 21ου αιώνα μπορεί κάλλιστα να προσφέρει στο ΔΝΤ μια νέα προοπτική ώστε οι κυβερνητικοί οικονομικοί σχεδιαστές πολιτικής και οι ρυθμιστές του χρηματοπιστωτικού τομέα σε όλον το κόσμο να προχωρήσουν στη χάραξη πολιτικών και ρυθμίσεων που θα αλλάξουν τον χρηματοπιστωτικό τομέα.

Κατά τη διάρκεια της Ασιατικής οικονομικής κρίσης στη δεκαετία του 1990 ή της κρίσης χρέους της Λατινικής Αμερικής στη δεκαετία του 1980, οι χώρες αγωνίστηκαν να χρηματοδοτήσουν τα ογκώδη ελλείμματα. Ένα δάνειο από το ΔΝΤ, με αυστηρούς όρους, γεφύρωσε το χάσμα της χρηματοδότησης και βοήθησε να καθησυχάσει τους εγχώριους

και διεθνείς επενδυτές ότι θα ακολουθούσαν δύσκολες μακροοικονομικές πολιτικές για την ανάκαμψη της οικονομίας. Οι όροι που επέβαλλε το ΔΝΤ, ωστόσο, ήταν εξαιρετικά αμφιλεγόμενοι, με αποτέλεσμα πολλοί να αμφισβητήσουν την αποτελεσματικότητα της «σκληρής αγάπης» (“tough love”) των πολιτικών του Ταμείου.

Μεταξύ του 2000 και τις αρχές του 2007 αυτή η διαμάχη φάνηκε να χάνει μεγάλο μέρος της σινοφειάς της δεδομένου ότι οι παγκόσμιες αγορές κυριαρχούνταν από ιδιωτικά κεφάλαια. Οι φιλόδοξες χώρες ήταν σε θέση να απευθυνθούν σε ιδιωτικές αγορές κεφαλαίων για να τροφοδοτήσουν την ταχεία ανάπτυξη. Οι δανειακές δραστηριότητες του ΔΝΤ υποχώρησαν όπως και οι αποδοχές του. Για να αντιμετωπίσει το Ταμείο αυτά τα νέα δεδομένα ανακοίνωσε ότι σχεδίαζε να πουλήσει περίπου 400 τόνους χρυσού ώστε να ενισχύσει τα ταμεία του. Το 2008 προχώρησε στο να ανακοινώσει πως είχε 140 εκατ Δολ ΗΠΑ έλλειμμα και ήταν διατεθειμένο να μειώσει το προσωπικό του κατά 15 τοις εκατό.

Στη συνέχεια, ξαφνικά, η παγκόσμια οικονομική ρευστότητα στέρεψε, ως επίπτωση της κρίσης των Αμερικανικών ενυπόθηκων δανείων υψηλού κινδύνου που οδήγησε στην κλιμάκωση σε άλλες πιστωτικές αγορές μέχρι που το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα αντιμετώπιζε μια πραγματική πιστωτική κρίση. Οι εμπορικές και επενδυτικές τράπεζες, οι ασφαλιστικές εταιρείες και οι επενδυτές του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, οι εταιρείες ιδιωτικού μετοχικού κεφαλαίου και τα hedge funds, όλοι τους δήλωσαν μεγάλες επιτυχίες στα επενδυτικά τους χαρτοφυλάκια, καθώς εξάπλωθηκε η κρίση των ενυπόθηκων δανείων. Το σύνολο αυτών των οικονομικών παραγόντων άρχισε να αποφεύγει το ρίσκο. Η μαζική απομόγχευση του χρέους οδήγησε σε μια γενικευμένη συστολή των πιστώσεων που σήμερα εξακολουθεί να επηρεάζει τους δανειολήπτες σε όλο τον κόσμο.

Μπορεί λοιπόν το ΔΝΤ να επανέλθει στο ρόλο του ως δανειστής έσχατης λύσης όταν οι ιδιωτικές ροές κεφαλαίου ξαφνικά στερεύουν; Μπορούν οι ΗΠΑ και άλλα μέλη του διοικητικού συμβουλίου του ΔΝΤ να επαναπροσδιορίσουν εκ νέου το Ταμείο ώστε να αντιμετωπίσει μια νέα σειρά προβλημάτων στις παγκόσμιες πιστωτικές αγορές, και παράλληλα να ασκήσει το βασικό ρόλο του παγκόσμιου οικονομικού αστυνομικού; Προκειμένου να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι τα ερωτήματα κλειδιά είναι τα εξής:

- ♣ Είναι το Ταμείο σε θέση να επιτελέσει ένα ρόλο για την επίτευξη μεγαλύτερης

διαφάνειας στις παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές αγορές;

♣ Μπορεί το ΔΝΤ να ενεργεί πιο γρήγορα ώστε να αποφεύγονται οι πιστωτικές κρίσεις σε χώρες ή περιοχές που επηρεάζονται από τις ταραχώδεις παγκόσμιες αγορές;

♣ Θα βοηθούσε το Ταμείο τις μεμονωμένες κυβερνήσεις να υποστηρίξουν τους ιδιωτικούς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς ή τις εγχώριες χρηματοπιστωτικές αγορές όταν αντιμετωπίζουν πιέσεις; Ή μήπως θα μπορούσε να έρθει σε κάποια γενικευμένη συμφωνία ώστε να βοηθήσει τους ιδιωτικούς δανειστές και άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε χώρες που δανείζονται;

Αν και είναι δύσκολο να απαντηθούν αυτά τα ερωτήματα ειδικά εν μέσω μιας παγκόσμιας πιστωτικής κρίσης το ΔΝΤ μπορεί βεβαίως να παίξει κάποιο ρόλο, ειδικά όταν τόσες πολλές χώρες που πιθανό να ωφεληθούν από τις προσπάθειες για τη σταθεροποίηση των παγκόσμιων αγορών κεφαλαίου, μπορούν να κληθούν να κατευθύνουν το ΔΝΤ προς μια τέτοια κατεύθυνση.

Η τρέχουσα παγκόσμια πιστωτική κρίση υπογραμμίζει σαφώς τους συστημικούς κινδύνους των ξαφνικών πιστωτικών συστολών στις παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές αγορές και τονίζει την ανάγκη για ένα παγκόσμιο θεσμό που θα μπορεί να συμβάλει στην άμβλυνση των πιέσεων λόγω έλλειψης ρευστότητας, καθώς και στην έκδοση σημάτων συναγερμού για την ένδειξη προβλημάτων. Υπάρχει επίσης η ανάγκη για καλύτερους μηχανισμούς που να ενθαρρύνουν όλες τις κυβερνήσεις να σκέφτονται περισσότερο τις διεθνείς επιπτώσεις των εγχώριων δημοσιονομικών και νομισματικών πολιτικών τους επιλογών.

Οποιοσδήποτε επαναπροσδιορισμός της αποστολής του ΔΝΤ που προβλέπεται από μέλη του διοικητικού συμβουλίου του Ταμείου θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την παγκόσμια πιστωτική κρίση και τους γενικούς παγκόσμιους μακροοικονομικούς όρους που σχετίζονται με την παγκοσμιοποίηση του εμπορίου και των επενδύσεων. Οι πρόσφατες εξελίξεις έχουν κλονίσει σημαντικά το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Ο επαναπροσδιορισμός του Ταμείου ώστε να μπορεί να επιστρέψει στα βασικά θα μπορούσε κάλλιστα να βοηθήσει το διεθνές οικονομικό σύστημα για την καλύτερη αντιμετώπιση της τρέχουσας κρίσης αλλά και των μελλοντικών κρίσεων όταν αυτές προκύπτουν.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Βαϊτσος Κ, Αντώνης Μπαρτζώκας (επιμ.), *Αναπτυξιακή Οικονομική. Κείμενα οικονομικής σκέψης και κοινωνικού προβληματισμού*, 2004.
2. Ζαχαριάδη Δ.- Σούρα, *Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί*, Αθήνα 2004
3. Καθημερινή με στοιχεία από Associated Press, “Ο αναπτυσσόμενος κόσμος οδηγεί την παγκόσμια ανάπτυξη” Ημερομηνία : 30-03-11
4. Ναυτεμπορική, «Το νέο του ρόλο σε μια μεταβαλλόμενη οικονομία αναζητεί το ΔΝΤ», Τρίτη, 23 2007
5. Σπηλιόπουλος Ο, *Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί*, Αθήνα 2004
6. Χατζηδημητρίου Ι, *Διεθνείς Επιχειρηματικές Δραστηριοτητές*, Θεσσαλονίκη 2003
7. Χριστοδουλίδης Θ., (1984), *Εισαγωγή στη Διεθνή Οργάνωση*, εκδ. Α. Σάκκουλα, Αθήνα

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Aiyar S, Andrew Berg, and Mumtaz Hussain, “The Macroeconomic Challenge of More Aid”, September 2005, Volume 42, No 3
2. Alexander, D. MP (2010) Out of the Bretton Woods: Building a World Bank for the 21st Century, www2.lse.ac.uk/publicEvents/pdf/20100210%20Douglas%20Alexander.pdf
3. Amsden, A. (2007) *Escape from Empire: The Developing World's Journey through Heaven and Hell*, MIT Press, 2007.
4. Banerjee, Abhijit et. Al. *Making Aid Work*. The MIT Press. 2007
5. Bank of America Merrill Lynch, World at a Glance, G10 Update, FX and Rates/Global, 11 January 2011
6. BBC: Wolfenson to quit the World Bank, Tuesday 4 January 2005
7. BBC: Wolfowitz calls for subsidy cuts, Wednesday 15, June 2005
8. Beattie, A. And Oliver, C. (2010) Accord on IMF board masks lack of progress, Financial Times, October 25 2010, <http://www.ft.com/cms/s/0/391cc618-dfce-11df-bed9-00144feabdc0.html#axzz1DJ3LwMUy>
9. Bénassy-Quéré, A. and Pisani-Ferry, J. (2011) What International Monetary System for a Fast Changing World Economy? Prepared for AEEF Conference, Paris, 10-11 January 2011,

www.cepii.fr/anglaisgraph/communications/pdf/.../S3_Benassy_Pisani.pdf

10. Berg A. and Zia Qureshi, “The MDGs: Building Momentum (A big push on aid is not the sole answer)”, September 2005, Volume 42, Number 3
11. Birdsall N, Seven Deadly Sins: Reflections on Donor Failings, CGD Working Paper Number 50 (2004) <http://www.cgdev.org/content/publications/detail/2737>
12. Blanchard, O., Dell’ Ariccia and Mauro, P. (2010) Rethinking Macroeconomic Policy, IMF Staff Position Note, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/spn/2010/spn1003.pdf>
13. Bosco, D. (2011) The New Donors and their Aid Policies, Foreign Policy, http://bosco.foreignpolicy.com/posts/2011/01/26/the_new_donor_nations_0
14. Das, D. (2010) Globalisation: Past and Present, <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-0270.2009.01976.x/pdf>
15. Burnside, Craig, and David Dollar, 2000, "Aid, Policies, and Growth," American Economic Review, Vol. 90. (September), pp. 847–68.
16. Center for Global Development, “New Ideas in Development After the Financial Crisis”, April 22-23, 2009
17. Clemens, Michael, Steven Radelet, and Rikhil Bhavnani, 2004, "Counting Chickens When They Hatch: the Short-Term Effect of Aid on Growth," Center for Global Development Working Paper 44 (Washington: Center for Global Development).
18. Dollar D and Victoria Levin, “The Increased Selectivity of Foreign Aid, 1984-2002”, World Bank Policy Research Working Paper 3299, (May 2004).
19. Dooley, M., Folkerts-Landau, D., and Garber, P. (2003) An Essay on the Revived Bretton Woods System, NBER Working Paper 9971, <http://www.nber.org/papers/w9971.pdf>
20. Draper, P., Grant, C., Kingombe, C. te Velde, D.W. (2010), The G20 and African Development, draft paper prepared for One.
21. Duflo, Esther. “Scaling Up and Evaluation”, Annual World Bank Conference on Development, 2004.
22. Dyer, G., Anderlini, J. and Sender, H. (2011) China’s lending hits new heights, Financial Times January 17 2011, <http://www.ft.com/cms/s/0/488c60f4-2281-11e0-b6a2->

00144feab49a.html#axzz1BYy0wT3M

23. Easterly W, “How did Heavily Indebted Poort Countries Become Heavily Indebted? Reviewing Two Decades of Debt Relief,” *World Development* (October 2002), <http://www.nyu.edu/fas/institute/dri/Easterly/File/World.pdf>

24. Economist (2011) Congregate, Implicate, Obfuscate: Global imbalances are bad, and it’s all your fault, http://www.economist.com/node/18233694?story_id=18233694

25. Economist (2010) East or Famine: Asia’s economic weight in the world has risen, but less than commonly assumed, February 25th 2010, <http://www.economist.com/node/15579727> Einhorn J, “The World Bank’s Mission Creep,” *Foreign Affairs* (September 2001).

26. Eifert B and Alan Gelb, “Improving the Dynamics of Aid: Towards More Predictable Budget Support”, World Bank Policy Research Working Paper 3732, (October 2005).

27. Enhorn J, The World Bank’s Mission Creep, Essay, , *Foreign Affairs*, September/October 2001

28. Feldstein, M. (1998) Refocusing the IMF, *Foreign Affairs*, March/April 1998, <http://www.nber.org/feldstein/fa0398.html>

29. Fichtl E, “A beginner’s guide to multilateral lending in the 1990s”. NACLA Report on the Americas. New York: Jul/Aug 1999. Vol. 33, Iss. 1; pg. 16, 3 pgs

30. Fitch Ratings, “*Sovereign Review*”, June 2006.

31. Fitch Ratings, “*Sovereign Review*”, December 2006

32. Fitch Ratings, *Sovereign Review: December 2005*

33. Fitch: Multilateral Development Banks- Dealing with Accounting Changes and Declining Demand for Loans. 03 May 2007 Special Report

34. Fitch: Multilateral Development Banks Facing New Trends in Development Finance, 31 March 2006.

35. Fitch: Multilateral Development Banks: Rating Criteria and Industry Review. 15 June 2005 Special Report.

36. Frei, Bruni (1997), “The Public Choice of International Organizations,” in *Perspectives on Public Choice. A Handbook*, Dennis C. Mueller, ed. Cambridge: Cambridge U. Pres. Pp.106-23.

37. Humphrey, J. (2010) European Development Cooperation in a Changing World:

Rising Powers and Global Challenges after the Financial Crisis, European Development Cooperation to 2020,

http://www.edc2020.eu/fileadmin/publications/EDC_2020_Working_Paper_No_8_-_November_2010.pdf

38. Isham, Jonathan, Daniel Kaufmann, and Lant Pritchett, 1995, "Governance and Returns on Investment: An Empirical Investigation," World Bank Policy Research Working Paper 1550 (Washington: World Bank).

39. Keane J and Dirk Willem te Velde The New Landscape of Global Economic Governanve: Strengthening the Role of Emerging Economies, Working Paper EDC2020, No 13 March 2011, Overseas Development Institute

40. Kenny Ch, "What is Effective Aid? How Would Donors Allocate It?" World Bank Policy Research Working Paper 4006 (September 2006).

41. Krueger A., "Whither theWorld Bank and the Imf? International Monetary Fund (IMF)"; Stanford University - Graduate School of Business; National Bureau of EconomicResearch (NBER) December 1997 *NBER Working Paper No. w6327*

42. Krugman, P. and Venables, A. (1995) Globalisation and the Income Inequality of Nations, *Quarterly Journal of Economics* 110, pp857-880

43. Leo B, Seth Searls, and Lukas Kohler, "Achieving Debt Sustainability in Low-Income Countries: Past Practices, Outstanding Risks, and Possible Approaches," US Treasury Occasional Paper No.5 (September 2006).
http://www.ustreas.gov/offices/international-affairs/occasional-paper-series/112706_OccasionalPaper5.pdf

44. Lerner J. and Ann Leamon, "A Note on Private Equity in Developing Countries," Harvard Business School," (April 2008).

45. Levine, Ruth, and the "What Works" Working Group (with Molly Kinder), 2004, *Millions Saved: Proven Success in Global Health* (Washington: Center for Global Development).

46. Maddison, A. (2010), *Statistics on World Population, GDP and Per Capita GDP, 1-2008 AD*. www.ggdc.net/maddison Maddison A. (2008). Shares of the rich and the rest in the world economy: Income divergence between nations, 1820–2030. *Asian Economic Policy Review* 3 (1), 67–82.

47. Mallaby S., "Saving the World Bank," *Foreign Affairs* (May/ June 2005).

48. Martin M and Hannah Bargawi The Role of the IMF in Low-Income Countries, Study for Swedish Ministries of Finance and Foreign Affairs, , Debt Relief International/ Development Finance International, London, 27 September 2004.
49. Mavrotas G., Multilateral development banks and private sector financing: the case of IFC, World Institute for Development Economics Research (WIDER), 2002
50. Mosley P, “How to Confront the World Bank and Get Away With It: A Case Study of Kenya” in Chris Milner and A.J Rayner (eds.), *Policy Adjustment in Africa*, Mac Millan (1992).
51. Owen, Henry. The World Bank: Is 50 years enough? Foreign Affairs. New York: Sep/ Oct 1994. Vol. 73, Iss. 5; pg 97, 12 pgs
52. Page, S. (2003) Developing Countries: Victims or Participants? Their changing role in international negotiations, <http://www.odi.org.uk/resources/download/1735.pdf>
- Phillips, L. (2007) Closing the deal: IMF reform in 2007, Briefing Paper, Overseas Development Institute: London, <http://www.odi.org.uk/resources/download/388.pdf>
53. Quah, D. (1996) Twin Peaks: Growth and Convergence in Models of Distribution Dynamics. *The Economic Journal* 106, 1045:1055.
54. Quah, D. (2002) One Third of the World's Growth and Inequality. *CEPR Discussion Paper 3316*.
55. Radelet St, 2003, Challenging Foreign Aid: A Policymaker's Guide to the Millennium Challenge Account (Washington: Center for Global Development).
56. Rajan, Raghuram and Arvind Subramanian, 2005, "Aid and Growth: What Does the Cross-Country Evidence Really Show?" IMF Working Paper 05/127 (Washington: International Monetary Fund).
57. Rodrig, D. (1995) “Why is there Multilateral Lending?” *Annual World Bank Conference on Development Economics*. Michael Bruni and Boris Pleskovic, eds. World Bank, Washington, D.C., pp. 167-93
58. Rogerson A with Adrian Hewitt and David Waldenberg, Working Paper 235, The International Aid System 2005-2010 Forces For and Against Change, , March 2004, Overseas Development Institute London UK
59. Sachs, J. (1997) The Wrong Medicine for Asia, The New York Times, November 3, 1997
60. Sundberg M. and Alan Gelb Making, “ Making Aid Work”, December 2006,

Volume 43, Number 4

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2006/12/sundberg.htm>

61. Siddiqi B, “Picture This Aiding Development” Center for Global Development, Washington, D.C, September 2005, Volume 42, Number 3, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2005/09/picture.htm>

62. Skidelsky and Joshi (2010) Keynes, Global Imbalances and International Monetary Reform today, in Evenett and Hoekman (2010) Rebalancing the Global Economy: A primer for policy making, http://www.voxeu.org/reports/global_imbalances.pdf

63. Standard & Poor’s Supranationals Special Edition 2010 from the Sovereign Ratings Group, October 2010.

64. Standard & Poor’s How Serious Are the Risks of A Double Dip In Developed Markets? July 5, 2011

65. Stiglitz, J. (2002) Globalisation and Its Discontents, WW. Norton and Company.

66. Te Velde, D.W. (2010) The G-20 Framework for Strong, Sustainable and Balanced Growth: What role for low-income, small and vulnerable economies? Overseas Development Institute: London <http://www.odi.org.uk/resources/download/4905.pdf>

67. Truman Ed, The Global Financial Crisis: Lessons Learned and Challenges for Developing Countries, Peterson Institute for International Economics, June 16, 2009

68. Truman T, Reforming the IMF for the 21st Century, Introduction and Summary, IIE, (30 pp) available: http://www.iie.com/publications/chapters_preview/3870/01iie3870.pdf

69. Wagstyl, S. (2011) Goldman Drops BRICs, Financial Times, January 17 2011, <http://www.ft.com/cms/s/0/26c68646-2256-11e0-b91a-00144feab49a.html#axzz1DJ3LwMUy>

70. Wallis, W. (2010) Congo Threatens Western Aid Supply, Financial Times October 26 2010, <http://www.ft.com/cms/s/0/a9025b56-e117-11df-90b7-00144feabdc0.html#axzz1GVKN6z4N>

71. Williamson J, The role of the IMF: a guide to the reports. IMF should go back to basics: concentrate on macro policy, crisis avoidance and crisis management, International Labour Organization 2000.

72. Wilson, D. and Purushothaman, R. (2003) Dreaming with BRICs: The path to 2050, Goldman Sachs, Global Economics Paper No. 99, <http://www2.goldmansachs.com/ideas/brics/book/99-dreaming.pdf>

73. Woods, N. (2010a) The G20 Leaders and Global Governance, GEG Working Paper 2010/59, <http://www.globaleconomicgovernance.org/wpcontent/uploads/Woods-2010-The-G20-and-Global-Governance.doc.pdf>
74. Woods, N. (2010b) “Global Governance after the Financial Crisis: A New Multilateralism or the Last Gasp of the Great Powers?”, *Global Policy*, Vol.1, Issue 1, Pages 51 - 63.
75. Woods, N. (2006) *The IMF, the World Bank and their Borrowers*, Cornell University Press: New York
76. Woods, N. (2001) Making the IMF and World Bank more accountable, *International Affairs*, Vol. 77, No 1.
77. World Bank (1993) *The East Asian Miracle: Economic Growth and Public Policy*. In: *Policy Research Report*, The World Bank, Washington DC (1993).
78. World Bank: *Global Development Finance, 2005*
79. World Bank: *Global Development Finance, 2008*
80. World Bank: *Global Development Finance, 2009*
81. 60 for 60 World Bank/ IMF 60th Anniversary Special, www.emergingmarkets.org
82. Zoellick, R. (2009) in Zedillo, E. (2009) *Repowering the World Bank for the 21st Century*, Report of the high level commission on modernisation of

Ιστότοποι:

African Development Bank (AfDB)	www.afdb.org
Asian Development Bank	www.adb.org
Eldis (general development and finance policy resources)	www.eldis.org
European Bank for Reconstruction and Development	www.ebrd.org
European Investment Bank	www.eib.org
Inter-American Development Bank	www.iadb.org
International Monetary Fund	www.imf.org
International Finance Corporation	www.ifc.org
Nordic Investment Bank	www.nib.int
OECD	www.oecd.org
World Bank	www.worldbank.org
Wikipedia	www.wikipedia.com

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑΤΑ

Supranationals

■ Appendix 1: MDBs Comparative Data, 2000-04

Key Ratios – 2004

(%)	AFDB	ASDB	CABEI	CAF	CEB	EADB	EBRD	EIB	IADB	IBRD	IDB
I. Profitability Level											
1. Net Income/Equity (Av.)	3.05	3.38	4.16	8.03	7.52	0.39	4.54	5.65	6.76	-6.89	1.66
2. Net Income/Total Assets (Av.)	1.07	0.82	1.60	2.19	0.74	0.10	1.31	0.56	1.72	-1.05	1.60
3. Net Interest Revenue + Commitment Fees/ Gross Loans (Av.) + Liquid Assets (Av.) + Guarantees (Av.)	2.40	0.93	3.02	2.27	0.77	2.47	1.87	0.72	1.42	1.39	3.72
4. Non-Int. Exp./Net Interest Rev. + Other Operating Income	n.a.	n.a.	5.07	7.13	n.a.	7.14	2.28	0.41	n.a.	n.a.	2.48
5. Income from Equity Investment/Equity Investment (Av.)	n.a.	n.a.	0.00	-0.26	-0.24	1.23	0.79	0.08	0.04	-0.58	0.13
6. Provision on Loans & Equity Part. & Guarantees/Gross Loans (Av.) + Equity Investment (Av.) + Guarantees (Av.)	-0.39	0.02	0.00	-0.26	-0.24	1.23	0.79	0.08	0.04	-0.58	0.13
II. Capital Adequacy											
1. Outstanding Loans + Net Equity Invest. + Net Guarantees/Subscribed Capital + Reserves	21.56	40.63	111.91	178.13	239.17	41.27	47.89	122.05	43.41	50.20	44.96
2. Equity/Total Assets	35.17	25.39	39.67	29.13	9.72	27.02	31.16	9.89	27.06	14.83	89.80
3. AAA-AA- Callable Capital/Callable Capital	37.66	60.51	19.31	17.99	80.53	0.00	83.88	94.46	49.77	59.08	12.38
4. Usable capital / Required Capital	1.052.16	1.170.54	252.7	220.10	544.56	127.65	441.97	1.631.24	578.94	797.03	325.17
III. Liquidity											
1. Liquid Assets & Marketable Debt Securities/Debt < 1 Year	633.21	364.98	131.09	76.11	199.34	293.28	272.36	90.18	214.36	1,074.03	n.a.
2. Liquid Assets & Marketable Debt Securities/Total Assets	44.77	27.95	18.45	18.02	28.85	36.20	38.33	11.62	19.69	14.88	9.23
3. Liquid Assets + Marketable Debt Securities/ Undisbursed Loans and Equity	294.09	134.62	54.41	117.20	222.18	96.36	212.30	67.59	81.91	105.17	11.34
IV. Asset Quality											
1. Non Accrual Loans/Gross Loans	21.47	0.22	0.57	0.28	n.a.	n.a.	1.11	n.a.	0.43	2.91	n.a.
2. Loan Loss Reserves/Gross Loans	8.52	1.25	3.93	2.56	0.00	24.15	6.57	0.11	0.40	3.20	4.31
3. Equity Loss Reserves/Equity Investment	2.34	16.91	31.12	0.00	n.a.	n.a.	17.03	21.93	n.a.	n.a.	6.15
4. Total Reserves/Gross Loans Equity Investment + Guarantees	6.40	1.40	4.20	2.40	0.00	23.60	9.50	0.30	0.40	3.20	4.50
5. Loan Loss Reserves/Non Accrual Loans	40.13	575.14	688.68	909.00	n.a.	n.a.	591.49	n.a.	92.13	109.94	n.a.
6. Loans to Investment Grade Borrowers/Gross Loans	29.78	58.83	0.00	0.53	88.90	0.00	35.27	102.72	17.40	40.14	18.60
V. Leverage											
1. Debt/Equity	160.91	186.29	147.48	236.21	744.51	223.83	199.37	851.36	258.38	320.93	6.28
2. Debt/Subscribed Capital + Reserves	24.55	37.72	84.23	160.91	261.37	43.82	64.33	117.70	40.66	50.55	2.82
3. Debt/Callable Capital	29.25	47.61	196.35	593.21	404.97	54.48	95.11	136.43	48.46	60.63	5.13
4. Net Income + Interest Paid/Interest Paid	154.91	149.56	167.06	233.38	142.29	103.92	233.56	118.50	177.06	11.23	800.00

Aggregate numbers are obtained from accounting data of the 11 MDBs rated by Fitch listed in Table 2.

* For IBRD, figures are from financial year ended 30 June 2004. For IDB, figures are from financial year 1425H ended 9 February 2005. All other banks' financial years end on 31 December 2003.

Source: Banks' financial statements and Fitch.

Multilateral Development Banks: Facing New Trends in Development Finance: March 2006

9

Key Ratios – 2003

(%)	AFDB	ASDB	CABEI	CAF	CEB	EADB	EBRD	EIB	IADB	IBRD	IDB
I. Profitability Level											
1. Net Income/Equity (Av.)	2.80	3.55	18.77	6.11	6.08	-5.54	6.30	6.13	15.98	16.00	1.47
2. Net Income/Total Assets (Av.)	1.07	0.84	6.78	1.62	0.60	-1.32	1.75	0.62	3.62	2.34	1.36
3. Net Interest Revenue + Commitment Fees/Gross Loans (Av.) + Liquid Assets (Av.) + Guarantees (Av.)	2.32	1.31	2.51	2.17	0.76	3.16	1.90	0.77	1.58	1.79	3.35
4. Non-Int. Exp./Net Interest Rev. + Other Operating Income	74.36	19.95	30.30	17.85	22.12	94.23	28.85	15.13	23.72	34.37	43.41
5. Income from Equity Investment/Equity Investment (Av.)	n.a.	n.a.	7.44	4.39	n.a.	4.65	2.61	0.41	n.a.	n.a.	2.16
6. Provision on Loans & Equity Part. & Guarantees/Gross Loans (Av.) + Equity Investment (Av.) + Guarantees (Av.)	-0.33	0.06	-6.44	0.38	-0.05	2.71	0.22	0.08	-2.76	-1.08	0.16
II. Capital Adequacy											
1. Outstanding Loans + Net Equity Invest. + Net Guarantees/Subscribed Capital + Reserves	23.04	43.90	117.86	177.72	228.84	48.89	42.85	124.83	44.68	52.43	37.56
2. Equity/Total Assets	35.12	24.05	37.05	26.99	9.95	24.13	27.99	10.09	24.10	15.81	91.29
3. AAA-/AA- Callable Capital/Callable Capital	37.65	60.51	0.00	17.99	80.51	0.00	83.67	98.66	49.74	59.05	12.58
4. Usable Capital/Required Capital	1,017.47	1,013.71	244.7	178.6	556.28	118.77	554.66	1,446.47	486.31	758.36	343.35
III. Liquidity											
1. Liquid Assets & Marketable Debt Securities/Debt < 1 Year	475.92	277.70	75.10	78.66	896.63	250.81	238.50	80.29	166.97	838.41	n.a.
2. Liquid Assets & Marketable Debt Securities/Total Assets	42.09	28.89	19.23	19.09	28.25	32.22	43.59	10.15	22.13	13.15	21.74
3. Liquid Assets + Marketable Debt Securities/Undisbursed Loans and Equity	233.35	163.54	64.21	118.81	192.38	125.15	210.44	57.41	98.13	91.00	29.42
IV. Asset Quality											
1. Non Accrual Loans/Gross Loans	21.17	0.31	0.37	0.17	n.a.	n.a.	1.84	n.a.	0.47	2.59	n.a.
2. Loan Loss Reserves/Gross Loans	8.36	0.32	7.66	3.18	0.32	21.81	6.84	0.08	0.36	3.48	4.75
3. Equity Loss Reserves/Equity Investment	9.63	23.51	71.25	2.62	n.a.	n.a.	22.72	17.59	n.a.	n.a.	7.32
4. Total Reserves/Gross Loans, Equity Investment & Guarantees	8.40	0.60	8.40	3.10	0.30	21.50	11.00	0.20	0.40	3.50	5.10
5. Loan Loss Reserves/Non-Accrual Loans	39.48	103.78	1,046.67	1,924.77	n.a.	n.a.	371.49	n.a.	77.43	134.30	n.a.
6. Loans to Investment Grade Borrowers/Gross Loans	23.69	30.88	0.00	0.00	84.37	0.00	33.12	92.29	16.53	31.93	21.10
V. Leverage											
1. Debt/Equity	167.89	208.18	166.18	257.45	742.82	264.94	230.71	824.96	301.37	300.93	6.51
2. Debt/Subscribed Capital + Reserves	25.52	42.91	93.17	162.89	250.73	49.22	68.45	117.28	44.22	50.25	2.84
3. Debt/Callable Capital	30.40	54.33	208.06	551.07	378.79	80.44	97.47	136.71	52.05	61.04	5.05
4. Net Income + Interest Paid/Interest Paid	144.51	144.37	383.63	204.39	129.22	60.51	289.57	120.11	254.22	252.29	1,165.45

Aggregate numbers are obtained from accounting data of the 11 MDBs rated by Fitch listed in Table 2.

* For IBRD, figures are from financial year ended 30 June 2003. For IDB, figures are from financial year 1424H ended 20 February 2004. All other banks' financial years end on 31 December 2002.

Source: Banks' financial statements and Fitch

Multilateral Development Banks: Facing New Trends In Development Finance: March 2006

10

Key Ratios – 2002

(%)	AFDB	ASDB	CABEI	CAF	CEB	EADB	EBRD	EIB	IADB	IBRD	IDB
I. Profitability Level											
1. Net Income/Equity (Av.)	6.91	8.67	6.92	6.55	7.09	-18.52	1.88	5.83	5.36	9.51	1.91
2. Net Income/Total Assets (Av.)	2.66	2.03	2.50	1.72	0.67	-5.20	0.51	0.60	1.15	1.23	1.84
3. Net Interest Revenue + Commitment Fees/Gross Loans (Av.) + Liquid Assets (Av.) + Guarantees (Av.)	2.55	1.93	2.65	2.54	0.84	3.57	1.81	0.78	1.35	1.90	3.14
4. Non-Int. Exp./Net Interest Rev. + Other Operating Income	52.12	11.04	33.04	16.15	18.61	69.44	34.73	14.44	28.24	32.54	39.38
5. Income from Equity Investment/Equity Investment (Av.)	n.a.	n.a.	2.10	3.79	n.a.	8.51	1.93	0.88	n.a.	n.a.	1.69
6. Provision on Loans & Equity Part. & Guarantees/Gross Loans (Av.) + Equity Investment (Av.) + Guarantees (Av.)	0.05	0.02	-0.72	0.70	-0.04	10.96	1.91	0.07	0.21	-0.01	0.20
II. Capital Adequacy											
1. Outstanding Loans + Net Equity Invest. + Net Guarantees/Subscribed Capital + Reserves	24.59	54.15	107.66	190.15	224.53	48.24	42.83	168.21	42.15	55.97	38.69
2. Equity/Total Assets	41.65	24.31	36.61	27.08	9.77	23.63	29.06	10.36	21.33	13.57	94.61
3. AAA-/AA- Callable Capital/Callable Capital	37.21	60.38	0.00	0.00	80.58	0.00	83.67	98.66	49.74	59.14	6.86
4. Usable Capital/Required Capital	685.69	661.06	150.49	92.51	345.52	148.05	301.86	845.65	442.51	453.86	590.29
III. Liquidity											
1. Liquid Assets & Marketable Debt Securities/Debt < 1 Year	416.64	193.53	87.54	74.20	315.89	346.03	350.18	18.66	176.69	552.24	n.a.
2. Liquid Assets & Marketable Debt Securities/Total Assets	25.41	19.19	22.92	18.44	28.84	32.39	45.39	9.29	23.09	12.01	20.71
3. Liquid Assets + Marketable Debt Securities/Undisbursed Loans and Equity	123.18	93.79	64.88	103.99	215.03	271.37	213.13	56.17	80.22	74.71	24.59
IV. Asset Quality											
1. Non Accrual Loans/Gross Loans	14.27	0.30	1.16	0.48	n.a.	n.a.	3.00	n.a.	0.66	2.27	n.a.
2. Loan Loss Reserves/Gross Loans	8.24	0.25	14.59	3.24	0.39	14.01	7.83	0.09	3.25	4.16	4.81
3. Equity Loss Reserves/Equity Investment	9.90	23.36	n.a.	4.17	n.a.	n.a.	24.41	10.90	n.a.	n.a.	8.42
4. Total Reserves/Gross Loans, Equity Investment & Guarantees	8.30	0.40	14.59	3.20	0.40	13.80	12.10	0.20	3.20	4.10	6.20
5. Loan Loss Reserves/Non-Accrual Loans	57.75	83.24	631.08	669.97	n.a.	n.a.	261.37	n.a.	494.58	183.41	n.a.
6. Loans to Investment Grade Borrowers/Gross Loans	20.77	48.39	0.00	0.00	81.43	0.00	10.92	117.54	16.72	34.11	17.82
V. Leverage											
1. Debt/Equity	131.41	215.18	163.94	244.33	832.26	270.23	228.86	813.87	355.00	359.39	0.00
2. Debt/Subscribed Capital + Reserves	19.39	46.03	87.56	154.73	271.47	51.52	65.34	159.24	44.07	52.26	0.00
3. Debt/Callable Capital	22.99	58.99	184.37	550.22	402.93	63.65	91.56	197.98	50.57	61.94	0.00
4. Net Income + Interest Paid/Interest Paid	188.91	184.72	200.25	190.21	123.83	-33.33	135.66	115.92	139.35	157.91	n.a.

Aggregate numbers are obtained from accounting data of the 11 MDBs rated by Fitch listed in Table 2.

* For IBRD, figures are from financial year ended 30 June 2002. For IDB, figures are from financial year 1423H ended 3 March 2003. All other banks' financial years end on 31 December 2001.

Source: Banks' financial statements and Fitch

Multilateral Development Banks: Facing New Trends In Development Finance: March 2006

Key Ratios – 2001

(%)	AFDB	ASDB	CABEI	CAF	CEB	EADB	EBRD	EIB	IADB	IBRD	IDB
I. Profitability Level											
1. Net Income/Equity (Av.)	-6.84	8.23	4.62	6.53	6.99	-2.97	2.89	6.26	8.38	5.38	1.96
2. Net Income/Total Assets (Av.)	2.35	1.95	1.58	1.75	0.51	-1.00	0.73	0.65	1.77	0.66	1.89
3. Net Interest Revenue + Commitment Fees/ Gross Loans (Av.) + Liquid Assets (Av.) + Guarantees (Av.)	2.51	1.90	3.59	3.17	0.76	3.16	1.86	0.85	1.28	1.79	3.60
4. Non-Int. Exp./Net Interest Rev. + Other Operating Income	49.64	7.55	20.78	18.69	18.23	88.14	41.22	12.99	21.08	34.22	40.72
5. Income from Equity Investment/Equity Investment (Av.)	n.a.	n.a.	10.58	3.42	n.a.	n.a.	1.32	0.75	n.a.	n.a.	2.96
6. Provision on Loans & Equity Part. & Guarantees/Gross Loans (Av.) + Equity Investment (Av.) + Guarantees (Av.)	0.88	0.03	0.35	0.83	0.15	3.26	1.58	0.01	0.34	0.56	0.31
II. Capital Adequacy											
1. Outstanding Loans + Net Equity Invest. + Net Guarantees/ Subscribed Capital + Reserves	27.43	56.79	98.49	185.08	227.90	42.64	41.30	161.98	39.92	55.86	51.06
2. Equity/Total Assets	35.77	23.67	34.10	26.83	9.31	33.10	27.03	10.29	21.84	12.55	97.32
3. AAA-/AA- Callable Capital/Callable Capital	37.17	60.25	0.00	0.00	79.50	0.00	83.77	98.66	49.87	58.19	0.00
4. Broad Capital/Required Capital	613.08	614.62	161.07	98.21	348.78	165.42	315.07	700.31	540.26	502.93	389.53
III. Liquidity											
1. Liquid Assets & Marketable Debt Securities/Debt < 1 Year	144.64	142.36	139.11	56.58	151.94	n.s.	310.62	75.28	223.95	353.33	n.a.
2. Liquid Assets & Marketable Debt	24.88	18.71	31.50	17.91	30.25	34.36	51.94	8.49	20.73	11.39	30.97
3. Liquid Assets + Marketable Debt Securities/ Undisbursed Loans and Equity	103.28	79.26	98.75	97.51	165.30	172.93	271.04	51.88	58.63	66.37	40.12
IV. Asset Quality											
1. Non Accrual Loans/Gross Loans	19.89	0.27	23.20	0.52	n.a.	n.a.	4.88	n.a.	0.41	2.38	n.a.
2. Loan Loss Reserves/Gross Loans	7.64	0.28	7.89	3.24	0.46	11.36	8.95	0.09	3.17	3.33	5.83
3. Equity Loss Reserves/Equity Investment	10.59	23.53	14.55	10.57	n.a.	n.a.	25.77	1.78	n.a.	n.a.	12.62
4. Total Reserves/Gross Loans, Equity Investment & Guarantees	7.60	0.50	8.00	3.40	0.40	11.00	12.80	0.10	3.10	3.30	6.90
5. Loan Loss Reserves/Non Accrual Loans	38.43	102.04	34.02	523.67	n.a.	n.a.	183.57	n.a.	769.62	139.80	n.a.
6. Loans to Investment Grade Borrowers/Gross Loans	24.57	51.47	0.00	0.00	81.39	0.00	9.44	116.93	6.16	24.82	18.23
V. Leverage											
1. Debt/Equity	165.34	236.04	177.51	262.84	933.50	159.20	255.31	834.30	340.89	385.71	0.00
2. Debt/Subscribed Capital + Reserves	22.90	48.36	90.91	161.51	305.27	38.59	71.19	155.57	39.29	51.30	0.00
3. Debt/Callable Capital	26.87	61.34	182.82	526.14	453.80	50.93	98.92	191.23	44.68	60.08	0.00
4. Net Income + Interest Paid/Interest Paid	160.17	160.20	135.62	149.21	114.56	76.00	127.38	114.45	144.97	121.19	n.a.

Aggregate numbers are obtained from accounting data of the 11 MDBs rated by Fitch listed in Table 2.

* For CABEI and IBRD, figures are from financial year ended 30 June 2001. For IDB, figures are from financial year 1422H ended 14 March 2002. All other banks' financial years end on 31 December 2000.

Source: Banks' financial statements and Fitch

Multilateral Development Banks: Facing New Trends in Development Finance: March 2006

Key Ratios – 2000

(%)	AFDB	ASDB	CABEI	CAF	CEB	EADB	EBRD	EIB	IADB	IBRD	IDB
I. Profitability Level											
1. Net Income/Equity (Av.)	4.11	6.07	5.12	7.03	8.04	3.56	2.98	6.43	7.50	7.40	2.18
2. Net Income/Total Assets (Av.)	1.30	1.40	1.75	1.90	0.67	1.19	0.74	0.65	1.41	0.87	2.09
3. Net Interest Revenue + Commitment Fees/ Gross Loans (Av.) + Liquid Assets (Av.) + Guarantees (Av.)	2.23	1.92	3.17	2.98	0.68	4.99	1.66	0.88	0.57	1.85	3.54
4. Non-Int. Exp./Net Interest Rev. + Other Operating Income	52.02	13.66	23.51	17.71	16.56	49.45	36.99	12.29	22.89	36.15	35.81
5. Income from Equity Investment/Equity Investment (Av.)	n.a.	n.a.	n.a.	3.85	n.a.	n.a.	2.14	0.82	n.a.	n.a.	2.87
6. Provision on Loans & Equity Part. & Guarantees/Gross Loans (Av.) + Equity Investment (Av.) + Guarantees (Av.)	0.56	0.02	1.03	0.94	-0.07	2.89	2.33	n.a.	0.43	-0.14	0.17
II. Capital Adequacy											
1. Outstanding Loans + Net Equity Invest. + Net Guarantees/ Subscribed Capital + Reserves	29.41	54.16	105.78	157.68	368.05	41.41	33.49	148.44	37.28	57.19	44.93
2. Equity/Total Assets	33.73	24.04	33.98	27.83	8.53	35.09	24.58	10.64	20.70	12.17	94.79
3. AAA-/AA- Callable Capital/Callable Capital	37.88	60.80	0.00	0.00	80.50	0.00	83.85	98.66	49.74	58.19	0.00
4. Broad Capital/Required Capital	609.39	695.44	156.93	106.70	151.12	88.80	364.77	n.a.	659.76	513.45	447.00
III. Liquidity											
1. Liquid Assets & Marketable Debt Securities/Debt < 1 Year	277.06	391.54	135.90	72.47	138.83	n.s.	288.78	79.18	231.32	544.04	n.a.
2. Liquid Assets & Marketable Debt Securities/Total Assets	21.62	17.47	26.75	20.18	34.96	30.27	58.40	8.50	25.34	11.34	37.26
3. Liquid Assets + Marketable Debt/ Undisbursed Loans and Equity	98.92	70.80	n.a.	109.17	163.16	177.44	352.11	54.09	68.54	57.50	43.55
IV. Asset Quality											
1. Non Accrual Loans/Gross Loans	24.67	0.28	n.a.	0.81	n.a.	n.a.	7.93	n.a.	0.07	1.69	n.a.
2. Loan Loss Reserves/Gross Loans	6.42	0.27	18.04	3.43	0.50	10.32	10.83	0.10	3.12	2.83	3.71
3. Equity Loss Reserves/Equity Investment	7.56	23.29	n.a.	4.52	n.a.	n.a.	29.51	0.00	n.a.	n.a.	16.46
4. Total Reserves/Gross Loans, Equity Investment & Guarantees	6.30	0.50	17.90	3.50	0.50	10.10	15.30	0.10	3.10	2.80	5.70
5. Loan Loss Reserves/Non Accrual Loans	26.02	96.18	n.a.	424.86	n.a.	n.a.	136.60	n.a.	4,557.84	167.41	n.a.
6. Loans to Investment Grade Borrowers/Gross Loans	23.15	64.98	0.00	0.00	78.08	0.00	38.68	92.70	6.33	38.11	16.34
V. Leverage											
1. Debt/Equity	184.16	242.76	179.00	249.05	1,025.24	140.43	269.30	800.51	363.05	399.65	0.00
2. Debt/Subscribed Capital + Reserves	24.68	47.87	91.58	143.25	509.80	33.36	71.07	142.40	38.91	53.33	0.00
3. Debt/Callable Capital	29.05	60.27	184.28	443.82	1,017.31	43.75	96.71	173.21	43.93	62.29	0.00
4. Net Income + Interest Paid/Interest Paid	134.90	140.09	137.59	139.97	106.55	131.82	121.28	114.09	133.48	128.51	n.a.

Aggregate numbers are obtained from accounting data of the 11 MDBs rated by Fitch listed in Table 2.

* For IBRD, figures are from financial year ended 30 June 2000. For IDB, figures are from financial year 1421H ended 25 March. All other banks' financial years end on 31 December 1999.

Source: Banks' financial statements and Fitch

Multilateral Development Banks: Facing New Trends in Development Finance: March 2006

Πίνακας 12 Μεικτή ΕΑΒ 2010

TABLE 2: GROSS OFFICIAL DEVELOPMENT ASSISTANCE IN 2010
Preliminary data for 2010

	2010 ODA USD million current	2009 ODA USD million current	2010 ODA USD million (1) At 2009 prices and exchange rates	Percent change 2009 to 2010 (1)
Australia	3 849	2 762	3 096	12.1
Austria	1 206	1 155	1 249	8.1
Belgium	3 038	2 688	3 148	17.1
Canada	5 173	4 041	4 545	12.5
Denmark	2 912	2 846	2 977	4.6
Finland	1 335	1 290	1 380	6.9
France	14 270	14 113	14 941	5.9
Germany	14 145	13 342	14 755	10.6
Greece	504	607	513	-15.6
Ireland	895	1 006	957	-4.9
Italy	3 294	3 476	3 440	-1.0
Japan	18 852	16 440	18 048	9.8
Korea	1 203	851	1 057	24.2
Luxembourg	399	415	413	-0.3
Netherlands	6 460	6 585	6 683	1.5
New Zealand	353	309	297	-3.9
Norway	4 582	4 086	4 233	3.6
Portugal	684	548	711	29.7
Spain	6 286	6 984	6 584	-5.7
Sweden	4 527	4 552	4 225	-7.2
Switzerland	2 303	2 320	2 213	-4.6
United Kingdom	14 091	11 490	13 796	20.1
United States	30 961	29 659	30 650	3.3
TOTAL DAC	141 320	131 567	139 910	6.3
<i>Memo Items:</i>				
EU Institutions	12 986	13 446	13 546	0.7
DAC-EU countries	74 044	71 099	75 771	6.6
G7 countries	100 786	92 562	100 175	8.2
Non-G7 countries	40 533	39 005	39 735	1.9

(1) Taking account of both inflation and exchange rate movements.

Source: OECD, 6 April 2011.

(Πηγή: ΟΟΣΑ 06 Απριλίου 2011)